Folio Numero 45. B.V. Einsidlensis.

INCIP TRACTATUS SCI AMBROSII MEDIOLA
NENSIS EPI. SUP C.CI.XVIII. PSALMUM:

Licet mistice quoq; uelim tubae increpuerit sono dauid pro
pheta. tamen moraliū magnus magist quantū in eo excellat &
hic psalmi ei' suma declarat gra. siquidē cū suauis omis doctrina mo
ralis sit. tū maxime suauitate carminis & psallendi dulcedine
delectat aures animūq; demulcet. merito q; plerisq; locis moraliū psal
mox sententias tāq; stellas x diffudit lumina quę lucent atq; emineṇ
Centesimū ū & octauū decimū psalmū uelut pleni luminis solē me
ridiano feruente calore. inp cessa libri cōstituit aetate. ut neq; matu
tini ostus semiplena exordia. neq; uespertini occasus. quicta semulis defectū
claritati aliqd pfecti splendoris decerperet. quē p singulas hebreox diges
sit literas. ut quēadmodū paruulox ingenia primis literas x elementis as
suescunt discendi usū assumere. ita & ia nos huiusmodi elementis usū
discam uuendi. Litteris aut singulis octonos uersiculos asseripsit.
ut simul & unitatē doceret & in plurīs litatē. Unitas enī coercet &
omnia & regit. cui subiecta sunt oma. & purgationē legitimę
scificationis. Octaua enī die sollemnis purgatio. uel ex lege
quia octaua die circūcisionis sollemnitas impleri statuta ē. ut
quia totus mundus coinquinatus erat peccatis nris. & septē illis
pollutis diebus. Ubi aut uenit dies resurrectionis. cū unificati dno illū
resurrexim & erecti sum in nouitate uitę p ferentes ablutionis gram.
merito q; 1 pmogenita offerim animantia in figura 1 pmogeniti filii
dī castitatis & simplicitatis spuale sacrificiū acceptū dō. n quasto aut 10 v.
die. ne inmundū aut incōsumatū sacrificiū sit. sed octaua die qua
oms in xpi resurrectione non solū resuscitati. sed & ia cōfirmati sum.
Unde hic & in baptismate statum sit plena purgatio. tam q; ablutionis

Einsiedeln Stiftsb. 165 (412) p. 48

ultima pag. Palimpsest

Авг. 30 б

dñi; quod licet mr sheũsit tamen etiam moralia inse habet quoniam metuus
potest ambulare mala quiseruatãtur testimonia dñi; Nam ut quisintem
peramas simus captus adulterinę cupiditãs ęstu et uectus libidine uel indul
gens flagitiis qui repugnare nolit appetentię suę carnis conuer sus huc
atq; illuc sine mi nem forte uidear insaenus runt· idem tamen quam uis para
tam occasionem potiendi explorat diligenter omnia circumduer sum oculos suos
meum osus iustitię sollicitus famę [illegible] decor quer· frequenter enim erubescet testi
monium erros qui non erubescit errore· A chique forte spes la uore cognouent·
facinoris sui uere cundia sequestrat inte peranciã; et quãuis eũ ancilla ad me̅m
er uulgari ubi nullũ se deprehendi periculũ reptamenta molatur libidinis·
pudor etamen in coe̅pti desert· quanto magis siquis alleuet mentis oculos et consideret
plena ee̅ angelox oma aera trãs mare· ęclesiã quibus angeli prę sunt· mũt enim dñs ange
los suos ad de fensione̅ eox qui hęredes futuri sunt p missionũ ęclestiũ ĕceptu potest renun
ciare peccato· unde ista turba innocentiũ, nisi er illis peratorib;· fadẽ natura est om
niũ· sed diuersa disciplina; Circumcisio nihil est· et gentilitas nihil est· sed obseruatio
mandatorũ dei· naturę ipsius auget gratiã; merita co̅mu tar illę quidiem· tenebrę mer cum
et parietes me operiunt· peccatox meox nonerit memor· ideo simus· non re uereatur angę
lox ee̅ p̃sentiã· Si p̃sens ee̅ crederes nõ me uereres non dicã facere· si loqui aut cogi
tare qđ prauũ ẽ· Sumbi scriptura diuina suasisse· q̃a dñs cogitationũ arbit
secretorũ testis ẽ uerax· sic ipse ait· Estote mi testes· & ego testis dicit dñs dñs· & pu
er mus quẽ elegi· Hominẽ uereris p̃sentẽ· dm patris & filii nõ uereris p̃sentiã·
Sed nõ uis credere· nepossis cauere· Non uis audire cũ legit· quia dñs nouit occulta
hominũ· ne incipias scire qđ timeas· & timere nõ pecces· Audi ergo scriptura
diuinã· ut ẽ uertaris a mala & praua & maligna· Noli ee̅ sic coe̅pt oculis
corporalib; aut sic surdus· quieo qđ nõ potest uidere ut audire p̃sentes· solũ ee̅
se credit· Cũ plurimorũ coetu· cũ putat nullũ ee̅ p̃sentẽ· per petrare
adoriat· qđ arbitratur ee̅ secretũ· Non enim potest uidere uidentes· qui non

Einsiedeln Stifts B. 165 (412) p. 9

doctrinę grām tenens q̄ ppherica enigmata dī spūs reuelante cognouerit euāngelij
altitudinē inoperibꝫ & consilius comprehenderit. optici sermonis moralitatem ad
uerterit. is tanquam inomnibꝰ diues uberem capit & uoluptē. Et quia suauis ē
corporis uoluptas. ideo nonquasi pgratię qualitate cū spiritualibꝰ com
paratur sed qu si adtes timonium sanctus arcessitur.

Siquidem expositolus docet inuisibilia & sempiterna dī ano bis pereaintellec
ta esse quę facta sunt. Incanticis quoque habemꝰ scriptum. Equitatui
meo incurribꝰ pharaonis assimilauite. Formamea. Inqͥt dumue[lo]cui equo
cursui similitudo ecclsię comparatur. aestimatur diues eius grā.
Non igitur unum equum diuitis regis accipias. sedabsolute pequitatu utię
pediumꝰ qualis ouis illius est. pgregeouium. Faraoigitur ut potentissim
rex & prediues habebat equos potentes. Unde & scriptura dicit. Currꝰ pha
raonis. quasi potentissimū genī adbellę usū. & subsidiū plandi. Denq. his
curribꝰ farao fugientes hebreos facile comprehendit.

Sicut ergo equi iuncti concorditer trahunt currum. & pacienter susci pi
unt iugum. & portant congrua cum grā. & iugi illius susceptione man
suescunt. sic & congregatio nationū gentilib. uidomita moribꝰ. se ante tractabat. Ubi ue
ro suscepit iugū dicentis. tolle iugū meū quia leue ē & onus meū quia suaue ē.
& coepit sponsa xpi ē concordia & mansuetudine populę ee sublimis. & toto curreū
ferri orbe tanquā curribꝰ uelocib. sup mundū rapta ascendit ad sponsū. Denq.
& inposteriorib. canticoꝝ partib. dic. Posuite curr̄ Aminadab.

Multos curr̄ habet inse ecclesia. quos omis spiritualib. habenis dnī re
git. Et una anima multas cogitationes habet. quas dn̄i habena
restringit. & reuocat. neqͦ [in]ruptū impetu nr̄ hic curr̄ ferat. Amina
dab dr̄ unā ptationē significat pater beneplacti. cuius filius le
gī naason princeps populi. qsit intellege unā ptationē. serpen
tinus. Et istud agnoscis si repetas. quia sicut serpens pependit

Einsiedeln StiftsB. 165 (412) p. 29

29

Abb. 61a

Quot peccatorū laqueis, Hereditatis ius ꝙ eius tenebat, uenit ad laqueos
incurrenda solueret. uenit liberare qđ perierat. Omis retib; tene-
bam. nullū aliū eruere poterat. cū se ipsū nō posset eruere; Talis
ergo necessarius fuit. quē uncula generationis humane delictis obnoxia nō teneret.
nec posset auaricia. nō ligasset dolū. Is solus erat ihs. Qui cū humus carnis se circum
dedisset unculis. captus nō erat. nō erat alligatus. sed disrumpens ea. atq; dissol
uens. ad se magis uocauit ecclesiā. prospiciens plaqueos. eminens sup retia. ut ip
sa discerēt uinculis non teneri; Denique eo usq; non longe a uinculis fuit.
ut pro nobis subiret & mortē. Sed tamen non seruus mortis effectus. sed li
ber inter mortuos. Liber enī erat. qui soluendę mortis potestatē ha
bebat; Denique ipse te doceat qui ait. Solute hoc templū. & in tribus resus-
citabo illud. Audiamus itaq; qđ dicat. Exsurge ueni prima mea. Hoc est. sur-
ge amica mea. exsurge auinculis qui; circūdata tenebaris. Exsurge qui a
ego surrexi tibi. Solue uinculū iniquitatis. qui a ego solui tibi. Veni. qui a iā
retia soluta sunt. Virgo peperit. puer natus ex utero me est. nihil debet
muliebri hereditati. quasi filius mulieris teneret. Cerne medium parietē
mediętię iā solutū. qui interiora affectuū concordia diuidebat. & in diuersa
excitabat dissensiones corporaliū passionū. Veni ergo secura. cupio uidere
faciē tuā. & audire uocē tuā. Veni ut iā me in precia uideas. si facie ad faciē
uultib; amatorius dilecta potiaris. Ex hinc ista decursa sint. Mystica aīa illa si pos
sum. tu linea itruam extrema. Sedebat intra domū sponsa deuota dñi. intra
parietē legis. & pphetarū spāliū lapidū exędificatione fundatū. qui claudebat
atq; uallabat domū regiā. plenā iocunditatis atq; lętitiae. Mirabat thes
auros regios. & intuebat sollicite. cupiens sapientiā q; has sibi diuitias de
monstrare. assciscere. In secreto erat. si secreti ipsius intrā querebat. Venit dns
ihc saliens sup montes. nō sero uidebat uenire. si ille pperabat. Saliebat de
mq; & transiliebat. ut uideo corporalia & saecula dogmata transilire;

Einsiedeln Stifts B. 165 (412) p. 86

seclmagis glorabat in cruce xpi. Et illa mundi salutē ēē testimonijs
celestibus asstruebat. Hos uocat xpc uis sponsa eluens in ea mcis ea mcos
ac uenco lū ba mea in tegumo petre. iuxta pmonitionē hoc ē uenu mtra eu tm
propugnacula fidei tue gestas xpi. Murmur subsidia uerba sūt dni. Pas sio
dominice corporis tua mr sē. Ostende mihi faciē tuā et insinua uocē tuā qr
uox tua suauis ē et facies tua pulchra. Suauis ē uox. qr ore ē confessio fit ad salutē.
Decora facies. qr nō erubescit auctore. nec confundit rede tore. os tenebit
ergo faciē suā signaculū crucis p̄ferens. Et insinuat uocē suā auctoritatē
p̄dicationis assumens. Integumento enī corporis xpi q̄ redemptae a peccato
munimētū gr̄e spūalis inuenit. ars alutaria sibi seruat & loc̄tur. Suauis est
ergo uox quę in ecclesiis testimonijs loquebat. Decora facies. quę nec spectu
regū nō confundebat. Possim⁹ & illos reges intellegere. q̄b; dr̄ a petro. Ipsos autē
gen̄ electū. regale sacerdotiū. gens scā populus. in adoptionis ac-
quisitionis. Sunt enī reges. q̄ offerunt
munera. sapientię suę munera. q̄b; data ē gr̄a ūbū loq̄. & quadā potestā
te regali flectere populos & animos mulcere sc̄os. nec erubescentes in eo q̄ a nullo
alieno abhonestate loquerent. Quos nemo redarguat & repellat quasi nō sint
digni. quos idoneos xpi mysteriis nouisse creuit testamēti. etiā nullo nec erubescentes eo qđ
nō metuerent ne confunderentur discreptantiū citra assertionē superati. Rex igit̄ est.
qui nec erubescat nec in actu reprehendat. Redarguat in sermonib; eo qđ & cuncta
debeat ēē fundata & ūbo. Itaq; qui uis perfect⁹ ita ēēt, ppheta ut nec erubescere & nec
spectu regū tam meditabat in p̄ceptis dei omni utę suę tēpore. Et opera sua eleuatus
nihil agens qđ terrenis cupiditatib; adhęreret. sed eoq; ait; Et meditabar in man
datis tuis quę dilexi nimis. & exercebar in iustificationib; tuis. Pulcherrimū ordo
iste. ut primo meditem⁹ & eox p̄ceptox quę dilexim⁹. sit nobis assueta meditatio.
Meditatione enī mandatox celestiū operis boni usus inolescit. Nam sic
meditationis uerbox finis memoria est ut quę meditam⁹ uerba
teneam⁹. sic meditationis p̄ceptox celestiū intentio uel finis

Einsiedeln Stiftsb. 165 (412) p. 90

ipsos quos arguebat ẽ tristare nolebat. Denig' adclidit. Ut ẽ tristemini
sed ut sciatis quã caritatẽ habeo in uobis abundantius. Contristare enĩ uole
bat usq; ad poenitentiã lapsos ñ usq; ad mestitiã p furiore. tantũ ut eorũ
q arguebant mestitia gaudiũ fieret arguent. Unde ait. Si enĩ ego ẽ tristo uos,
quis qui me lętificet nisi q contristat ex me. Arguit itaq; ut alleuet diuturni
tatẽ mestitię quo pęnitentia fiert insilutẽ. Damnat ut absoluat. excludat
ut recipiat. ñ ignoscat ut liberet. Ideo tales paulus q bene in lege pertus cognoue
rat pceptũ dicentis. Fusillanimitas detenuit me a peccatoribꝫ derelinquen
tibꝫ legẽ tuã. Dolebat. Nonq ẽ tẽptabat ñq appetebat ipse. sq lex
di relinquebat. &c. &c. qui hoc faciebant dãnũ dolebat q̃d perirent dõ.
Sic boni pat̃ infrenesi cũ natum filiũ cũ abeo maledicat̃ uerberet̃. afficiat̃ in
iuriis. ñ suã sq ęgroti deflet erũnam & ẽtumeliã dolet. ñ quo sibi fit irroga
ta sq p furorẽ q̃d faciat eger ignorat. Ita ut bon' cũ uidet peccatorẽ ñre
uereri ñ honorare canos seniorũ. quo pśente aliq̃d faciat indignũ. ñ agnoscere
quadã peccandi ĩsania quã indecora & inhonesta cõmittat. quasi morituũ do
let. quasi desperatũ a medicis ingemiscit. Et ut bon' medicus primo mone. de inde
etiã si grauia patiat̃. tam tã quã ille egrũ. & si cedat̃ sustine. & si maledicat̃
ñ derelinquat. & quicq̃d potest medicine adhibere ñ denegat. nec tamquã
ẽtumacẽ deserit. sq tamquã bene de se merentũ omni studio sanare ẽtendit.
exercens ñ solum artis pritiã sed & ĩ mentis benignitatẽ. Ita ergo & ĩã iustus & cũ
contempnit̃ a peccatore ñ auertit̃. & cũ ledit̃ furoris illud putat ee. ñ impi
tatis. magisq; uulneris eius medicinã afferre desiderat. & ẽpatit̃ & dolet. non
p̃pter se. sed p̃pter illum q desperato laborat incõmodo. & dic̃. Hunc unũ
exhib. sic laborare sic affici. ut faciat ĩ iniuriã quasi agnoscere me.
honorare utiq; certe ñ lędere. Quid enĩ lesit ẽ meo facto. ut habeat leden
tis affectum. Cũ ergo ñ supperit causa lędendi ñ potest culpa ee p̃posi
ti. Ergo si iustus sum. affligor p̃pt̃ caritatẽ. p̃pt̃ dilectionẽ. p̃pt̃

Einsiedeln Stiftsb. 165 (412) p. 99

sed mala hęc cogitatio relinquat uias suas. Alius n cogitauit qđ sed subito aspex & capt e. & uidit & cupiuit. & ideo lapsus e. Quod si fragile suu considerasset & affectu & ante tumuisset & ne cu uidisset muliere mitte cap & animo utiq; n prospexisset & ad muliere. nec cupiscere & ea. Videns ergo muliere n direxe pedes suos in testimonia dni. Qui si ante lapsu suu cogitare potuisset & forsitan dixisset & unusquisq;. Cogitaui uias meas & auerti pedes meos in testimonia tua. Ergo prius cogitare q̄m uideat muliere. ut n uideat ad cupiscendu ea. aut n attendat ea. Si aut uidens repente. t bona cogitatione fundat. dirigat pede suos in testimonia dni. ne in captiuitate p maneat. utiq; p fuit ei cogitatio. Postremo amans muliere dilegens cupiscens xpm. considera iudicia eius testimonia eius. de p mus castitatis. & relinquat uias cupiscentię. sequitur uias xpi. & habebit laude uitę. si contemplatur dnm ihm contempnit carnis ardorem. flammam libidinis quasi quodam forte restingat. Allidat teneras et infirmas cupiditates ad pcam xpi. Cogitet ergo primum ut eade re pca quę admodu uideat quę admodu loqt. bene cogitauit q dixit. pone dne custodia ori meo. ne forte mens inflamet ardore. lingua sermone labat. aut multiloqo incauto etia qđ mens n cogitau incurrat loquendi facilitate. Cogitet quę admodu pede suu dirigat manu afferat. ne impetu indignationis impulsus. cu repellere debeat manu. ipse alteri iactum notabilis cessi illicit. Cogitandu est igit qđ geram. Ubi enim precedit cogitatio. maturitas operationis adhibet. Itaq; pessime fidei uestigiu e quę meditatione ppensa a corporalib. motib. ad testimonia diuina deflex. Q. digne pfit cogitare ante qđ postea facturus fis. docet usiculus q sequit. Paratus su & n sum turbat. ut custodiam mandata tua. Ubi cogitatione qs puenit qđ actur e. semp parate ad agendu e. semp fixe & uigilat. ut n queat subita aliq accidentiu offensione turbari. Nulla enim flabra scopulose nimis ambitionis excutiunt. nulla procella atq; tempestas inuste inuasionis exagitat. Nonpetulantis oculus meretricis illaqueat. Oculus enim meretricis. laqueus amatoris e. Jnaliena

121, b.

Einsiedeln Stiftsb. 165 (412) p. 121 b

Abb. 61 b

& induttus eius & iã ipse pasceris · ita ut nõ pmaturus luminis ueri sequã
tur occasus · nec quidã studii istius tenebrosius cito uesper incumbat · &
opera bona intellectus impediat ; Quod si temptationũ nox aduenerit ·
ñ immerito media nocte surgendũ · sed orandũ diu & ptrahenda psalmis
tempora donec ueniat dies · & illucescat tibi xpc · Vide igit̃ ne & pdiẽ tibi
media nox fiat · Quo princeps mundi tenebrosus & squalidus plenitudinẽ
tibi temptationis offendat · Surge igitur · et excita tuã mentem nondor
mitat qui custodit te · si te non reppererit dormientem · sed surgit si & ipse
fugit tuæ animæ uiglus excitatus · & imperabit uento · et fiet tranquil
litas in pectore tuo quod diuersarum pcellarx turbine fluctuabat ;
Surgendũ igitur nobis · solet sponsus media nocte uenire ; Caue nete do
mientẽ inueniat · caue ne facẽ tuã nonqueas somnolentus accendere ;
Surgendũ inquã · & dño confitendũ ẽ · ut grãs agas cõfitendo eius & iã ẽna
iudicia ; Quicquid nobis boni accidit ut eius iustitiæ deputemus · ac
siue diuites sumus · siue salubrit̃ ualeamus · iustitiæ dñi deferamus ; Quia
iustus ẽ · ut opus suũ tueatur & seruet · ut quos nudos indotatã quidẽna
turæ soste in hanc prexit corporis infirmitatẽ · uigore animi · & miscdã
suæ dote pauperes uestire dignetur · Quod utiq; omni agendũ iustute
agere manifestũ ẽ · ut nec die nec nocte · nec ullo tempore a gratiarx actio
ne debeamus uacare ; SEQUITUR VERSUS SEPTIMUS ;

PARTICEPS EGO SUM OMNIUM TIMENTIUM TE · ET CUSTODIENTIUM
MANDATA TUA ;

Habet & xpc · participes & cõsortes sui · Denique dt̃ pbat dicens · Unxit te ds̃
ds̃ tuus oleo lętitiæ pconsortib · tuis ; Habet participes carnis · quia carnẽ
suscepit · Habet ppetiæ · quia ppetã in quit uobis suscitabit dns̃ ds̃ ur̃
de fratrib · uris tanquã me ipsu audietis poma quæ cuiq; loquet̃ uobis · Erit aũ omn
qui ñ audierit ppetã illũ exterminabitur de plebe ; Ipse ẽ uerus ppeta
qui sine alterius munere futura cognoscat · quia quę uentura erant lo

Einsiedeln Stiftsb. 165 (412) p.129

Denique in amissionib⁹ filiorū uel patrimonii diceba-t. Dñs dedit. dñs abstul-
sit nom dñi benedictū. Ergo & in aduersis posita dicam. bonitate fecisti
cū seruo tuo. Potest enī dñs in melius cōmutare quę facta s. vt iob scī ha
bem exemplū. et quę amissa s. reddere potest. Quasi & amissis filius genera
ret meliores. nūquid dō est difficile meliora donare. Potest autē etiā
simul donet. hoc ipso tamen iusto ee. pspectū. si forte futuri impbi rapti
s. ne mutaret malicia cor eorū. Similit & de patrimonio. quasi n̄ uide
mus plurimos. ppt opes patrimonii in periculū salutis ee deductos. plurimę
ex diuitiarū abundantia causā orta ee peccandi. Qui enī n̄ hab& qđ do
ne. asscribi ei culpa n̄ potest qđ n̄ donauerit. Qui aut hab& qđ donet
& n̄ dat. obnoxius in capite ee peccato. Sīc. Coagulatū ē ut lac cor 11
eor. ego uero legē tuā meditatus sū. Subtale cor scōrū. coagulatū est 11
vero cor superbor. Vt enī lac natura sui purū. speciosū. atq. sincerū ē. sed
corruptione coacessit. sic mtis et cordis humani natura pura & sincera
pspicua ē. pusquā uitiis admixtione coalescit. Coagulato enī la
cte fit quędā ceretio nec suauitatē habens eandē nec grām. ita bonū
nesq arte sedulitate. grā & suauitate uerbor. lectis speciē pferebant.
nulla inuidia corrupta. hi si coeperint inuidere coagulat invitū cor
eor. & fit de suauitate amicitię amaritudo maluolentię. & insuauis
quędā error inuidię. Ergo & coagulatū ē cor p superbiā. p inuidiā.
quę lenitatē naturę fluentē benuolentiā ceretione malitię uitia
runt. Iniquorū ergo cor coagulat. iustus aut humiliat. legis pcepta
meditando. qui hab& humilitatis magisteriū. Sīc. Bonū mihi qđ humi 11
liasti me. vt discā iustificationes tuas. Hoc secutus apls. ait. Placen 11
mihi in infirmitatib⁹. in iniurijs. in necessitatib⁹. in psecutioni
bus. in angustijs. Cū enī cōplacet in infirmitatib⁹ & n̄ frangitur
animo nec cedit in iurię. discere iustificationes dī & meruit et imple
vit. Ergo hbe humiliasti me. hoc ē diuersis tēptationib⁹. et incōmodis exercuisti

Einsiedeln Stiftsb. 165 (412) p. 142

142

~~242~~

sedere mecum in sede mea. Vita ergo nra examinetur igne sicut splendor argenti
virtus certaminibus approbetur. Transiuim⁹ p ignem et aquā et in duxisti nos
in refrigeriū. t hec igit̄ vera iudicia tua ee cognoui. humiliatus sum enī vt
hec viderem. quia qui exaltati sunt corde. oculos ad veritatē aperire non possūt.
Cum aut̄ humiliamur peccata nra cognoscim⁹. et ipsa humilitate delicta nra pur
gamus. humiliatus sum inquit. & saluum me fecit. In veritate ergo humi
liamur. q̄ humiliat̄ ē ad salutē. hec uane p̄tulit passionem. q̄ salutem
veritatis secutus est. Distat igit̄ int̄ cognoscere & timere. Vt eō rectius dem⁹
denq; euangelii lectio docere nos debet. Ait enī dns ad eos qui crede
bant ei. si vos fs. Si manseritis in uerbo cognoscetis veritatē. & veritas
liberabit uos. Si manseritis inq̄t cognoscetis. Videt q̄ non a principio
potuit cognoscere quicumq; timens dm̄ uerbū eius audiuit. n̄ solū aut̄ n̄ idē
ē timor & cognitio. uerū & ia n̄ idē ē fides & cognitio. Siquidē & ia apls do
cuit diuersa ee munera gratiarū. Alii enī inquit p spm̄ dat̄ sermo sapientie
alii sermo scientie. secundū eundē spm̄. Alii fides in eodē spū. Si ergo alii fides
dat̄. alii cognitio. uides ubi fides n̄ stat̄ cognitio. Vbi aut̄ cognitio. & fides ē
& prudentia. nec abeo possumus diligentia separare. Habuit ergo cognitionē scs
dauid ut pote p̄pheta p fectus. quando q̄dē ita p fecte cognouit. ut humiliaret̄
in ipsa ueritate. Si ergo in aduersis positus agnouit p̄bationis gram. ea q; laboriosa
& aduersa sunt sustinenda. Iustū aut̄ dī ee iudiciū. & ideo bene certantes nūq̄a
deseri. t derelinqui. & coronā his post labore posse deferri. siue in secundis &
p̄speris positis. Cognouit & ia diuitias rerū diuersoq; successus temptationis
causas dolore supputare. ut si qui his utt̄ rerū p̄speritate lęret̄. In eo igit̄
p̄pheta dauid laudandus qui cū ista agnosceret. humiliabat̄. ut humi
litate sua. t p̄sperorū excluderet temptamenta. t aduersorū subiret
c̄ stantia. de quanimitate. tolerantiam. Non ergo magnopere lau
dabilis ee p̄pheta. si laudaret iudicia dī usus affluentia secundoru.

Einsiedeln StiftsB. 165 (412) p. 155

Abb. 62a

Deniq; dictū ē t. Abaliena aqua abstinete. Aliena aqua mentitur
& fallit. & cētariū naturę ꝓfluit. Ideo ait. Filii alieni mentiti sunt mihi. Nāsi
alieni nō fuissent. vtiq; nō fefellissent. Nemo ergo gloriet castū se habere
cor. quēadmodū salomon dixit. Sed q gloriat in dño glorietur. qui scit
suū cor mundū creare dignatus ē. & immaculatū facere iustificationib.
suis. Quę sint iustificationes. audisti dicentē. Due iniq̄tates tuas ut iusti
ficeris. Ergo q iniquitates suas dic. iustificat. Qui autē iustificat non
confunditur. quia pudorē peccatorū matura cōfessione ꝓmit.

Carn quę latina interptatione signi
ficat curuati s. Sonus intpretationis ipse nos docet quid sit curua
ri. Qui enī inclinat. interrā curuari uidet. Vnde ait ꝓpheta. sub
hac littera. Paulomin cōsummauerunt me inīra. Curuat. q agit poeniten
tiā. eo q̄d ceruicē suā curuat dū humiliat addnm. & interiorē magis
ceruicē. id ceruicē mentis & cordis. Nā de hac ceruice dictū ē. Nec si
flectas ut circulū collū tuū. Qui enī cor suū nō flectit. frustra ceruicē
suā flexerit. Docet & eā hieremias ꝓpheta. humilitatē hac intptatione
signari. Ait enī sub hac littera inthren. Quia nō repellet in aetnū dns. Quia
cum humiliabit miserebit. sc̄dm multitudinē miserię suae. Quia non
humiliauit toto corde suo. neq. repulit filios hominū. Bonū er
go curuari. ut humiliem dño. & dns misereat. Deniq. & insupe
riorib, sub hac littera idē hieremias ꝓpheta ostendens gemit & hu
militatē plebis ait. Omnis populus ei ingemiscentes. querentes pa
nē. dederunt desideria sua in ęscā ut reficiant animā. Vide dnē. as
pice quia facta ē sine honore. Ergo q animę suę quęrit refectio
nē. humilitate curuet. quo possit citius ad dni ꝓuenire mise
ricordiā. Ideoq, tamquā curuat multo amplius anima ac mente
quā corpore. exorsus ē dauid dicens. Defecit in salutari tuo anima mea &
in uerbū tuū speraui. Nusitat sermo nos capiat. ut tāquā corporeas fati

Einsiedeln StiftsB. 165 (412) p. 162

tatis. Conterim & scorpionē. nepossit exurgere. Calcam ēt inimici uestigiis.
uereundiq; iustica aggressib; Possum ergo & in hac breui uita triumphō de ad
uersarius habere ꝑ petuū; Sequit v. Narrauer mihi iniusti exercitationes. sed
non sic lex tua dnē. Bene optat iudiciū sibi fieri de ꝑsequentib, qui non
solū opera iusti impedire. uerū etiā fidē sup flua narratione conati fr.
C teni quasi fabulę cuiusdā nenias narratas sibi dicit adolescentias. hoc ē sup
fluas loquacitates. Narratores aut sup fluū. sic hirundines. disputationis
suauitatē loquacitatis ē tinuatione corrumpunt. ut aristotelis sententia ē.
Sup flua igit loquit hereticus qui nō loquitur ueritatē. nī loquit secdm legē.
Qui aut fundatus in lege ē. nouit aueris falsa discer nere spiritalis eruditione do
ctrinę. hereticā ab euangelicis doctmata superare. Ideoq; nemulti deci
piant. iubet dnō tacere peccatori. Peccatori eni dix dr. quare tu enarras
iusticias meas. Conticescat igit ꝑfidia quę tramitē ueritatis nī nouit.
quę dī p̄cepta nī seruat. Cureni ꝑ os suū assumunt peccatores euangtm
ueritatis. in quoq; ore ueritas nē. Omā aut p̄cepta dī ueritas. xp̄s aut ueri
tas. Non ē exp̄ dispta in tionib; ꝑ fidoq;. qui dic ꝑ fido. Os tuū abundauit nequitia.
& lingua tua ē cinnauit dolū; lingua eni quę uult astruere mendatium.
dolū utiq; nec uult asserit. Sed huiusmodi furē. & cū fure currens. Multi
eni fures sunt. q̄ uerbū dī non ad utilitatē suā furant & rapiunt. sed ad
fraudē. C patrimonii quoddā cęlestiū scripturarū in sua furta de
torquent. adulterina sibi cōpendia colligentes dolo magis qua ueri
tate quęsita. Sed hi ft q̄ miscent aquā uino. tā quā cauponer pessi
mi adulterantes sermonē dī. & insincerū ꝑferentes. quicqd ꝑfido
& tamquā ebrio ore deprompserint. & ideo alienā loquunt ā lege. Vnde
eor bene ꝑ pheta refugit atq; reprehendit scienr quid scripto legis
acceperit. Recte ergo aut sequenti uersiculo. vi. Omnia precepta
tua ueritas. iniuste ꝑsecuti sū me. adiuua me. Quasi bonus mi
les bella nī refugit. nec ē flictus quā uis grauē p̄lię bellator pa

Einsiedeln StiftsB. 165 (412) p. 172

credituros spū p̄ iudebat. Denq; ut benedicant & ipsi dñm in superis
ribus adhortat̄ e. & quę magna laus sup eos intellegere q̄ metalla &
saxa uenerando simile rigorē stuporis attraxerunt. Quos igit̄ habe
inimicos. nisi hereticos. Ipsi enī sunt inpugnatores fidei. ueritatis
inimici. quos. nisi iudeos. Ipsi enī sunt grauiores inimici. qui exami
cis facti sunt inimici. Sup eos intellegit. q̄ legē spūale ee intellegit.
quid ergo p̄dest lex. si finē legis ignores. Si misteriū nescias. si sacra
menta n̄ noueris. Iudeis exoub. agnus occidit̄ p̄ celebritate paschali.
noli p̄ redemptione mundi unctus dī partus uirginis immolat̄. Qd̄ pfi
cuit iudę quod sanguine agni domus & postes suos inlinuerit. Nihil utiq;
qm̄ ligna his aut saxa p̄desse n̄ possunt. Nobis p̄ficit ome misteriū qui
abhorrere credimus agrā spūali. ut habitationes nr̄as sanguine pecudis
cruentemus. & ne ora nr̄a cruorē tinguam. sed corpora nr̄a sācramento crucis
dominicae consecremus. & confessionis mortis dñi nr̄i ihū xp̄i sc̄ificamus ori sallo
quia. Corde enī creditur ad iustitiā. ore confessio fit ad salutē. Quid hebrei
aurē seruili p̄ruid̄m̄ t subula. & p̄putia circūcidunt corporis. Non in
tellegunt penitus qd̄ lex diuina discernat. Signa sunt ista non uera.
Sed intellegit ille qui cor suū spāli circūcisione castificat. ut colluuiem
omnem corporeq; labis emundet. Ille intellegit. qui subulā et aurē
mentis uigore transcenderit. & illā animā quā p̄transiuit gladius.
ac reuelanda cordis occulta p̄petuę premio libertatis asserit. uel examinandis
sermonibus sollicite seruiens. quoscumq; uisturis suę aure susceptę mysterio
sc̄ificat spūali. Anima sibi iudęus quot annis facere consuetus. & nescit se
malitię esse fermentū. Sed qui intellegit quid sit. ueteris expurgat fer
mentū. ne totam massam corrumpat. Veterē hominē cū actibus expur
gat. ut fiat noua conspersio ueritatis. Iudeo ista dicta sunt. & xp̄ianus
audiunt. quia dū aurē suam subula illa p̄trudit audire nonpotuit.

Einsiedeln StiftsB. 165 (412) p. 201

arq· carnale consortiū bestiarū· altero ꝑ imaginē· Per imaginē dī ostar
ns dominicę sacramentū dignitas cępit esse quę ignobilitas uidebatur·
erito ergo non declinauit audiens dī populus nationū· qui potest
dicere· quō tu legē posuisti mihi· non per moysen· nec ꝑ pphetas· sed ipse ꝑ
e uīm legē posuisti mihi· hoc est eu angeliū· ideo non declinauit quia
ras pexa· et ua tanqa cognouit· atte secutus uerā cognouit uiā· Ideo tanq·
ꝑdicationē audiens eu angeli quā ꝑ pphetas ꝑ spm ꝑmebat art· VII· Quam
dulcia faucibus meis uerba tua· super mel et fauū ori meo· Et bene dulcia quib;
ꝑdicatur remissio peccatorū· unde ꝑ penitas· resurrectio etiā defuncto rū quę ꝑ
pcuię mortas et acerbę amaritudine temperatur· Et ideo mortē cępimus
nūmere· q cępimus dicere· Vbi mors victoria tua· Et bene faucib; dulcia·
eo quod intimis infusa misceribus gratia spūalis sit· Super, mel et fauum in
quit ori meo dulcia· Et ideo qua nobis dulcia uerba tua esse cę
perunt dicis ad ecclesiam· fauum distillant labia tua sponsa·
uste fauus· doce nos salomon· Tu enim dixisti· fauū mellis· ser
mones mei· Et uere bonus fauus· quē manducat ecclesia multo
rū pphetarū· uelut apū spūali ubtate congesta mella redolen
tē hoc ē mel de quo art· Manducaui panē meū cū melle meo· bibi uinū
cū lacte meo; Mysticus sermo cęlestiū scripturarū· sicut panis ē· q cōfirmat
cor hominis uelut fortior ei ubertate· Suauis autē ęthicus· dulcis et mellior·
eo qd ethi ca ꝑdica tione mens interna mulcet· Amara febribus dē penitentia delic
torū mitigat· Sed a sermone dulcescunt· Stillant mella labia ꝑdicantis q̄ndo eclisa duris
asib; truncis lapsę animę membra refouent· est etiā uis feruentior uerbi·
sicut etiam· Est etiā in lactis specie· sermo lucidior· Et unde inquit ꝑximi
mei ebibite· et inebriamini· Bona ebrietas· quę ad meliora atq· iocunda
facit quendā mentis excessū· a memor sollicitudinū animus nr·
ano iocunditatis hilarescit; Bona mense spūalis ebrietas· Deniq· po

Einsiedeln Stiftsbib. 165 (412) p. 208

corporeę infirmitatis animę tuę ueritate prefulgeas. Aut si ad mensurā
teneris. uide ne sup efficiant ipse mēsurę. ne sup effluant sed bonis semini
bus sint contentae. Non sit otiosus sermo tuus. non feriet̄ur. & ua
cet uerbum tuū. ne fiat lucerna sub modō. Potens ē dīs qui sup̄ cande
labrū constituat lucernam tuā. ut luceat omīb; qui in domo sunt. quum
grediunt̄ur ut lumen uideant. Candelabrū principale nr̄m ē. Pone sermonem
in principali tuo. et omīb; lucet qui ingrediunt̄ in ecclam. Accipe et aliud
candelabrū. considera os tuū considera et sermonē tuū. Nonne os tuū
candelabrū ē. et uerbū tuū lucerna ē cui de tuo ore pfert̄. hęc lucerna sęp
tibi luceat. hoc ē uerbū tuū luceat et nūquā extinguat̄. Queris unde ea
quomodo non possit extingui. Scriptū est. Lumen iusti semp inextinguibile
est. lumen autē impiorū extinguet̄. hoc lumen erat lucernę quę lucebat in taber
naculo testimonii. et hodie quę lucet in ecclā. Ut sapiens. hic est oculus
ecclae. qui non dicit manib; hoc ē operantib;. sed non angustus. ad intellegendū
non estis mihi necessarii. Ergo sup candelabrū lucebat. nr̄a autē conuersatio in
celis ē. Nā et tota mente iā conuersabat̄ in celo. et adhuc tamen dice
bat. lucerna pedib; meis uerbū tuū. Aut fortasse quasi bonus magister mihi
pīre cupiebat ut lumen sequi discerē. et illius pedib; amīu lare. Ostendit
ergo mihi lucernā sequi discerē. inistius ignorantię. inistius operimento
corporeę tenebris constitutus. ut xp̄m sequens. nullū lapidē offen
sionis incurrā. Errabat petrus in tenebris ignorantię. negabat xp̄m
ē moriturū. qui adhuc nūdebat moriturū. et resurrecturū ē p̄ nob;
Conuersus ad eū dīs. aut. Vade retro p̄me. Ostendit illi lucernā qū de
beret sequi p̄me dicens. secundum ūbū dī. Confirmatus ē. pea coepit in bene
xp̄o. tamen nonnūll aliquo labaret̄ errore. Nonne et ipse qui dicebat lu
cerna pedib; meis uerbū tuū. ad hanc lucernā festinauit cū diceret in ma ri
dīne ube me uenire ad te sup aquā. Sed quia non sequebat̄ lucernā motus

Einsiedeln Stiftsb. 165 (412) p. 215

iniuriae rependendā. sed ꝑ iniuria magis deferendā grām. Denq; male dicentibus
non remale dixit. ꝑcutientes non repcussit. sed magis etiam crucifixus ꝓ ipse
quentibus sepiꝫ intercessionis apud patrē auxiliū deferebat dicens. pater.
dimitte illis. non enī sciunt quid faciunt. Haec igitur quis quis fecerit legis
iudicia. remuneratione donatur axpo. Sed quis iudicia dī doceri potest nisi
qui animam suam intenderit semper ad dnm. Qui potes dicere. v. tus. anima
mea in manibus tuis semper. et legem tuam non sum oblitus. Aliqui habent
in manibus meis semper. hoc est in actibus meis. hoc est in operibus meis. quā
uis in periculis positus. dicit iustus ad dnm. Propter te cotidie morior.
cotidie ꝑiclitor. Periclitor ab insidiatore. periclitor ab obtrectatore.
periclitor ab his quos arguo. quos reuinco. periclitor puertate atq; iustitia
ꝓpter ea in manibus meis anima mea. ego tamen nec periculis territ. tuę legis
oblitus sum. Sed quia pleriq; habent anima mea in manibus tuis sep. hoc
latius explanandū arbitror. Sciendum. scit ubi animę suę p̄sidiū locet. unde
opem speret. in manibus dī constituere uult animā suā quia corregis in
manu dī est. Qui cumq; corpus proprium subegerit. nec eius passionib;
turbari animam suam rector sui congrua uuiactate ꝓmiserit. is be
ne regia quadam potestate se cohibens rex dr. quod regere se nouerit.
arbiter sui iuris sit non capti trahat inculpā. nec p̄cepis ferat inui
cū. Huius anima non perit in aeternū. nec quis quā rapit eā de
manu patris ompis aut filii. Manus enī dī quę solidauit caelū.
quos tenuerit non amittit. Quę si nt igit iste manus considere
remus. In canticis habes. Leua eius sub capit meū. & dextera
eius complectit me. Hoc loquit sponsa de xpo. anima de uerbo
dī. Xps aut idem é uerbū dī atque sapientia. Beata g anima.
quā complectitur sapientia. Magna é sapientiae manus. mag
na é dextera tota complectitur animā. Tota enim

Einsiedeln StiftsB. 165 (412) p. 225

splendor aeternus. qui etiã occulta mentis illuminat. quę n potest sol ãe penetrare. Verbũ enĩ dĩ. spãlis gladius ẽ. usq; ad diuisionẽ animę atq; artuũ. medullarũq; puriens. Dequo dicit iustus admiratiõ. & tua ipsius anima ptransibit gladius ut reuelẽt multoꝝ cordiũ cogitationes. Penetrat ergo anima. & quasi candor aeternę lucis illustrat. sed qua ius diffuse pomis & oĩm. & sup oĩs potestates sit. qua oĩb. ortus ex urgine est. & bonus & malus. sicut & solem suũ oriri iubet super bonos & malos. illum tamen fouet qui appropinquat sibi. Sicut enim a se fulgorem solis excludit. qui fenestras domus suę clausertt. locumq; tenebrosum in quo diuersetur degerit. Ita qui se auerterit a sole iustitiae nonpotest splendorẽ eĩ aspicere. in tenebris ambulat. & in omniũ luce ipse sibi causa ẽ cęcitatis. Aperi igitur fenestras tuas. ut tota dom tua ueri fulgore solis inluceat. Aperi oculos tuos ut uideas orientẽ tibi solem iustitię. Sed caue ne eos ullastipulę festuca pt̃b &c. Siq̃d sordis in oculo fuerit mentis tuę. non potueris intueri. Siquid ęgritudinis plus grauabit. cum fusam oculorum aciem luxerit. maiorem q; dolorẽ excitat. ut ergo simplex oculus tuus. se incipiat totum corpus tuum ẽe tenebrosum. & uacillę in lumine sicut sunt cęcorum uestigia. Num quid siq̃s ostia domus suę claudat. solis ẽ culpa quod non inluminat domũ cui. Ergo siquis peccatorum repagulis obseruandam mentẽ p̃p̃am iudicauerit. & uerbi a se splendorem stultus auertat. & sibi inferat insipientię cęcitatem. causari poterit quod sol iustitię noluerit intrare. Aut infirmitatem luminis cęlestis arguere. Pulsat ianuã tuam dĩ uerbum. Siquis mihi aperuerit inquit. introibo. Siquis ergo non aperuerit. numquid non ingredientis. & non magis non aperientis est culpa. Nihil quidẽ dõ est obseratum. nihil clausum aeterno lumini. sed portas malitię dedignatur aperire. conclauia

Einsiedeln StiftsB. 165 (412) p. 320

320

tā ſęuere ee cōmotū ut .xxcta milia depoplo necarent ppē qđ mardianę
gentaſ feminiſ cēcubitu miſcerent. a cñ coqđ pillos cēcubit alienigenarū
diſcedere a fide. negare dnm cogerent. Nolite inqt omi ſpui credere.
ſed a fructib; eoz cognoſcite q̄b; credere debeatiſ; Venit qſ in eccla dum
honorē affectat ſub impatorib; xp̄ianiſ ſimulato metu oratione de
ferre ſe fingit. Inclinat & ſoloſternit q̄genu mtas ñ flexerit. Videt il
lū homo: xp̄ianū putat. Videt homo oratē ſupplicē & credit. Sed dñ
audit negantē. Diſcedit ꝓbat ab homine. ſed cōdēpnat a iudice. Quanto
tolerabiliuſ fuerat homi negaſſe: & dō ee cōfeſſū. Licet hoc q̄q; rep̄henſibi
le. ſ fecta eni cōfeſſio. & animi q̄rit deuotionē. & uocis ꝓfeſſionē. Corde
eni creditur ad iuſticiā. ore aut cōfeſſio fit ad ſalutē. Ergo in pſecutionib;
interioribus; eſto fidelis & fortis. ut & iſtis ſorenſib; pſecutionib; appbiq
tribus intimiſ pſecutionib; ſ regeſ & p̄ſides. tribules iudiceſ poteſtateſ. Da
b exēplū in omni temptatione quā pmiſit Demoſthata ſcio mar regna
& dicit ei. tibi dabo hęc oīa ſi cadens adoraueriſ me. Lectū ē & alibi. Nregm&
peccatū in nro mortuo corpore. Videſ ante q̄oſ reges ſtatueriſ. O homo ante
quoſ p̄ſidet peccatorū. Si culpa regnat. q̄t peccata: q̄t uitia: tot reges ante
hoſ adducūt. ante hoſ ſtant. Habent & iſti reges tribunal in mtis mult̄orū
ſed ſiquiſ xp̄m fatet. ſtatī rege illū facit cē captiuū. deicit deſolomtiſ ſuę.
Quom eni poterit diaboli tribunal manere in eo cui xp̄i tribunal aſſurgit.
Multi ergo pſequentes & tribulantes me. & forte aſſe. xp̄c hoc dic. & die iuocib; ſin
gulaq. Ipſi eni adiūſariuſ. pſeq̄t inob. Si declinaſ pſequentē xp̄m abiciſq
ſeteptari patit ut uincat. Vbi illū uiderit diabolus. ibi parat inſidias. ibi
teptatiū machinaſ āmouet. ibi dolos nectit. ut illū ſi poſſit excludat. Vbi aut
diabolus p̄liat. ibi xp̄c aſſiſtit. Vbi diabolus aſſidet. ibi xp̄c icludit. ibi muroq
ſpāliū ſepta defendit. Ergo q pſecutorē refugit reic defenſorē. Sed cum
audiſ multi pſequentes & tribulantes me. Noli timere q poteſ dicere

Einsiedeln Stiftsb. 165 (412) p. 340

340

Non tua iā sed nra cepit ee uictoria · qua in ce uincer̄ in qua mea uincebam.
Bene ergo dicit martyr me expectauer̄ peccatores ut perderent me. Post momentū adhuc immo in corpore posit. uidet deducentem choros. angelorū gaudia. Qui enī sup unius peccatoris conuersione letant̄. quan tomagis inpassione iustorū. Videt gtam &catt. Me expectauerunt peccatores. ut p̄derent me. Videt dn̄m thym. &catt. Me expectauit xp̄c. ut coronaret me. Aliter q̄ uult intellegere. multi inquit peccata psua dere. atq; expectore fidem extorquere conati sunt. Alius adulterium. alius hominis necem. alius oppressionem uiduę. ut pupilli. alius aliud & putabant me suis retib; ee capiendū. Expectauerunt ut p̄derent me ēta gione peccati. Sed g̃ non illecebris peccatorū mentē studio duuną cog nitionis aūti. pecintentionē meā dn̄e amandatorū tuorū serie n̄ declinaui. sed intellexi testimonia tua. Si enī n̄ intellexisse peccatores me utiq; illi p̄didissent. quę intellexi utiq; sensu. &iā opib; secut̄ sum. Neq; enī nuduś intellectus ē. s. quē &iā facta secunt̄. Denq; beat̄ q̄ intellegit sup egenū & paupere. Ille utiq; intellegit sup egenū & paupere. q̄ largit̄ pauperi. Nā quid p̄dē misereri inopis. nisi alimoniā eidē largiaris? Sequitur. viij. Omnis consūmationis uidi finē. amplificū mandatum tuū ualde. Non possum̄ omib; uim greci sermonis exprimere. Maior in greco pleriq; uis & popā sermonis ē. τελεω c dr̄ grece qđ nos latine finē dicim̄. & cōsūmationē. Telos autē & consūmationis ipsius finis ē. sic finis legis ē xp̄c ad iustitiā omi credenti. Habes scriptū. ecce ego uob cū sū usq; ad consūmationē sēti. Consūmatio ergo sēti. finis sēti ē. finis aut̄ omniū xp̄c. Consūmationes autē multę. est cōsūmatio. q̄do & resurrectio ad salutē. Consūmatio quoq; opus dr̄. p̄fectū opus. Consūmata malitia dr̄. ut plena. cui nihil desit ad studiū & artē nocendi. Est consūmatio hominis. & multę consūmationes donec ad p̄fectū ueniant. Legim̄

Einsiedeln StiftsB. 165 (412) p. 371

Einsiedeln 167 (140) p. 9

uicē alpha ad ω·usq; deuolumur·
& rursus ω ad alpha replicatur·
decursum adfinē & finis

Ut ostendera & inse dns & inicii de
cursū adinicium; Oms aūt litterę
apud grecos & uerba componunt
& numeros faciunt; Nā alpha lit
tera apud eos uocatur innumeris
unū; Vbi aūt scribunt beta uocāt
duo; Vbi scribunt gama uocant
innumeris ipsorū tria; Vbi scribunt
delta uocantur innumeris ipsorū
iiii; & sic oms litterae apud eos nu
meros habent; Latini aū numeros
ad litteras nō putant. s. sola uerba
componunt. excepus i. & x litteris.
quae & in figura quicē significat.
& innumero decē demonstrat·;

DE GRAMMATICA.

GRAMMATICA EST
SCIENTIA RECTE LOQVEN
di. & origo et fundamentū libera
liū litterarū; Haec indisciplinis post
litteras cōmunes inuenta ē. ut iam q
didicerunt litteras per eam recte lo
quendi rationē sciant; Grammatica aū
a litteris nomen accepit; Grammata
enim greci litteras uocant. Ars uero
dicta est. quae artis pceptis regulisq; c
sistat; Alii dicunt a grecis hoc tractu
mologia. glosae. differentiae. barbaris
mi. solocismi. uitia. metaplasma.
scema. tropi. psa. metra. fabulae.
historiae·

DE PARTIB; ORATIONIS.

PARTES ORATIONIS
primus Aristotelis quas tra
didit. nomen. & uerbum;
Deinde donatus VIII. diffinuit.
§ eo oms ad illa duo principalia re
uertuntur. idē nomen. & uerbum
que significant personā. et actum;
Reliquae appendices sunt. & ex
his originē trahunt; Nam pnom
ex nomine nascitur. cuius officio
fungitur. ut orator ille; A uer
biū ex nomine nascitur. ut doct
docte; Participium ex nomine & t de
uerbo. ut lego. legens; Coniun
ctio uero & praepositio. t interie
ctio incomplexu istarū cadunt;
Ideo & nonnulli V. partes defini
erunt. Quia istae superfluae sunt; de
Nomen dictū quasi notamen. quod nomine
nobis uocabulo suo res notas effi
ciat; Nisi enim nomen scias. co
gnitio rerum perit; Propria no
mina dicta quia specialia sunt;
Vnius enim tantū personā signi

Eiusdem. 167 (140)

Dicim̃ enĩ ter terni. & septies ter ni ter. quini & quinquies quini; Mediocres numeri sunt. qui quodam modo simplices & inconpositi ẽ uident. Alio ũ modo & cõpositi. vtuerbi grã. viiii. ad xxv. dũ cõparatus fuerit primi ẽ. & incõpositi. quia non habet communẽ numerũ. Nisi solũ monadicũ; Adxv. uero sicon parat̃ fuerit secundus ẽ & conpositus. quõ ineſt illi cõmunis numerus pt̃ monadicũ. ideſt ternarius numerꝰ qui. viiii. mensurat ter terni. & xv. ter quini; Itẽ parũ numerorũ alius supflui. alii diminuti. alii pfecti;

Supflui sunt quorũ partes simul ductę plenitudinẽ suã excedunt. vtputa duo denarius; Habet enĩ partes. v. duo decimam qd̃ est unũ. Sextã qd̃ duo. quartã. qd̃ tria. tertiã. qd̃ iiii. dimidiã qd̃ sex. unũ enĩ & duo. & tria. & iiii. & vi. simul ducta. xvi. faciunt. & longe aduo denario excedunt; Sic & alii similes plurimi. vtduodeuicesim̃ & multa tales; Diminuti numeri sunt. qui partib, suis computati minorẽ summã efficiunt; Vtputa denarius. cuius partes sunt tres; Decima qd̃ est unũ; Quinta qd̃ duo. dimidia qd̃ quinq;, Vnũ & enĩ & ii. & v. simul ducta. x. faciunt. & longe adenarium sex. intra centenariũ. xx. octo. Intra millenarium. quadraginta. nonaginta. & sex;

DE SECUNDA DIUISIONE TOTIUS NUMERI. T VIII.

Alia diuisio totius numeri; Omnis numerus aut secundũ se consideratur. aut adaliquid iſte diuidit̃ sic. l. alii enĩ sunt equales. alii inequales. s. iii. iſte diuidit̃ sic. l. alii s. maiores. ii. alii s. minores. maiores diuiduntur sic. l. multiplices duo. sup particulares. iii. sup partientes. iiii. multiplices sup particulares. v. multiplices sup partientes. minores diuidunt̃ sic; l. sub multiplices. ii. sub sup particulares. iii. subsup partientes. iiii. sub multiplices. sub sup particulares. sub multiplices. sub super partientes; Perse numerus ẽ. quisine relatione aliqua dicit̃. vt. iii. iiii. v. vi. etcęteri similes; Adaliquid numerus ẽ qui relatiue adalios cõparat̃. vtuerbi grã. iiii. aut. ii. dũ cõparatus fuerit. duplex dicit̃. & multiplex; Vi. ad. iii. viii ad. iiii. x. ad. v. & reliquorũ. iii. ad. i. triplex sex. ad. ii. viiii. ad. iii. & cęteri; Equales numeri dicunt̃. qui secundũ

Einsiedeln 167 (140) p. 113

solis circulo. sed ex lunae cursu nominantur. quod ē de noua ad nouā. Aegyptii aut̄ ꝓp̄ ꝓp̄ lunae uelociorē cursum. & ne error computationis eius uelocitate accideret. ex solis cursu dies m̄sis adinuenēr. quo tardior solis motus facilius posset comphendi.

Ianuarius m̄sis a Iano dictus. q̄ fuit agentib⁹ consecratus. vel quia limes. & ianua sit anni. Unde & biformis idē ianus pingitur. ut in q̄rto annū et exitus demonstret.

Februarius nuncupat̄ a februo. id ē bluto ne. cui eo m̄se sacrificabat. Nam ianuarii dies superis. februarium dis manib⁹ consecrauēr romani. Ergo februarius a februā. id ē. blutone. ñ a febre. i. egritudine nomen hē.

Martius appellat̄ ꝓp̄ martē romanae gentis auctorē. vel quod eo tempore cuncta animantia agantur ad marem. & ad cōcubendi uoluptatē. Idem & appellat̄ & m̄sis nouus. quia anni initium mensis ē martius. Idem & uer. quia (in eo) arbusta frugib⁹ nob⁹ transactorum p̄betur occasus.

Aprilis puenere dicitur. quasi afrodis. grece enim afros uenus dr. vel quia hoc m̄se omnia aperiunt̄ in flore. quasi aperilis.

Maius dictus. a maia matre mercurii. t a maioribus natu. qui principes erant rei publicę. Nam hunc mensem maioribus. sequentem ꝰ minoribus romani

qui ē numerus decurrens decembris finit. ꝓ eo quod numerus denarius. praecedentes numeros claudit.

Kalendae autē. Nonas. & Idus. ꝓp̄ festos dies romani instituerunt. vel ꝓpter officia magistratuū. in his enī diebus conueniebant in urbib⁹. Quidam autem kalendas a calendo appellari aestimant. Apud ueteres enim omniū mensiū principia celebrantur. sicut & apud hebreos. Idus autem. plerique latinorum. ab edendo dictos putant. eo quod hi dies apud ueteres epulares essent. None. a nundinis uocat̄. Nundinę enī sunt publicę conuentiones siue mercimonia.

DE SOLSTIIS ET AEQUINOCTIIS.

Solstitium dictum. quasi solis statium. quia tunc sole stante crescunt dies. Aequinoctiū uero appellatū. q̄d tunc diei ac noctis horarum spacia equalia consistant. Duo sunt autem solstitia. Unū aestiuū. viii. k. iul. quo tempore remeare sol adinferiora incip̄ circulos. Aliud hiemale. viii. k. ian. quo tempore altiores incipit circulos petere. Unde hiemali solstitio dies minores. sicut in aestiuo maiores inueniuntur. Item duo sunt aequinoctia. Unū vernale. & alterum

Abb. 73 b

Einsiedeln 167 (140)

ē cē. & aliud sapere. Nā & cē po
test. & sapiens n ēē; Dſ aū habē & ſ
sentiā. habē & sapientiā, Sed qđ
habē hoc. q ē. & omā unuſ est. ac p
inde simplex ē. quia n in eo aliquid
accedentis ē. Sed qđ ē. & quod in ipso
ē. essentialit est; Excepto. qđ relati
ue ad quā cūq; p sonā ē. summū bo
nū. quia incommutabilis ē; Creatu
ra uero bonū. sed non summū ē. quia
mutabilis est; & dū sit quidē bonū.
non tam ēē potest & summū;

In corporeus aut incorporalis ideo di
citur dſ. ut spſ credatur & intellegat
cē non corpus. Nā dū dicitur spſ. ei
significatur substantia; Immensus. quia
cūcta concludit. ipse a nullo conclu
ditur. ſ omā intra eius potentiā coastat;

Perfectus dicit. quia nihil ei possit adi
ci. dr tam de consummatione alicu
ius facti. p fectio dicitur. Dſ aut q n
ē factus. quomodo ē p fectus. Sed hoc
uocabulū de usu nro sūpsit humana
inopia. sic & reliqua uerba. Quatenus
id qđ ineffabile ē ut cūq; dici potest.
quō de dō nihil digne humanus sermo
dicit. sic sunt & alia;

Creator dictus. p totius mundi reb, ab ip
natura inuisibilis & incorporeus est.

Pefficientius tam causarū. in ipso rerū
species aſcribunt. ut more locutionis
nrē faciliuſ se ipsū insinuē; Vt quia
omā uidē dicit oculus. & ppt qđ
audit omā. dicit auris. p eo aut qđ
quaestuat. ambulat. p eo qđ expectat.
stat. Sic & in ceteris horū similib, ab
humanis membris trahit similitudo
addm. Sic ē obliuiscens. & memoranſ;
hic ē qđ & pphetā dicit. Iuraut dīſ ex
ercituū p anima sua. Non qđ dſ anima
habeat. ſ hoc nro narrat affectu; Nā
& facies dī in scripturis sanctis. n caro
ſ diuina cognitio intellegit. eadē ra
tione qua p faciē cspectā quisq; cog
noscit. Hoc enī in oratione dicitur
dō. ostende nob faciē tuā; Λ cfidicat;
da nob cognitionē tuā. sic & quae
dā dicuntur. qua nunc dſ p speci
lū agnoscit; Λd p fectū ū omnipotens
reppert. dū in futuro facie ad faciē
quib, q electis p sentabit. ut ipsā spe
ciē contēplentur. cuius nunc uesti
gia cōphendere conant. hoc ē quē
iudere p speculū dicit; Nā & stus. &
habitus. & locus. & tempus. in dm non
ppre. ſ p similitudinē translata di

Einsiedeln 167 (140)

Immunis. minime munificus est. ut ē inpuerbi
o ueteri. immunē cuēs odore sui; ītē immunis
q̄ nō facit munia. i. officio non fungitur; ē enī
omī priuilegio uacuus; culpa atq; periculo
Indemnis. eo q̄ sine dāno uiuat. & sine ulla
Iners. sine artē. & ob hoc ne operis q̄dē ullius.
Inermis. sine armis. t sine uiribus. nā semp ar
ma p uiribus accipiunt; Ignarus qui ignorat. q
Ignauus. ignarus uię. id rationis & uitę.
Ignarus. nō gnarus. id inscius. t sine naribus.
olfecisse enī ueteres scisse dicebant. ignarus
aū duo significat. t qui ignorat. t qui ignorat. q
Immemor qui oblitus ē. p̄dit enī memoriā.
Inscius. qui sine scientia ē.
Idiota. inperitus. grecū ē. q̄ē sine cōsilio. & im
Inperitus. sine peritia. sciē. rerū ignarus.
Incōsultus. ab eo q̄ nō accipiat cōsilium; ītē incōsultē
Ineptus. apto cōtrarius ē. quasi inaptus.
Inops. qui sine trā ē. opē enī trā intellegimus.
quę opē fert fructificando; Alii in opē intel
legunt nō sepultū. nec humatū. cui nec ānimā
habenti surrexē tumulus.
Ignobilis. eo q̄ sit ignotus. & ubi. & obscuri
generis. cuius nec nomen quidem scitur
Ircosus. cui sudores corporis fetido putent.
Ignotus. ignobilis. t exinpulsu uenientis. te uis;
Inpulsus dictus. eo qd subito sit. & nō porro an
Index. p̄ditor ab indicando. dē loco natus.
Indigena uocatus. qd inde sit genitus. i. eo
Incincta. id sine cinctu. qui a p̄cingi fortiter
uterus nō p̄mittit. tristia sacrificiū.
Inuestis. i. sine ueste. nūdū enī habet stolā.
que ē signū maritalis uirginitatis.
Iscurra uocat. q causa escę quēpiā cōsectat.
Katholicus. uniuersalis grecū enī nomen ē.
Karus grecū nomen ē. sic & carnas. un & eucha
Kuculentus. ab eo q̄ sit lingua clarus. & ser
mone splendidus. gnis floresc.
Lector. dr̄ a legendo id ap̄ currendo. un &
Nauis dr̄ legere. cū quid transit. nā legit.
transit. p̄terit. ut crebris legimus freta
cēca terris; ītē lector, a collegendo animo
que legit. quasi collector. Sicut illud qvile
Loquax. nō ē eloquens letus. mur & largus.
Locuples. quasi locis plenus. & possessionū
plurimarū possessor. quē admodū docet
tullius de re publica in libro secundo.
multaq; editione ouiū. & boū. q̄ tē erat
res in pecore. & in loco ex possessiomb.
ex quo pecuniosi. & locupletes uocabant.
Liberalis dict. ab eo qd libent don & nec mur
Longus. a linea dict. pp q̄ sit porrectus. insipiens
Longeuus. quasi longeui. & longi tēporis.
Longanimis. siue magnanimis. eo q̄ nullis
passionib p̄turbat. s. ad omnia sustī
nenda patiens ē; cui cōtrarius ē pusillani
mis. angustus. & in nulla tribulatione sub
sistens. de quo scribit pusillanimis uehemēt

Einsiedeln 167 (140) p. 283

longitudine amplius qua latitudine.
Acirco ingenium extenditur. Ameridie terre
no mari. Ab aquilone adriatico claudit.
Ab occiduo alpium iugis finit; Terra omnib;
in rebus pulcherrima. soli fertilitate. pabuli
ubertate gratissima. Habet lacus. uene
tum. Auernum. atq; lucrinum; Fluuium eridа
num. & tiberim. & tepentes fontib. baias gig
nit. gemmas bacas. serpentes. ligurium. & co
rallium. boan quoq; serpentem. lucem
feram. & diomedias aues.

Italia dicta & hyspania. id circo hesperiae
dictae. quod greci uespero stella nam
garit. & italia hyspania quae hac ratio
ne discernunt. Aut enim hesperia solam
dicis. & significas italiam. aut addis ul
timam & significas hyspaniam. qua in occiden
Tuscia. pars italiae. umbria ubi tusci fines
pars tusciae. Tuscia autem a frequentia
sacrorum. & turis uocata. ἀπὸ τοῦ θύειν.
Umbria ubi historiae narrant. eo quod tempo
re aquosae cladis imbrib; supfuerit.
& ob hoc umbria grece cognominata.
Est enim in iugis apenninum montis sita.
in parte italiae iuxta meridiem.
Etruria pars italiae. dicta quod eius fines
tendebant. usq; ad ripam tiberis quasi ἀετε
ρωc ορoιn ἀμάτερον. significat. alteros. opoi
finis uocat. Romae enim finis antea una
tantum tiberis ripa tenebat. Alu

aer purus. & blandus. Fecundae lac dr.
Gallia. a candore populi dictae. Gala gre
Montes enim. & rigor caeli. ab ea parte
solis ardore excludunt. quo fit ut can
dor corporis non coloret. Hanc ab orien
te alpium iuga tenuentur. ab occasu
oceano includitur. Ameridie pyrenaei
montes. a septentrione reni fluenta.
atq; germania. cui unum belgica fi
nis germaniae.

Aquitaniae regio. gleba uberi. ac pabu
losa. & ad usum animantium apta. flumi
nib; quoq; & fontib; una lingua. per fusa
duob; magnis. reno & rodano fluuiis.
Belgis autem ciuitas est galliae. ad quam belgica
prouincia dicta est cis alpina. quae circa
alpes trans alpinae. idem trans alpes contra
septentrionem.

Retia uero quae sit iuxta renum.
Aquitania autem ab obliquis aquis ligeri
fluminis appellata. qui exprimit. pa ste
terminus cuius est. eaq; pene in orbe cognit.
Hyspania. prius ab ibero amne iberia nun
cupata. per ea ab hyspano hyspania cognomi
nata est. ipsa est & uera hesperia ad hespero
stella occidentali dicta; Sita est autem in
tra africam & gallias. a septentrione pyre
naeis montib; clausa. a reliquis partib;
undiq; mari con clausa. Salubritate coeli

Acc. 886

Einsiedeln 167 (140) p. 307

&iuuīta maxime sale puocant adpastū. Multū largioresſ lacte multoq; grauioresſ caseidote. Corpora &iā sal adstringit siccat & alligat. Defuncta &iā ꝑut rescindi labe uindicat. ut durent.

Nitrū aloco sūpsit uocabulū. Nascit enī in oppido ⁊ regione egy̆pti nitria. prunaq; circū ferens. exquo & medicinę fiunt & sordes corporū uestiūq; lauant. Huius natura ī multū a sale distat. Hab & enī ustute salis. & similit ortū cancscentib; siccitate litorib; Afronitrū grece. Latine spuma nitrię. Dequo qdā ait. Rusticus est nescis. qd greco nomine dicar. spuma uocor nitri. grecus ex africo nitro. Colligit aū in hispania in asia in speluncis distillans. Dehinc hispania sicut sole. Optimū putat. similimne fuit ponderosū & maxime fricabile. at fricabile colore pene purpureo.

Calcantū dictū. quia calcidis ē timū. id flos ūn & ap latino ferissflos apellat. Fit aū nc multis in regionib; Oli in hispania e puteis ut stagnis. id genus aquę habentib; aquā decoquebat. & in piscinas ligneas fundebant. appendentes ex sup eas restes lapillis extentas. qb; lim in similitudine uitrea cinis adherebant. sicq; effectū siccabat dieb; triginta. Fit aū nc alibi in speluncis qd liquide collectū. dehinc diffusū in qssdā botros soliditat. Fit & in scrobib; cauatis. quoru ꝯlatcribus decadentes gutte coalescunt. Fit & in salis modo exflammatissimo sole; adeo aū c stricte ustum sē. ut in leonū & ursoru ora aspersū. tanta ui habeat stringendi ut ꝑuale

Cautes aspera saxa inmari. dicta acauendo. quasi cautici; ſ tissime & nauib; ꝑnitiosę;

Muricesſ pcrę in litore. similes muricis uuus. acugon. saxū ē qd humanę uocis sonū captans. & iā uerba loquentiū imitat. ſ conualliū.

Igonaū grece. latine imago nuncupat. eo qd aduocē respondens. alieni efficit imago sermonis. lic & hoc qdē ꝯ locorū natu euenit. ac plerūq;

Calculus ē. lapillus trę admixt. rotundus. atq; durissimus. & omni puritate lenissimus;

Dicitur autē calculus. quod sine molestia breuitate sui calcet. Cui contrarius scrupulus lapillus minutus. & asp; Qui si inciderit incal cauito noc & molestiae animo. Ūn & animi molestia. scrupulū dicim. Hinc scrupęa saxa. id aspera;

Cotis nom accepit. qd ferru ad incidendū acuat. cotis eni greco sermone incisio nominat; Ex his aliq; aquarię. aliq; olco indigent in acuendo. sed oleo lene aquę acū acerrimū reddunt;

Pumex uocat eo qd spumę densitate cere fiat.

Est aridus. candore paruus. tanta q; natura refrigerandi habens. vt in uase missus. musta deferuere desinant; Ūn & rudera dicunt.

Rudos. artifices appellant lapides contusos. & calce admixtos. quos in pauimentis faciendis sup fundunt.

Gypsū cognominatū calce. & ē nom grecū. plura eius genera. Omniū aū optimū lapidis speculare est. Est eni insignis ędificiorū. & coronis gratissimus; ſ occultum comune ignem;

Calcis uiua dicta. quia dū sit actus frigida; intus

A66.88a

Einsiedeln 167 (140)

ſtuio floreat. et ſolis motib⁹ folia circūacta
cūuertat. Vnde & alatinis ſolſequia nuncupa
tur. Nā ſole oriente. flores ſuos aperit. & ſe
ro cū ſol occubuerit recludit. Ipſa ē quā
latini in nubū ſiluatici vocant. hęc & uer
rucaria. qđ extinguat uerrucas: ex aqua po
tata. t in cataplaſmate poſita abſtergat.

Pentaſilon a numero foliorū dicta. quā latini
quinq⁹folium vocant. herba adeo munda. vt
purificationi & templis adhiberi a gentili
b⁹ ſolita eēt.

Hyſopū herba purgandis pulmonib⁹ apta. Vn
de & in ueteri teſtamento p hyſopi faſciculos
aſpgebant agni ſanguine. qui mundari no
lebant. Naſcit in petris. herens ſaxo radi
cibus barbarū ſiue reu ponti cū. illud qđ
tranſ danubiū in ſolo barbarico. iſtud qđ
circa pontū colligit nominatū. Reu aūt
dictū. qđ ſit radix. quaſi radix barbara.
t quaſi radix pontica.

Joſquiamos a grecis dicta. alatinis herba
caliculariſ. qđ caliculi ei in figurā cantaroꝝ
naſcant. Vt ē mali punica. quorū ora ſer
rata ſ. habentes intrinſecus ſemina papa
ueri ſimilia. Hęc herba inſana uocat. q
vſus ei periculoſus ē. Denq⁹ ſi bibat vel ę
dat. inſaniā facit. t ſomni imaginē torpi
dā. hanc vulgus mulimundrū dicit. Ipē
qđ alienationē mentis inducit. Vtiliſ aūt
ē contra humorē melancolicū. ſed cuſtodien

libidinis. quā vulgus ſtincū uocat. vene
rē eni ſuſcitat. Idem & oricis. qđ radix
ei in modū teſticuloꝝ ſit. Idē & lepori
na. qđ caulī molle emittat. Stagnandū.

Verruca exinde uocata. qđ tactus ei corpus
adurat. Eſt eni igneę oīno nature. &
tactu purit. Vnde & prurigine facē. Et
utiliſ alde pulius eius adſanguinem

Artemiſia herba. diane a gentilib⁹ cōſecra
ta ē. Vnde & nuncupata. Grece eni dia
na artemis. Eſt eni apta medicis. & po
tui ſumpta. aufert dolorē cordis. & p
fluuiū ſanguinis.

Cucumis.

Camimolus grece dicta. qđ mali matiani
odore habeat. ſitq⁹ breuis. atq⁹ terrae
Camerrus a grecis appellata. qđ ſit breuis.
& p terrā ſtrata. & minuta. ſolus paruiſſimꝰ

Peon quidā medicus fuit. a quo peonia. ſi
ve peonilla herba plurimā inuenta. vt
homerus dicit. Hanc quidā gliſidē uocant.
qđ dulci ſapore ſit. vel pomo rupina. a
numero granoꝝ. vel ut alii putant da
ctilos. adigitoꝝ ſimilitudine. naſcit in

Boglosus a grecis dicta. eo qđ folia ſilus.
aſperima habeat. in modū linguę bouis.
Quod mirū in modū. ob ſapientiā nutrien
dā. uino infundenda. auctoribus memo
rat. Cuius qđ hilaritate prębere ferē.
& p holere etiā ſumit.

Etym. eccles. 167 (140)

dendo id ē ascendendo. Hinc & scabellu q lectus paruus. t
sellus ab ascensu appon̄ scabellū aut & subpedaneū
dicit. Nā qd greci dnt ὑποπόδιον. Latin scabellū. alii
subpedaneū dnt qd subpedib, sit. Scansilia gradus sunt
ubi honorati insedib, sedent. Fuisse in muliere accubuisse:
Sedes dicte, quō ap̄ ueteres romano ritu erat usus accūben
di, Vñ & ē sedere dicebant: Sed aut aut arro deuita popu
li romani. uiri discūbere coeper. mulieres sedere. q aut pis:
Sedes singulari numero ppe regni ē. q grece thronos
dr. Subsella ū ceteroq; cathedre dorcas. ē hē thronū
greci dnt nos soluū;
Soluū inq; reges sedent, ppt tutela corporis sui, secund
q sēdā a solidit̄ate dictū. quasi solidū; Secundū alios p
antiphrasin. quasi solicitū. a sedendo. Vñ & sella. quasi se
da dicta ē; & subsella quasi subsedia; Sella cu rulus
erat in qub, magistrat' sedentes iura reddebant. Di
cte aut̄ curules. quia ap̄ ueteres pro res. & ēsules ppt
tuneris longinq̄tatē curru forū puehebant̄, Selle
aut̄ q p eos uehebant̄. qb, sedentes dicere iura solebant.
A cursu cu rules. selle nominate:
Tripodes scabelli. s. habentes tres pedes. s. & candelabra
tripoda. s. quia similit̄ tres habent pedes:
Carrū a cardine rotarū dictū. Vñ & carrus dicti. q duo
q̄s habere uident. Rota aut̄ dicta q̄d ruat. & rotun
da gen' uehiculi nū rotarū. cū arota uocatū;
has antiqui r & s dicebant. ppt̄ q̄d haberent rotas:
Carpentū pompaticū uehiculi gen'. quasi carrū pō
la ustrū uehiculū duarū rotarū. qb, o paticū;
nera deferunt̄. Cediticū plaustrū. quia uolunt̄

Baculus abaco rep̄to re uix ferē inuenit. q̄ homines mo
tu uno innitterent̄, Sic dnt a bacchō baculus. ita a ba
culo bacillus p diminutionē; Fustes q̄d p̄fici uitra
stent. q̄s palos rustici uocant. qb, uineę p̄cuti
nb, feriuntur. Fuellunt.
Vectes dicti. q̄d manib, uectent̄, Vnde ostia saxa q,
Forices. secundē etimologiā. si a filo dnr. f. ponit.
ut forfices q̄s sartores. si a pilo p. p. ut forpices. q̄s t. con
sores; Si ab accipiendo. c. ut forceps. eo q̄d formū ca
pianteq̄ sunt fabroꝝ. formū enī dicer̄ a mitq̄ calidū.
Ouacula eo q̄d innouet faciē. Lun & formosus.
Ectines dicti. eo q̄d pexos capillos faciant. & ēpositos;
Calamistrū a causē. q̄ calefacta & adhibita calefacē. & in
torquet capillos. Vñ & calamistrati appellant̄ q̄ co
lausi dicta. q̄d claudat & aperiat. Lmā torquent.
Catena q̄d capiendo teneat; Horologia. q̄d horas ibi
legam'. id est colligam'; Cateni insolarius positus ubi a cla
uo plineas currit ūbras. utrāq; cū q; horā die ostendat;

De Instrumentis Rusticis

Homer dictus q̄d ruibus humū eruat. seu ab, cuomodo trā;
eq̄ lucretius funcus arator ferreus occulte decrescat
uomer. nā ruis. sumitq; p deterrima fulgorem;
Aratrū a barando terrā uocatū. q̄si arātrū, uel a
curua māu arātri dictū. q̄si bosdra q̄d sit insimili
tudine caudę bouis. Dentale ē. arātri pars p̄ma in
q̄ uomer inducit̄ q̄ a sidens;
Vultelli a cultura dicti. eo q̄d ex ipsis pte ratione ue
teres in arboresuitebant̄ & uites. Fruticq̄ falcescent
rep̄te. ab se ē q̄ arbores putant̄ & uites. Dicta aut̄

Einsiedeln 167 (140)

iiii·xxxii· Titus ann ii Hic facundus & pius fuit
iiii·xlvii· Domitianus annos xv· Iohannes in pathmos religatur·
iiii·xlviii· Erua annu·i· Iohannes apostl euangl scripsit; efphesum rediit & evuangl scripsit;
iiii·lxii· Traianus annō xviii· Simon cleo pe filius crucifigit· & ioh requiescit;
iiii·lxxxiii· Adrianus annō xxi· Aquila: in
iiii·cvi· Antoninus pius interpres habet; annos xxiii· Valentinus & martion agnoscit·
iiii·cxxv· Antonin minor· annō xviii· katafrigarū heresis exortū
iiii·cxxxviii· Commodi· annō xiii· Theodo tion· in tpre habetur;
iiii·cxxxviii· Heliu· pertinax annō·i·
iiii·clvii· Severus ptinax· annō xviii· Simmachus· in tpre habet;
iiii·clxiiii· Antonin caracalla· annō vi v· editio· hierusalē reperitur;
iiii·clxv· Macrinus· anno·i·
iiii·clxviii· Aurelius antonin· annō iiii· vi editio nicapolis reperitur;
iiii·clxxxii· Alexander· annō xiii· Origenis alexandrie claruit; bat xpianos
iiii·clxxxv· Maximin· annō iii· Hic pseque
iiii·cxci· Gordianus· annō vi· Fabianus epi· Rome claruit; xpian imperator fuit;
iiii·cxcviii· Philippus· annō vii· Hic prim
iiii·cxcviii· Decius· annō·i· Antonius monach

iiii·cclii· Diocletian· & maximian· annō xx· His psecutorib; intra xxx dies xviii· passi sunt·
iiii·ccl v· Valerianus· annō·ii·
iiii·cclxxxv· Constantinus· annō xxx· Nicena synodus congregatur;
iiii·cccviii· Constantius· & constans· annō xxiiii· Ossa beati andreae apli & Lucae evuangtę· constantinopoli transferunt;
iiii·ccccxi· Iulian· annō·ii· Hic ex xpiano pagan psequit xpianos·
iiii·ccccxii· Iovian· annō·i· hic· cū omni exercitu efficit xpianus;
iiii·cccxxvi· Valentinian· annō xiiii· qui Iuliano· obsidē xpi· militia fuerat priuatus·
iiii·cccxxxii· Gratianus· annis vi· mbro sius· & Martin epi claruerunt;
iiii·cccxli· Valentinian· cū theodosio· annō viii· Hieronim· in bethleē pdicat·
Synodus· in constantinopoli· ccc l epi· in quo omnes hereses condemnantur;
iiii·cccxliii· Theodosius· annō·iii· Cū Archadio & honorio· loth· anachoreta claruit;
iiii·ccclvii· Archadius· annō xiii· Cū fratre honorio· loh chrisostem· & augustinus epi pdicabant· sepe· Pelagiū cōdemnant·
iiii·cccLxxii· Honorius· annō xv· Cū Theodo sio minore· Cyrillus alexandrie claruit· Concilii kartaginense· ccxiii·

De sacrificiorū repbatione.
De escis n̄ obseruandis.
Quia uetus testamētū n̄ solū ppt̄ iudeos datū ē sed & ppt̄ omnes gentes.
Quia testamētū uetus n̄ solū istoraliter sentiendū est sed & spūtaliter.
Quia testamēta legis iudei n̄ intellegunt.
Quia intellegere legem non possunt. nisi qui in xp̄m credidērint.
Quia duo testamēta tradita
Quia baptismū in remissionem peccatorū cunctis fuerat repmissum.
Quia chrismate am̄s scificarent.
Quia psignū crucis credentes saluarentur.
Quia panis & calicis sacrament futurū erat in holocaustum.
Recapitulatio operis.

INCIPIT SCI HYSIDO RI EPI AD FLORENTI NAM PFATIO SEQUEN TIS OPERIS.

SCAE SORORI FLORENTINAE hy sidorus. Quedam quae diuersis temporib; in uete ris testamenti libris pnuntiata sunt. De natiuitate dn̄i & saluatoris nr̄i secdm deitatē uel de conceptio ne eius. De passione quoq; & morte. siue de resur rectione. Regno atq; iudicio. Quib; sententiis Ex innumerabilibus pauca pferenda putaui. Vt pphe tarū auctoritas. fidei grām confirmet. Et infidelium impertiā pbet. Haec ergo sca soror te petente ob

Einsiedeln Stiftsb. 168 (467) p. 5

AA.60 b

Cenos quib⁹ ꝑquedā uelut elemēta. ad musicā prisci ſtudiosi
ingrediendū. greco nomine prongos appellare uoluer⁹. Id ē
qualescūq⁹ sonos. utpote quarūlibet insensibiliū rerū. aut
certe irrationabiliū animaliū uoces. sed eos tantūmodo quos
rationabili discretos ac determinatos quantitate. quiq⁹ me
lodie apti existerent. ipsi certissima totius cantilene fundamen
ta iecerunt. Vnde & elementa & prongos eosdē nuncupauerunt.
qd scilicet queadmodū literarū elementis sermonū cuncta multi
plicitas coartat. & quicqd dici potest ꝑ eas digerit. ita soller
ti ꝑcurauerunt industria. ut immensitas cantilenarū. quedā
haberet concordia. & ipsa certo moderamine comphensa. ꝑque
quicqd canendū foret. sine ullo errore ꝓcederet. nihilq⁹ ineſſ
esset. qd non omni prorsus rationabilitate uigeret. Dicti autē
prongi. ἀπὸ τοῦ ϕθέγγεσθαι. quasi a similitudine
loquentiū. qd queadmodū locutione intelligibilia uba reddunt.
ita his sub intellectū decidunt soni. dū & ipsos interdū irrati
onabiles sonos horū diiudicat exercitata sagacitas. Quocirca
huiusmodi sonū. ingenerale scilicet taliter diffinire uoluerunt.
Sonus est uocis casus. eu melos aptus. una intensione pro
ductus. aut pausa cuiquilibet sonus uoce depmit. Vt. à. velut
corde [illegible] sonuerit. Cū primo igit huiusmodi rationa
biles [illegible] pauci extitissent. principia siquidē ñ nisi. viii.
repti. [illegible] tantū diutius in usu fuere canentib⁹. Postea
diuersis subsequentib⁹ causis ñ irrationalib⁹. paulatī nu
merus excreuit prongorū. Et primū quidē usq⁹ ad. vii.
& viii. Deinde ad. viiii. & xi. postremo ad. xv. usq⁹ ē
inuentū deuenit. Quos prongos cordarū nomine usitatius
nuncupauer. qd instrumentis quib⁹ apponebant ꝑmptius
monstrarent. De quarū inuentione & ordine. seu uocabulis
singularū [illegible] pplures eiusdē discipline scriptores. tam
[illegible] tum pcipue doctor mirabilis. omniūq⁹ pru
dentissimus artiū liberaliū ꝑquisitor baetius. in primo sue
armonice libro. sufficienter edisserit. Inquib⁹ de
prongis & cordis nullā ansimilē putandū ē esse alteri. sed

Einsiedeln Stifts B. 169 (468) . p. 117

Beda sup parabolas Ecclesiasten Cant. Canticorum
aliq & apocalipsin ioh

PARABOLAE
NIS FILII DAVID REGIS ISRAEL

Parabolae sunt. quae p cōparationē uisi
bilium rerū atq; corporaliū ea quę sinuisibilia
& spīalia diligentib: disciplinā insinuant; De
hac cōparatione uisibiliū aplūs ait. Inuisibilia enī
ipsi amundi creatura p ea quę facta sintellecta
cōspiciunt. sēpiterna quoq; iustus ej ac diuinitas;
Salomon qui Interpretat pacifīc. tria uolumina
scidit; Primū exhis; puerbioꝝ ē liber; Secundus.
qui appellat ecclesiastes; Tertius cui ustituluse ca
tica canticoꝝ In quib; qui dē trib; libris; trium
generū disciplinas ēposuit. quib; rerū scientia p
uenit; Inprimis namq; &hic cam idē moralem.
Posth ēphisicā. quę qualitatē naturę conplectit.
ad ultimū uero theoricā idē contemplatiuam,
AD SCIENDĀ. Sapientia. & disciplinam.
ut intellegenda uerba prudentię & suscipienda
eruditionē doctrinę. iustitia & iuditiū & equi
tatē; Iniustitia actio recta. Iniuditio discretio

4. Numero 41. B. V. Einsidlensis.

Einsiedeln Stiftsb. 172 (806) p. 1

Abb. 48a

ctu bonę actionis secta ē. de interiori intelle
ctu uacuus effectus nihil habebit.
Q ui aut possessor est mentis: diligit animam suā.
Q ui aut usu interiori intellectū capit spīrale
atq; hoc q̄d sentiendo penetrat. operib. exse
quit. diligit animā suā. ¶ principibus;
N on dec& stultū delicię. nec seruum dominari
S tultus ē omnis peccator qui sibi sapiens putat.
h uic enī interne spīrales delitię. quas uerę re
cte nescit. minime ēgruunt. Ipse ē & seruus
qui dominari principib. id÷ electis sine dis
pendio minime potest.
D octrina uir ꝑpatientiam nosc̄itur;
I ustus ergo quisq. min' ostendit doct. quanto
minus conuincitur patiens. Neq; enī potest
uere actū bona docendo inpendere. simulen
do nesciat. ꝙ quanimit aliena mala tolerare.
P igredo immittit soporē. & anima dissolu.
¶ ta efficit
P iger enim recte sentiendo quasi ui
gilat. quā uis nihil operando torpe

Einsiedeln Stiftsb. 173 (806) p. 20

ens filius extra pdicionem erit ;
Hoc est quod ait uerbas Qui sermonē meum
seruauerit non uidebit mortē inq̄t num'
Iisto quā locutus est uir cū quo est dñs. et
quidō se cū moratorem confortatus. ait ;
Vir iste recte xp̄c hic intelligē. qui de tacte diui
nitatis suę cōiunct̄. aduersus inimici fo stitudinē
cfortat̄ ē. hinc enī p infirmitatē carnis. mundo
apparens. ab incredulis stultus uisus ē. hic sapi
entiā huí mundi reprobando nō nouit hic scientiā
scōr inp̄sentia diuinitatis suę & ante scīa nouit.
& in tempore p humanitatē edocuit Ipse ē de
quo ait apls Qui descendit ad inferiores partes
terrae. qui ascendit sup oēs cēlos. ut adimplē
rē omīa Ipse aquas diuinę scientię in cordaele
ctor suor. uelut in uestimēto colligauit Adex
tremū ipse ē qui cunctos ēminos terrę. ator
pore infidelitatis. uelut e somno ad credēn
dū se suscitauit Duo rogauit. nonde ne gēs

Einsiedeln St:StB. 173 (806) p. 65

VERBA ECCLESIASTES
FILII DAVID REGIS HIERUSALEM
salomonis. Hic liber qui ecclesiastes appellatur concionat
ppr e dicitur; In contione uero sententia pmittur per
quā tumultuose turbe seditio comprimatur. Et cū multi
diuersa sentiunt per contionantes rationē ad unā sen
tentiā comprimuntur. Hic igitur liber ccionator dicit.
quia salomon in eo quasi tumultuantis turbæ susceptū sensū
ut ea p inquisitionē ducat. quę forte p contemplationem
impedita mens sentiat. Nā qđ psententias quasi pinq
sitionē monac quasi tot inse psonas ● diuersas suscep.
Sed contionator uerax uelut extensa ma●nu omniū
tumultus sedat. eosq; ad unā sententiā reuocat. cum
in hoc libri termino aut; finē loquendi omnes pariter au
diamus; Dm time & mandata eius ob● serua. Hoc enī
omis homo. Si enī in libro hoc p locutionē suā multas
psonas non susceperat. cur ad audiendū loquendi fi
nē secū pariter omnes admonebat.

UANITAS uanitatum dixit ecclesiastes. vanitas

Einsiedeln 173 (806) p. 107

Abb. 28 b

ciuitatis · Septima · ornatū uxoris agni · scē · ui delicꝫ
hierusalē · de celo adō descendentis · ostendit .

EXPLICIT PRAEFATIO · INCIPIT TRACTATVS
BEDAE PRBI · SUPER APOCALYPSIN ·
LIBER PRIMUS ·

APOKALYPSIS IHV XPI · QVAM
DEDIT ILLI DS PALAM FACERE SER
uis suis · fundata per apostolos eccla · quali
t cursu dilatanda · t fine · p ficienda cert · adroboran
dos ctra mundi aduersa fidei predicatores · oportu
it reuelari · Cuius reuelationē · mysterii · iohannes
more suo filii gloriā adpatrē referens · IHM xpm a
dō percepisse testatr ; Quę oportet fieri cito · Idest
quę in presenti tēpore ecclę uentura · Et significa
uit · Mysticis eandē apocalypsin dictis innexuit ·
Ne cunctis manifesta vilesceret · Mittens ꝑ angelū suū ·
Angelus enī iohanni in figura xpi visus ē · sic in sequentib ·
manifestius apparebit · Seruo suo iohanni · Vt ꝑ iohan

Einsiedeln Stiftsb. 173 (806) p. 178

Abb. 51a

qui iã nominauerat illũ impatre· dicendo qui uenturus ẽ
Primogenitus mortuorũ· & princeps regũ terrę· Hoc ẽ qđ
apls paul ait· Videmus iesum ꝓpter passionẽ mort is
gtoa & honore coronatũ· Et alibi contumeliã crucis
exponens· adiecit· Propt̃ qđ & ds illũ exaltauit· & do
nauit illi nom̃ qđ ẽ sup omne nom̃· Et fec̃ nos regnũ
& sacerdotes dõ & patri suo· Qui rex regũ & sa
cerdos celestis se offerendo ꝓ nob· nos suo corpori
adunauit· Nemo scorũ ẽ q̃ spitalit sacerdotii offi
cio careat· cũ sit mbrũ aetni sacerdotis· Ecce ue
nit cũnubib, & uidebit eũ omnis oculus· Qui iudi
candus primo uenit occultus· tã iudicaturus ue
niet manifestus· Et qui eũ pupuger̃· & plangent
se oms trib, tr̃ę· Ineadẽ illũ forma uidentes iudi
cẽ potentẽ· qua uelud minimũ iudicauer̃· sera se
metipsos pęnitentia lamentabunt· Etiam amen·
Quod certissime nouit dõ reuelante futurũ· imꝑo
nens amen firmat sine dubitatione uenturum·

Einsiedeln Stiftsb. 173 (806) p. 180

nunciuſ. uſtauit noſ oriens exalto. uexillū crucis q̄ ſuoꝝ frontes
ſignaret afferens. Et clamauit uoce magna. iiii. angelis. Magna
dñi uox eſt p̄dicatio ſublimis. Poenitentia agite appropinq̄bit enim re
gnū cęlorꝝ. Nolite nocere terre & mari. neq; arboribus. Ex quo
dñs paſſus eſt nō ſolū hoſtes aduerſarii ſ; & mundani p̄ncipat⁹
erroꝝ eſt impiū. ſic & oculis cernim⁹. & in ſtatua qua lapis de
monte cōcinuit legim⁹. Quo aduſq; ſeruos dei nr̄i ſignem⁹ in fron
tib; eoꝝ. Ad hoc genus cōfractū & impiū. ut ſigno fidei. cui re
ſtiterant. faciem ſcoꝝ libere notare. Hā & ipſa crucis figura
dilatatū ubiq; dñi ſignificat regnū. ſic & diſticos. p̄bat ſrephes.

Reſpice diſtinctuſ quadratū partib; orbe. Vt ſignū fidei. cuncta teneāt
Neq; enim fruſtra in fronte pontificis nom dñi tetra grammaton
ſcribebat. niſi quia hoc ē ſignū in fronte fideliū. Deq; in pſalmo
p̄torcularib; cant. Dne dñs nr̄ quā admirabile ē & cęt. uſq.
du atq; ut deſtruas inimicū & defenſorē. Et audiui numerū
ſignatoꝝ. c. xl. iiii. milia ſignati. ex omni tribu filioꝝ iſrht.

Hoc numero finito. innumerabilis ſignificat totā ęcclę mul
titudo. quę de patriarchis. & ipſa pia carnis. & fidei ē imita
tione p̄genita. Si enim in⁹ uos xpi. ergo abrahę ſem eſtis.
Ad augmētū aut̄ p̄fectionis ſpectat & ipſa. xii. duodecies multi
plicari. & ad ſummā millenario p̄fici. q̄ ē denarius numerus
quadrat⁹ ſolidus. ſignificans ſtabilē ęcclę uitā. Propter quip

Einsiedeln StiftsB. 173 (806) p. 213

poterit dicere nisi uos. Sic enī uos uidit ina
pocalyp si quidā p̄ceteris dilectus agno
qui discū bere sup pectus eī solitus erat.
Ipse uos uidit duodecies duodena milia scorum
cr̄d hareditorū. in libatę uirginitatis incor pore
mu. g̃latę uirginitatis incor de. sequimini agnū
qua & agni caro utiq; uirgo. sequimini eū uirgini
tate cordis & carnis quocūq; ierit. Quid est enī
sequi nisi imitari. quia xp̄c pro uobis passus ē. relin
quens nob̄ exēplum. ut sequamini uestigia eius
Hi empti s ex hominibus primitiæ dō & agno. De illo
scō & immaculato eccl̄æ grege quasi sanctiores.
puriores q; hostiæ. pro uoluntatis suę merito spū
scō eligunt ur. Quos aptē p̄ceptū de eī dñi non habens.
obsecrat ut exibeant corpora sua hostiā uiuā
scam dō placentem. Ex timore ipsorū nē inuentū
mendatiū. Non solius pudicitiæ merito. diuino
comitatu uirgines copulant. nisi & ab omni con
tagione peccati immaculatā gesserint unam.
Hanc uisionē tichonius. n̄ de uirginib; specialiter.
sed de tota generalit int̄pr̄at ecclā. quā dicit
aptē ut unum uiro uirginē castā exhibere xp̄o. Ita

Einsiedeln StiftsB. 173 (806) p. 263

Abb. 52a

Einsiedeln Stiftsb.
173 (806) p. 333

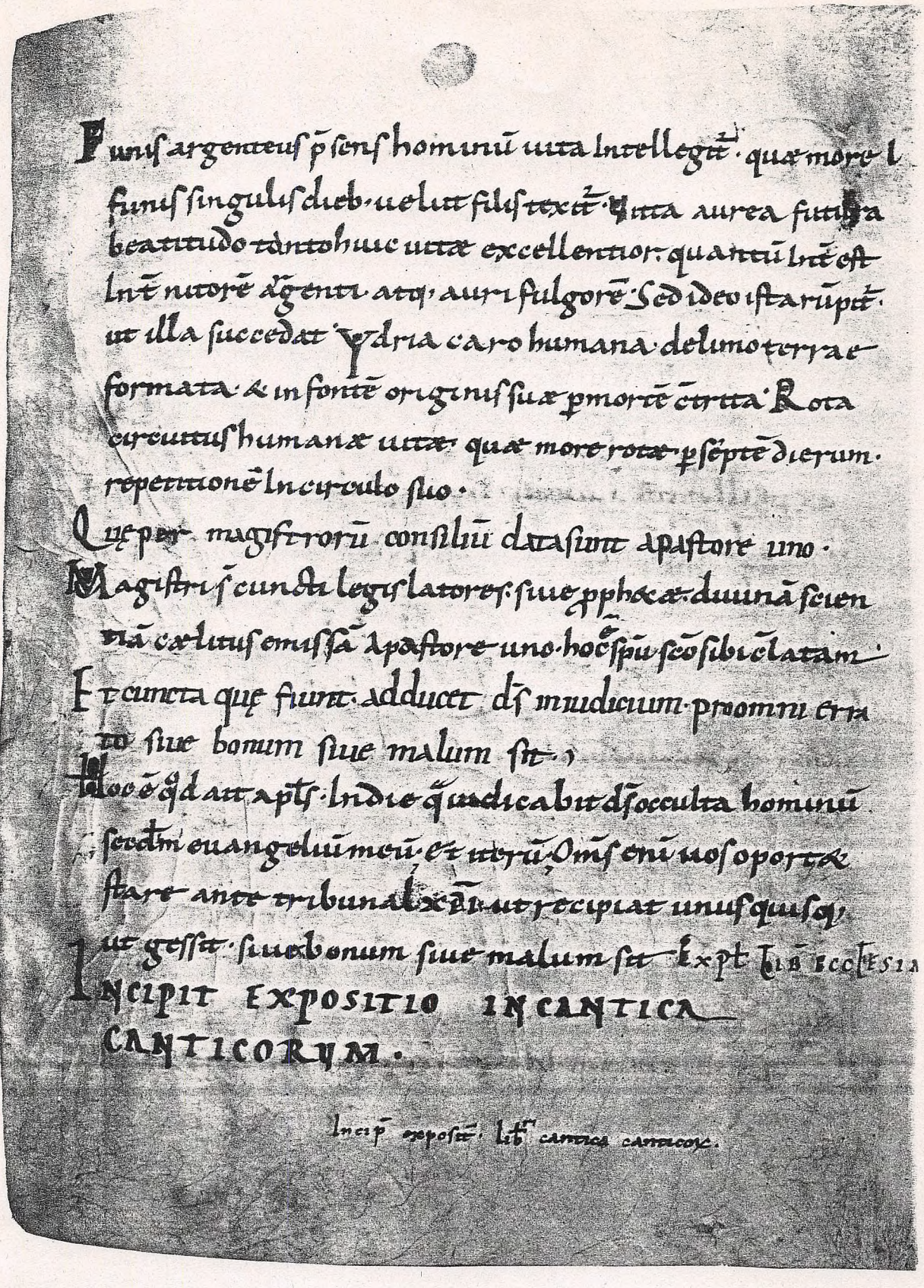

Funis argenteus p̄ sens hominū uita intellegit̄. quæ more l
funis singulis diebus uelut filus texit̄. Vita aurea futura
beatitudo tanto huic uitæ excellentior. quanto ign̄ est
ign̄ nitore ag̃enti atq; auri fulgore. Sed ideo ista rumpit̄.
ut illa succedat. Ydria caro humana. de limo terræ
formata. & in fonte originis suæ p̄more cōcrita. Rota
circuitus humanæ uitæ. quæ more rotæ. p̄ sept̄e dierum.
repetitione̅ in cyculo suo.
Quę per magistrorū consilia data sunt a pastore uno.
Magistri secunda legislatores. siue pphetæ. diuina scien
tia cælitus emissa a pastore uno. hoc spū sco sibi cōlatam.
Et cuncta quę fiunt. adducet ds in iudicium. p omni erra
to siue bonum siue malum sit.
Hoc ē. q̄d ait apls. In die q̄ iudicabit ds occulta hominū.
secdm euangeliū meū. et uerū. Oms enī nos oportet
stare ante tribunal xp̄i. ut recipiat unus quisq;
ea quę gessit. siue bonum siue malum sit. Expt lib ecclesia

INCIPIT EXPOSITIO IN CANTICA
CANTICORUM.

Incip̄ exposit̄ lib̄ cantica canticor.

EINSIEDELN Stiftsbibliothek, MS. 173. p. 129. S. X

Tafel VI

Buckner, SMAH
?

A. Numero 10. B. V. Einsidlensis.

INCIPIT EXPOSITIO BEDAE PRESBITERI IN ACTUS APOSTOLORUM ROGANTE AGANO EPISCOPO.

DOMINO IN XPO DESIDERANTISSIMO. & UERE BEATISSIMO AGANO EPO. BEDA PERPETUAM IN DNO SAT.

ACCEPI CREBERRIMAS BEATITUDINIS TUAE LITERAS. QUIB, ME COMMONERE DIGNATUS ES. NE MENTIS ACUMEN INERTI OTIO TORPORE & OBDORMIRE PMITTAM. SED MEDITANTIS. SCRUTANTISQ, SCRIPTURIS VIGIL ATQ, IN CLE FESSUS INSISTAM. ET POST EXPOSITIONEM APOCALYPSEOS SCI IOHANNIS EU ANGELISTE. QUAM FRIS NRI EUSEBII ROGATU TRIB, LIBRIS COPLEXAM. MOX TIBI TRANSSCRIBENDAM DESTINAUI. IN EXPLANATIONEM QQ BEATI EU ANGELISTE LUCE LUXTA UESTIGIA PATRUM QUANTUM UALEAM SUDORIS IMPENDAM. AD QD FACERE NEC DUM POTUI & OPERIS UIDELICET IMMENSITATE PTERRITUS. & OBSTREPENTIUM CAUSARUM QUAS TUUM MELI NOSTI NECESSITATE PPEDITUS. NE TAM TUAE POSTULATIONIS OTEMPNERENTUR AUCTORITAS. QUOD INTIM POTUI FECI. MISI ENIM OPUSCULUM IN ACTUS APLOS QUOD ANTE N MULTOS DIES EDITUM & UELOCISSIME QUANTUM TEMPUS DEDERAT. NE TUA SACROSCA UOLUNTAS IMPEDIRET. EMENDATUM MEMBRANULIS INDIDERAM. UBI EA QUE UEL MISTYCE GESTA UEL OBSCURE DICTA UIDEBANTUR. UT POTUI ELUCIDARE TEMPTAUI. IN QUO ME OPUSCULO CUM ALII PLURIMI FIDEI CATOLICAE SCRIPTORES. TUM MAXIME IUUANT ARATOR SCAE ROMANAE ECCLIAE SUBDIACONUS QUI IPSUM EXORDIUM LIBRI HEROICO CARMINE PCURRENS NONNULLOS IN EODEM METRO ALLEGORIAE FLORES ADMISCUIT. OCCASIONEM MIHI TRIBUENS. UEL ALIA COLLIGENDI UEL EA DEM PLANIUS EXPO

Einsiedeln Stiftsb. 174 (807) f. 1v = p. 1

Cod. 174 (807)

Ff. 38a-b

ET DEDIT illis Saul annis xl. Credo quia liber regum non apte quot annis saul regnauerit exponit; apostolū uulgo loquentem. hoc qđ fama crebrior habere: dicere uoluisse; sed quęremus sollicitus ibidem. sicut & chronorum libri testantur inuenim' samuhel. & saul annis xl. isr̃li præfuisse.. factum est enim inquit. cccc. lxxx anno quadringentesimo octogesimo egressionis filiorū isrhel exegr̃pto. cępit salomon ædificare templum dnō. anno quarto regni sui. Cum uero ad. ccc. xcvii. annos. quibus iudices præfuerunt. ut regū liber indicat. xl. annos dauid. & ann. salomonis adiecis. restant. xl. quorum ut iosephus testis est. ut samuhel. xx. & saul alios tondem regimine transegerunt..

Quō dś hanc adimplēuit filius uestris. Suscitans ihm. Sicut in psalmo. ii. Scriptum est: Filius meus es tu. ego hodie genui te.; Non est puto inanis hoc exemplū psalmi ad resurrectionem. de qua sup" locutus est primere; Nam sequęs uersiculos de resurrectione illius agere. uolunt utraq; parte dans de psalmo testimonius astruere; Qui ergo inquit ętnus es ante secula filius. nunc intępo renatus. Apparebis quidem codices habent.

Einsiedeln Stiftsb. 174 (807) f. 35r = p. 68

Cod. 174 (807)

Ff. 26 b

Significat aut̄ · lītus immare · portentū · eode̅q · mar̄ꝫ
se diuidente hinc inde circūdatū; ET PRORA
QVIDEM FIXA MANEBAT IMMOBILIS · PVPIS VO SOL
VEBATVR Á VÎ MARIS · ETCE̅T · Ideo nauis stat peri
it · quia n̄ leui cursu fluctib · sup̄ lapsa e̅ · sed ipso æquo
ris fundo uolent̄ infixa partim solo retinet̄ · Parti
vnda uexantur confringitur; Talis e̅ pfecto casus
animi huic sęculo dediti · qui cū mundi desideria cal
care neglexerit · quą pram intentionis terre fun
ditus infigit · totam operū sequentiū compāge · cu
rarū fluctib · solum; Sed huius modi culę fragmentis
qui cuasęre terra petunt · qua p eorum exēplis aliis
se cauti usa gunt · Cum e̅gregasset aū paulus sarmen
torū multitudine · Et imposuisset sup̄ igne; E̅gressus
de mari apostolus · igne · ppt̄ frigus accendit · qua
corda illorū quos undis tempestatū docendo exēmit ·
amoris ardore cale facit; Sarmenta eni sunt · ducti
quęlibet exortationū · quę accendendā caritate ua
lentia · integritate decerpta scripturarū · quasi
frondib · sunt excisa ramorū; Vipera a calore cūp
cessisset · muasit manū ei; qui spiritus immundus · flā
mā uirtutū de fideliū corde repulsus · doctoris
ueritatis uenena p̄secutionū infundere nititur
quo mentes sauciet · Idest opus doctrine spiritalis ·

Einsiedeln Stiftsb. 174 (807) f. 57a = p. 112

Cod. 174 (807

A solstitio hiberno qđ est viii kł ian. usq. in occasum
vii planetarū. hoc ē in diē. vi. ō. fēb. s. dies. xl v. Abhinc
ō usq. ad æq̄noct̄ vernū. qđ ē viii kł apr. s. alii xl v.
hoc ē simul xc. O mē hoc tēp̄ agit flegma hoīs.
ex q̄ frequent̄ nascit̄ oīb, catarrū & stillatio uue
& punctio lateru. caligo oculoru. & tinnit̄ auriū et
odorare n̄ possunt. Priores xl v dies ita obserua. ute
re calidis & lasatiuis & optimis cibis. pip habeant̄
t sinapi. Raro te laua. cap sine immissione purga.
uino indulge. ueñ n̄ parcas. Sequentes aut̄ xl v dies.
hoc ē adie vi ō fēb. in q̄ sanguis hoīb, paulatī adcres
cere incipit usq. ad p̄fatū æquinoctiū quod ē viii kł apr.
ita obserua. Conuenit comedere laetissimos cibos. &
indulgere uino. et ueñ. quia s hiberni dies. A p̄dicto
die viii kł apr. usq. ad vii ō maī. sunt xl v. dies. his diēb,
augent̄ hoīb, humores dulces. idē sanguis. Utere bene
olentib, cibis. & acerrimis. A die vii. ō. maī usq. ad solsti
tiū. qđ ē viii kł iul. crescit bilis amara. id ē colera rubea.
His dieb, utere cibis dulcib, uino indulge. ueñ parce. ieiunū
minime sequere. In ipso mēse. viii kł iul in cremat̄ fellis
rubei cessant. & colera nigra. crescit usq. ad æq̄noct̄
qđ ē viii kł oct̄. Utere cibis dulcib, cunctis. & bene olentib,
& frigidioribus. & qui uentrē molliunt. p dies xc. A die aut̄
viii kł oct̄ usq. ad sup memoratū hūnū solstitiū desinit
nigri fellis amaritudo. & humoris crassitudo augetur.
Utere cibis calidis & acrimis oīb, & abstine ueñ. & minū lauare.

= p. 131

Einsiedeln St. fts B. 174 (807) f. 68r

142

xiii. GR A D l xiiii k Scor Marci et marcelliani.
i. GR B m xiii k Scor Gervasii et protasii.
C E n xii k Recessi ascto. Sol stat sedm gr
ix. D o xi k Nat Albani mart
miss E f p x k Iacobi apli alphei.
xvii GR F q viii k Vigil scī Iohannis baptistę hor xii.
vi. GR G r viii k Nat Praecursoris dni. Sol stat sedm l. xii.
A s vii k
xiiii. GR B H t vi k Nat Iohannis et pauli.
iii. C A v k
D I B iiii k Nat leonis papę & vigil aptor.
E c iii k Pass aptor petri et pauli.
xi. F k D ii k Fest s. Pauli. Nox hor vi. d. h. xviii.

Iunii & ita uocantur a iunone quia sororę uel coniugę iouis fuisse dicta. Alii aut sic maii a maioribus; ita iunii a iuniorib⁹ uocari dixer. Vel etia ut cingius arbitrat iunoni antea uocabat. Et hęc appellatio missa apud maiores diu pmansit.

Sed post derivatis quib⁹ da literis. ex iunonio iunius dicit. Na & aedes iunoz monęta. & iuga dicatae sunt.

Iul hab dies xxxi. Lun xxx. Quia tria hibr
iahanul. gr pamenos. aegypt epiphi vocat ur.

xix. G E K Kl Iul
viii. GR A f vi non Nat Processi & martiniani.
B G v n

Einsiedeln Stiftsb. 174 (807) f. 73v = p. 142

xvi.
v

Nat' Sci siluestri papę Nox. h. xviii. d. vi. gr xiii.

Decembre eo qđ decim sit Amarrio sic appellat.

De aetate Lunae Signis cęrtari Notest

Quod si adeo quisq. desest & hebes est ut absq. omni labore computandi cursū lunae scire uolue rit innitatur Alfabetis. quae in annali uidelicet libello. uxta cursū distincta lunarem. ubi duos lunę circuit deest quinquagenos. & nouenos dies terna tenent alphabeta. & quācumq. litterā luna in hac aetate semel habet eandē p totū annū. simili modo notatam In eadē semp aetate habere non desinet.

Nisi forte quod tamen raro accidit. embolismorū haec ratio inmutet. Verbi gratia. Anno tertio cicli decennouennalis. luna quae xxx dies habitura ē. semp ab. a. nudo incipit. secunda in. b. Tertia in. c. similit nudis. deest nullo puncto annotatis. et sic exordine suae litterą quęq. seruat aetatē lunae. Item luna quae unde xxx dies habitura est ab. l. subnotato incipiens. secunda semp in. m. tertia est in. n. simili figura notatis. & sic exordine recurrens luna. suā

Einsiedeln StiftsB. 174 (807) fol. 78r = p. 152

Einsiedeln Stiftsb. 174 (807) f. 82r

opp. I. 141

ehs quę untias cō pertiste appellant rogo ut edisseras.

Untiarū quoq; diuisionē. quę non minus temporibus. rebusue
aliis quā nūmis ē aptata computandis. non ignobilis intentio
ē. quibus quadūpse passim historię. & ipsa sacra scriptura
utitur nomine partē & figuras earū paucis a ffiere curauimus.

I	Libra uelas siue assis	xii untię.
S-S	Deunx siue eabus	xi untiae
S-	Decunx. siue dextans	x untiae
S=	Dodrans siue doras	viii untiae
S	Bes siue bisse	vii untiae
S-	Septunx siue septus	vii untiae
S	Semis	vi untiae
Z	Quincunx siue cincus.	v untiae
Z-	Triens siue treas	iiii untiae
M	Quadrans siue quadras	iii untiae
J	Sextans siue sextas	ii untiae
I	Sescunx. siue sescuntia	i untia & semis.
~	Untia	xx iiii scripuli
IS	Semuntia	xii scripuli.
L	Duę sextulę siue sesele	viii & tertia pars untiae
Y	Sicilicus	sex

Bedae

nuptias filio facit. & adulteriū rex segregat ouef ab hedis. Lucā in uitulo qui hostia magna fuit in lege. euis enī non solū principia circa templum & sacrificia diuersant. Sed ita concludit. & erant sep in templo laudantes & benedicentes dm. Facies uero hominis marcū significat. qui nihil de regali vt sacerdotali dni potentia locutus. tantū hominis xpi gesta simpliciter narrat. Aquila autē iohannes ē qui naturaliter uerbi uelud ortū solem pspicaciter aspectat. Animalia aūt nunc euangelistas nunc totā significant aeclām. cuius fortitudo in leone. uictimatio in uitulo. humilitas in homine. sublimitas in aquila uolante mostratur. Singula eorum habebant alas senas. Perfectione siue doctrine aeclām ad alta sublimant. Senarius enī numerus ideo pfectus dicit. quia primus suis partibus implet. Vnū quippe qd est sexta senarii pars. & duo qd est tercia. & tria qd est dimidiū. eundem senariū faciunt. Alit. alę sene iiii. animaliū. que sunt. xxiiii. totidem ueteris instrumenti libros insinuant. Quib; euangelistarū & fulcitur auctoritas. & ueritas conprobat. Et in circuitu & intus plena sunt oculis. Sca aeclā. & coram do & coram hominib; seuigilanter adtendit. Cuius interiores oculos aspexerat psalmista cū dic. Omnis gla ei filie regū ab intus. Exteriores uo cū continuo subdit. In fimbriis aureis circūamicta uarietate. Alit. siue litera adtendas. siue allegoriā queras. luce semp in euangelio repperis. Alia translatio sic hab. plena oculis ante se & retro. que lux euangelii. & enigmata legis irradiat. & noue gratie. mundo fulgur infundit. Et requiem non habebant die ac nocte dicentia. Scs. Scs. Scs. dns ds omps. Sca animalia cuncto tempore sctm. vnā dominationē deitatis. omnipotentiā. & eternitatē sce trinitatis adfirmant. Manente intellectualis creature pp & ua incelestibus laude. Procidebant. xxiiii. seniores ante se dentē in throno. & ado

Einsiedeln 176 (527) p. 19

App. 44a

ostendit ee & dni q̄ biberit · ne separari & ei quic& gemb; usibiliter
nmisceatur · Candē tam subxpi nomine adorat bestiā · luste aū q̄ cali
ce ire fornicationis ꝓpinant · calice ire dni sternunt̄ · Honuc uicta
heremiā malitiā cordis euomant mundandi · sedut dānati pereant
ꝑterna morte soporandi · Et cruciabitur igne & sulphore inconspectu
angeloru scō · Poenā malo scī cūdtio regnantes sep uidere possunt ·
Vt hinc maiores erepori suo · gras agentes · Misericordias dni inpetu nu
cantant · Monetu eos iusto iudici concordantes usa prauoru cornua
conterantur · sic nec diuitē inflamis sepultu · usa lazari req̄es refrigera
re ualebat · Hec habent reqem die ac nocte quadoruer bestiā & ima
guē ei · Leonē dicunt hominē ꝓstrato parcere · sed hec bestia leone
ferocior · quo magis adoratur · eo maiores inrogat poenas · Et siquis
acceperit characterē nominis ei · bestiā scī Augustinus impiā cupiditatem ·
imaginē uero ei simulationē ei · Idē fallaci imagine xpianos · Charac
terē aū notā criminis intellegitur · qua adorari subiici ei & cōsentire dic̄ ·
hic patientia scōr · ē · hic bestia seuerit · Nonam scōs passio cōsulet
cōporalis · q̄s eterna beatitudine remunerandas · Cui econtrario ꝓfectu
tores suos cōporalit̄ supbientes · ꝙternas cū bestia uiderint luere pe
nas · Et audiui uocē de celo dicentē · scribe · Pulchra ia p̄dicatoru cordi
a · Ecce eni hic dni regnū uenire · ille cupiatē diaboli cecidisse · iste
flamas imperatoru · alius beatoru p̄dicat reqem q̄ sua uocē & de celo e
mittat · & digna memoria ꝑsona luteris mandari p̄cipit · Gaudent eni
iusti · quia nomina eoru scripta sunt in celo · O elementū uo impu delubro u
uentu · Beati mortui q̄ in dno moriunt̄ · Gras tibi ago ihu q̄ beatificas eos
in celo · qui in te moriunt̄ intra · quanto magis illos q̄ & in ea & prouia
fide felices ponunt animas · amodo ia dic̄ spr ut requiescant a laboribus
suis · Opera eni illoru sequunt̄ illos · Sic impios diceret ꝓpter requiē
ni habere · sic econtrario fideles priscis aduersos operibus amodo iam · idē

Einsiedeln 176 (527) p. 65

Abb. 43 b

Primum quidē sermonē feci deomnib; otheophile quecoepit ihs̄ facere & docere uq; indiē quaꝑceptis apostolis ꝑspm scm quos elegit assumptus est quib; seipsum ꝓbauit uiuū post passionē suā. inmultis argumētis ꝙ dies quadraginta apparens eis. & loquens de regno dī. & conuescens p̄cepit eis abierosolimis nediscederent. sed expectarent ꝓmissionē patris quā audistis inquid ꝙ os meū. quia iohannes quidē baptizauit aqua uos autem baptizabimini spū scō. nonpost multos ōs dies. Igitur quiconuenerant interrogabant eū dicentes. dñe. si intempore hoc restituis regnū isrl. dixit aūt eis. Non est uestrū nosse tempora uel mōta quepater posuit insua potestate. sedaccipietis uirtutē supuenientis spūs scī. in uos. & eritis mihi testes inhierusalē & inomni iudea & samaria. & usque ad ultimū terrę. & cū hęc dixisset. uidentibus illis eleuatus est. & nubes suscepit eū aboculis eorū. Cūq; intuerentur eū euntē incelū. ecce duo uiri adstiterunt iuxta illos inuestib; albis. qui & dixerūt. Uiri galilei quid statis aspicientes incelū. hic ihs̄ quiassumptus est auobis incelū. sicueniet quēadmodum uidistis eū euntē incaelū. Tunc reuersi sunt inhierosolimā amonte que uocatur oliueti. qui est iuxta hierl sabbati habens iter. & cū introissent incenaculū ascenderunt ubi manebant. petrus. & iohannes. iacobus. & iohannes. andreas. philipp̄. & thomas. bartholomeus. & matheus. iacobi alfei. & simon zelotis. & iudas iacobi. hiomnes erant ꝑseuerantes unanimiter inoracione cūmulieribus & maria matre ihū & fratribus eius. In diebus illis. exsurgens petrus inmediofratrū dixit. erat aūt turba hominū simul fere. c. uiginti. Uiri fratres oportet impleri scripturā. quā predixit spūs scs̄ phos dauit deiuda quifuit dux eorū quiconꝑhenderunt ihm quiconnumeratus

Einsiedeln 176 (527) p. 104

obsiu pusillitatē grammaticis potius· quā calculatoribus· usibile ē·,
quib· cū uersum per uerba· uerba per pedes· pedes per sillabas· sīl
labas per tempora diuidunt· & longas quidē duo tempora· unū
breui tribuant· ultra quid diuidant non habentib· hanc atomū
nuncupari ēplacuit· ¶ Attamen mathematici inexplorandis
hominū genturis ad atomū usq· peruenire contendunt· dum zo
diacū circulum in xii· signa· signa singula in partes xxx· partes
item singulas in punctos· xii· punctos singulos in momenta· xl·
momenta singula in ostenta· lx· distribuunt· Ut consideratā
diligentius positione stellarū fatū cuiusq; nascitur· quasi absque
errore deprehendant; Quę quia uana· et anīa fide aliena
est obseruatio· neglecta ea uideamus potius quod apostolus
ad celeritatē resurrectionis imitamandā huiusmodi temporis suo
cabulo utitur· dicens· Omnes quidem resurgimus· sed non oms
immutabimur· In atomo in ictu oculi· in nouissima tuba; Nec
prętereundum· quia et sic calculatores necessario discernant·
Plurimi scriptores indifferenter breuissimū illud temporis spa
tium quo palpebra oculi mouerī potest· quod in ictu pungen
tis transeurrit· quod secari & diuidi nequit· Nunc momentū·
Nunc punctū· Nunc atomū uocant· DE RATIONE UNCIARŪ·

Unciarum quoq· diuisionē nosse· quę non minus temporib· sīl·
reb· ue· alius quam nummis est apta computandis· Nonigno
bilis intentio est· quib· quia & dispersę passim historię· & ipsa
sacra scriptura utitur· nomina pariter & figuras eorū paucis
adfigere curauimus·

op I 141 et 174 p. ult

Einsiedeln 178 (4.56) p. 11

&trien · aut quinta & semis· aut aliqd huiusmodi· DE DIE V

Dies ē aer sole inlustratus· nom̄ inde sumens qđ tenebras disiungat· ac diuidat· Nam cū in primordio creaturarum tenebrae eēnt sup faciem abyssi· dix dñs; fiat lux· & facta ē lux· & uocauit dñs lucē diē; quę diffinitio bifarie diuidit· hoc ē vulgariter & pprie· Vulgus enī om̄e diē solis p̄sentia supra terras appellat; pprie aut̄ dies· xxiiii horis· idē circuitu solis totū orbē lustrantis impletur· qui secū semp· & ubiq· lum̄ diurnū circūferens· nūminorē aerū spacio noctu subterras· quā sup terras mīdiu diē credit exaltari· quod multorū quidem· & nīorū· & saecularīū literarū testat auctoritas;

Sed nos uniūs patris augustini testimoniū ponere sat est·

Qui diē in libro questionū euangelii secundo· lxx· duorū discipulorū summā singulariter explanans; Sicut· xxiiii horis tot orbis pagis atq· lustrat· ita mysteriū inlustrandi orbis p euangeliū sīę trigenas in lxx·ii· discipulis intimat· Vicies enī quat̄ trīni· septuagies dipondius ē; Dic idē in libro degenesi ad litera primo; an dicendū ē· qđ cū cito pactū ēt hocopus dī· tamdiu stetit lux nī succedente nocte· donec diurnū spaciū pageret· & tamdiu mansit nox· luci succedens· donec spaciū noctīni tēporis p̄teriret· & mane fieret & diei sequentis uno primoq· transacto· Sed hoc si dixero· uereor ne irrideor· & abhis q certissime cognouer· & abhis q possis facillime aduertere· qđ eo tēpore q nox ap nos ē· eas partes mundi p̄sentia lucis illustret· p qs sol a boc casu mortu[reuit;

Einsiedeln 178 (456) p. 14

aripheis ingis inthilen inquo dies ⁊nuarent ut dixim⁹ noctesq; ⁊uices; Ide⁊
& ante principia quae fecimus posuere circulos duos · ⁊mu⁊ ⁊insula⁊ m eroen ·
et ⁊tholomaida⁊ in rubro mari adelephantoq; uenatus condita⁊; ubi longissi
mus dies ⁊xiu · horaru⁊ & dimidia hora amplioꝝ; secundu⁊ ⁊sy enen aegy⁊pti eun
te⁊ · qui ⁊t horas xiu · Haec de plinii scdi scripas excerpta hunc in nris opus
culis habeant locum; DE V CIRCVLIS QVNDI ET SVBTER
ane quo de ⁊poris. RANCO MEATY
loquentes · necesse habuimus aliquoties aequinoctiat ut solstitialis · t brumat me
minisse circuli, ut Zonae · & debis paulo a⁊ tius dicendu⁊ putauim⁹, solent eni
philosophi inaequalitates ⁊poz · t cursuu⁊ sol annuoꝝ · bis distinguere uocabu
lis · ut aequinoctiale⁊ uocent Zona⁊ · t circulu⁊ illa⁊ caeli regione⁊ · qua sol circa
aequinoctia · solstitiale⁊ qua circa solstitiu⁊ · brumale⁊ qua circa in hieme mun
du⁊ consueuit ambire; circuli aut⁊ t Zonae uocant, exeo q⁹ circuitu solis effi
ciunt; equib · aequinoctiat quae media ⁊ Zona · aequali spatio terras sup sub
tusq; circu⁊ flectit, at solstitiat ta⁊ parui spacu sub ⁊ris qua⁊ brumalis agit sup ter
ras; tteq; brumalis qui sup ⁊ras angustus ⁊ tanta⁊ habet amplitudine⁊ circuitus
sub ⁊ra quanta⁊ solstitiat sup terra⁊ quia nimiru⁊ sol in aequinoctio tantu⁊ spa
tii noctu sub terris · quantu⁊ interdiu sup terras exigit · tanto utq; discrimi
ne sub bor⁊eas partes occultus · quanto usus ter suu⁊ deflectens ad austros ·
porro in bruma tantu⁊ sub terrae inferiora longe lateq; circu⁊fert⁊ · quantu⁊
in solstitio supra ⁊ras edita longo latoq; circulabit⁊ flexu; simili⁊ aestiuo ide
solstitiali decurrens in circulo ta⁊ breue⁊ sub aquilonalia terrae loca noctu fac di
gressu⁊ · qua⁊ sup meridiana eius loca dieb · hibernus breue⁊ facit ascensu⁊; sic eni
quelibet anni uertentis noctis illa⁊ habet longitudine⁊ · qua⁊ ante vi · mises habuit
& post sex menses habitura ⁊ dies · ita omni nocte sol tantu⁊ agit sub terre ⁊ ·
quantu⁊ ante sex menses egit · et post sex menses exacturus ⁊ sup ⁊ram · tantu⁊

Einsiedeln 178 (456) p. 78

iiid xlvus

Darius cognomento nothus añ xviiii; Aegy ptus recessitapsis; Reuersis deceptuitare uideris non reges: sed pontifices praefuerunt usq adaristobolū · quicū dignitate pontificis · Ariam regale sibi coepit usurpare uocabulū;

iiid lxxx viii

Artaxerxes qui cognominatus est mnemon · darii & persidis filius añ xcv; sub hoc rege uidet hester historia cōpleta: ipse quippe é qui ab hebraeis assuetus · & a lxx interpretib · artaxerxes uocat · Athenienses xciii · litteris uti coeperūt · Cui antea xvii · litteras habuerunt · charaginensiū bellū famosū; galli senones duce brennoromā inuaserunt · exceptocapitolio · cēsā sex mensib; uastauerūt; tribuni militares · proconsulib; cē coeperunt; aristotelis auditor ē platonis xviiii; annis añ regens; artaxerxes quem ochus añ xxvi; iste aegy ptios una ripero · nectanebo rege in aethiopiā pulso · In quo aegy ptior regnū destructū ē; demosthenes orator omniū rumore celebr; romani gallos superauit; plato mort; p quē academiā speusippus

iiid c xviii

Artaxerxes · ochi · f · an · iiii · iudeoz pontifex · & tenuit maxime iudeā claruisse habet; cui fr̄ manasses templū in monte garazi construit · speusippus mort; cui succedit xenocrates; cui us alexander · anno ochi philippi · & olympiadis filiū · xx · annis añ gerens macedonib; regnare incipit.

iiid c xx iii

Darius arsemi · f · añ · vi; alexander aduersū illyrios & thracas feliciter dimicans · sub uersis thebis imperfectis armis corrupit · & apud granicū flumen regius ducib; oppressis urbē sardis cepit · idē capta tyro iudaeā inuasit · aqua sinuorabiliter exceptus;

machabeorum apud iudeos. huius tēporis gesta contine. Onias sacerdos ad sumptis Iudeorum plurimis fugit In egyptum. & a ptholomeo honorifice susceptus. accepit eam regionem que heliopoleos uocabatur. & concedente rege templū extruxit In egypto sime templi Iudaeorum quod permansit usq; ad imperium uespasiani an̄ ccl Suboccasione igitur oniae pontificis infinita examina iudaeorum in aegyptū confugerunt. eo tempore & cirenae eorum multitudine repleta est. hec aut̄ onię t ceteris fuit causa aegyptum petendi. qui pugnantib. contra se magno antiocho & ducibus ptolomei. posita In medio iudea In contraria studia scindebatur. alius antiocho. alius ptolomeo fauentib.

iii decē ix.

Tot philometor. an̄. xxxv. aristobolus natione Iudaeus. peripateticus philosophus agnoscitur. qui ad philometorem pro explanationum in moysen commentarios scripsit. Antiochus epiphanes qui post seleucum cognomento philopatorem an̄ xi. regnauit in syria Iudeorum legem Inpugnans. omniaq; sordibus idolorum complens in templo iouis olympii simulacrum ponit. sed & in samaria super uerticem montis garizi. Iouis peregrini delubrum edificat ipsis samaritanis ut id facere precantibus. Verum mathathias sacerdos leges patrias uindicat. aduersus antiochi duces arma corripiens. Quo mortuo. ducatum iudeorum suscepit filius eius. iudas machabeus. anno. c. xLvi. regni grecorum. xx aut̄ ptolomei. o lympiade. clvi. qui mox antiochi duces de iudea expellens. & tēplum ab idolorum imaginibus emundans. patrias leges post triennium suis ciuibus reddidit. Unde post recessū onię sacerdotis in egyptum de quo supra diximus. & mortē alchimi q effugato

Einsiedeln 178 (456) p. 155

qd deo dē thomo sentirent reſcribi ſibi poſtulanſ. Quorū adeo conſo
nantia deuera xpi incarnatione ſuſcepit. omniū reſcripta. ac ſi u
no tēpore unoq; dictante fuiſſent unuerſa conſcripta. Theodo
rus epūs cuitatis quæ acirro pſarū rege condita cirriæ nomen
habuit. ſcribit deuera incarnatione dñi ſaluatoris aduerſus eutbi
cē & dioſcorū alexandriæ epm. quihumanā inxpo carnē negant.
Scripſit & hiſtoriā æccleſiaſticā a fine liborū euſebii uſq; ad ſuū tēpus
i. uſq; ad imperiū leonis huius. ſub q̄ & mortuus ē uictoriſ. lubente pa
pa hilario ſcripſit paſchalē circulū. Dxxx ii annorū.

iiij cccc xl iiij Aenon añ xviii. corpus barnabæ apoſtoli & euangeliū mathei ei
uſ ſtilo ſcriptū. ipſo reuelante. repperit. Ordoacer rex gotho
rū romā obtinuit. quā exceo tēpore diutius eorū reges tenuere.
Mortuo theodorico triarii filio. alius theodoricus cognomento
ualamer gothorū ſuſcepit regnū. qui utramq; macedoniam
theſſaliāq; depopulatus ē & plurima regiæ ciuitatis loca igne
ſuccendens. italiā quoq; infeſtus occupauit. Honoriuſ rex uandalo
rū arrianus in africa exulatis diffugatusq; pluſquā ccc xxx. iiii.
epiſ catholicis æccleſias eorū clauſit. plebē uarijs afflixit ſuppli
ciis. & quidē innumeris manus abſcidens linguas ꝑcidit. nec tam
loquelā catholicæ cōfeſſionis eripere potuit. Britones duce
ambroſio aureliano uiro modeſto. qui ſolus forte romanæ gen
tis ſaxonū cædi ſup fuerat. occiſis in cadē parentibus purpura
indutus uictricē eorū gentē. quos camel adplūi uincunt. & exeo
tēpore. nunc hi. nunc illi. palmā habuere. donec aduena po
tentior tota ꝓlongū potiretur insula.

iiii cccc lxx ij Anaſtaſius añ. xxviii. transa mundus uandalorū rex catholicas

Einsiedeln 178 (456) p. 179

prima totius sĕti dies. nta sunt prima ut ñ haberet aliq̄s septē p̄ ceden
tes quibus esset octaua & ideō singulariter prima ē. nta singulariter
ñ solū magna. sed & octaua ē dies futuræ resurrectionis. quæ
sic post septimā sabbati. p̄mi uenturа ē octaua. ut ñ aliquos
habeat dies sē sequentes. q̄ b. possit fieri prima. si ipsa una maneat
cælestis lucis p̄pennis. Vnde bene p̄pheta uisionē huius diei fruens. uiā
ēa uocat dicens. quæ melior ē dies una in atrus tuis sup̄ mīa. Cum
ergo octauā in scripturis legimus. sciamus mȳsticē & diē & ætatem
posse intelligi. quia & dñs octaua die. id est post septimam sab
bati resurrexit a mortuis. & nos ñ solū post septē uolubiles huius
sĕti dies. si & ia post sæpe memoratas septē ætates. in octaua. ætate
simul & die resurgemus. quæ uera dies in se quidē ipsa manet.
semp̄ manet & manebit æterna. sed nobis tunc incipiet cū adeā
uidendā meruerimus intrare. Vbi quo actu occupent sci p̄ secta
spūs & carnis immortalitate renouati. testat psalmista. q̄ do p̄laudē
amoris cant. beati q̄ habitant in domo tua in sæculū sĕti laudā
bunt te. q̄ uisu delectent. idē consequenter exponit. & cui
benedictionē dabit qui legē dedit. ambulabunt de uirtute
in uirtutē. uidebit dīs dōx. insion. quales ad hanc uenire possint.
ipse q̄ē ua ueritas & uera testat dñs. beati mundo corde quō
ipsi dm̄ uidebunt. Ergo nr libellus de uolubili. ac fluctuago
tempore lapsu descriptꝰ. oportunū de æterna stabilitate ac sta
bili. æternitate habeat finē. quē rogo si q̄ lectione digni rata fue
rint. me Insuis p̄cib. dño comendent. piaq. apud dm̄ & p̄imos
quantū ualent agant industria. ut post tēporales cælestiū
actionū sudores. æternā cuncta cælestiū p̄miorū mereamur ac
cipere palmā. EXPLICIT DNO IUUAN

p 103

Einsiedeln StiftsB. 178 (456) p. 203

Scientia tropologica ē unū
sa quę addisputationē pti
nęt actualē utrū uiciata
t honesta sint prudenti
examinatione discernere.
ut illud. Cū apud nosmet
ipsos iudicare cōcipim⁹
utrū dec⁹ mulierē
nūelato capite
orare dēm quę
ratio mo
ralē cōti
nęt intel
lectū.

Reuelatio ad allegoriā ptinęt. ut ē. Quō pa tres

nr̄i om̄s sub nube fuer̄. & om̄s in nu be cū mr̄i bapti zati s.

Phetia quā tertio loco intulit adana go gen pquā ad in uisibilia atq; futu ra sermo dī trans fertur. ut ē. Nolum⁹ ignorare fr̄s de dormientib⁹ quę extationis specie dn̄ go gen. pfert.

SCIENTIA SPIRITALIS

TROPOLOGICA

ALLEGORIA

ANAGOGE

Loica id rationalis trifario modo subdiuidit. Indicā. id fraudolen

lectica id disputatoria. demonstratiua. Insophsti nepidictica. id

tia & ficta.

Loica intres has diui ditur partes.

LOICA
id ratio nalis.

DIALECTICA
id disputatoria.

EPIDICTICA
id demonstratiua.

SOPHISTICA
id fraudolenta

Einsiedeln 178 (456) p. 215

epistolis ponō ut de scō ignatio ūra beatitudo cognoscat q̄a nō solū urt
ē s. & iā nr̄t. sic enī magistrū eius apostolo. princip̄ habem cōmunē.
ita quoq; ei dē principis discipulū nullus nr̄m hab& priuatū. Benedicti
onē aut ūram qua debuimus mitte suscepim bene replentē bene sapientē.
Et omnipotentī dō gr̄as agimus q̄a & odora sua & sapora quę agitis. quę
dictis quędatis. Deuita igit ūra dicamus p̄ar̄t. dicamus omis. glā
in excelsis dō & in t̄ra pax hominib, bone uoluntatis;. T m&ydpolita

Kalr ianr XIII. n. greg datia metropolitan.

DAt die kł ian. INDICT. III. GREOR datiano epō
Scriptu dulcissime & cordis ulnis omnib, āplectende ūra bea
titudine tristis accepi. l& us relegi quis enī in hac t̄ra nl̄ legat
quę barbarorū gladius tradita pene iā nō hab& qui in ea uuiant. &
tam hab& cotidie qui moriat. Sed in quanta lib& tristicia quē nonus ra epistu
lę ingaudiū exultationis excuterent. inq̄b, cū horis efficacia cū prepollentis sa
pientię ingenio mihi medullit loquebant. Non carnis lingua sed caritatis. q̄a
uero ego de fonte urę securtis hauriens. & aliquanto l&rificat su uos q̄q; ro
go nrę tristitię luctu tangit & afflictionē nostra in uob m& ipsis magistra
caritate ptrahit. Neq; enī nr̄i meroris sordes mundabitis nisi ipsi quoq; p con
passionē nr̄i cordis inquin&ris. Nā sordida uascula unq̄ natione tre carrant cu
terra mundari solent. & uos sipar ūp ad cura nrae animus ductis ut nobis
optulari ualeatis. quasi cū luto mundatis luctu s. quia hoc operando simul
& orando agitis siquid p nob in uobis t̄rena accio inq̄t stat aqua oratio nis
labat q̄ enī siqd patit unū membr̄u compatiuntur oīa membra. Cōpatien
do laboribus nr̄is ostendit quia unū sum narrare & enī mala quae extrinsecus
& extrinsecus patia. Epistulari breuitate phib eor. s. sed cōmunis filius sabinia
nus diacon ūre dulcissime sectari curanda nra uulnera aperuit. sed ex
ope sup gracię subsequente salute cognoscat quia medicus ē qui uulni
uus & puero s uero episcopo simul es ūra transmitto. nisi prius cū omni
potentis dī & beatitudinis ūre solatio aterrenus inplicationib. exuus

Einsiedeln Stiftsb. 179 (482) p. 21

cultus ornamentu municib, nris
ac pallio q, sis secte suspicer. sed quia cunctis liquet unde in gallia 30
regionib, fides sca p dicta. cu prisca consuetudine sedis apostolicae ut et fraternitatis repetit quid aliud qua bona soboles ad sinu matris recurrit. Libenti ergo animo postulata concedim. Ne aut uobis quicquam debebito honore subtrahere. aut pcellentissimi filii nri Hilti besti regis petitione contempsisse uideamur. s iam nunc studio maioris indigne ut cu honor crescit & ita psol licitudo, pficiat & erga ceterorum custodia uigilantia excrescat. ut et aqueq, merita subiectis in exemplu ueniant & numquam sua pfuscepta honoris gratia sed lucra eterne patrie ura fraternitas exquirat. Nostis enim qd beatus apostolus gemens dicat. Omnes quae sua sunt quaerunt. non quo xpi ihu quibusdam namq errantibus. cognoui ut in galliarum uel germaniae partibus nullus ad sacrum ordinem sine commoditatione perueniat. quod si ita e flens dico gemens denuntio quia cu sacerdotalis ordo in tus cecidit foris quoque diu stare non potest. scimus quippe ex euangelio quid redemptor nr pse metipsu fecerit. quia ingressus templu cathedras uendentium columbas euertit. Columbas uem uendere e despuere quae dsumpsit con substantiale sibi pinpositione manuum hominbus tribuit comoda temporale percipere ex quo ut p dixi malo iam inualuit quid sequat quia in templo di columbas uendere pene sub ser eorum dno iudice cathedre ceciderunt qui uidelicet error in subditos ppagat. Nam ipse quoque qui ad sacru ordine producitur. Iam in ipsa puectus sui radice uitiatus pauior est alios uenundare quod emit. Et ubi quod scripture gratis accepistis gratis date. & cum primo etia scam ecclesia simoniaca heresis sit exosta. Cur non ppenditur. cur nu id & cur quia eu quem quis cu precio ordinat puendis

Einsiedeln StiftsB. 179 (482) p. 30

ꝑueniant ut in ē ualsa unfirmitate seruent. & nullus
ea quae statuimus audeat occasionis excusatione uiola
re. Hoc & iā nos partē ꝑuidimus ammonendos. ut nul
lus ūrm adlonginquora loca sine ꝑ fatri frīs & coepisco
pi nri uirgilii auctoritate tempt& aliquomodo ꝑficisci
scientes qc & ꝑdecessor nrorum qui uices suas ei ꝑdecesso
rib; cesserē. sic ꝑculdubio mandata diffinuunt. Hortamur
ꝑterea ut de officio suo sit quisq; ūrm sollicitus. utq;
ꝑmissam cupit mercedem passionis accipere. cōmissū sibi
gregem sollicitudine & ratione custodiat. ne lupus insi
dians oues credtas Inuadendo dilanie. & sit in rēributio
ne poena ꝑmunere. Optamus igit frīs kēmi & tonsōmi
porcentē dnm ꝑ ab; exoramus. ut dilectionē ūram una
moris sui ē stanniā faciant magis magisq; feruere. atq;
in pace aecclesiae in una uos ē cedat manere ē cōdia.
Nuntiat uero nob; qd ꝑ simoniacū heresim ad sacros quidam
ordines adducant. & sēo hoc frī & coepiscopo nro uirgilio ꝓoma
ꝓhibēdū mandauimus. qd ut fraternitas ūra cognoscat. & studi
ose custodiat. ipsa corā nob ē epistola relegenda; XX.

GREGORIUS HILDIBERTO REGI FRANCORUM.

Lectos nos excellentiae ūrae uehementē fec epta. qd pia
uos effectione honore & reuerentia sacerdotale te r
statur ee sollicitos. hinc enī cunctis ostenditis fideles ee cul
tores dū insacerdotes ipsius gratia ac debita ueneratione di
ligitis & xpiana deuotione quicquid adeorū augmentū ꝓ
tinē augere festinatis. & gratant. Unde & gratanter quae
scripsistis accepimus & cui uolumus animo libenti ē cessimus.

Einsiedeln StiftsB. 179 (482) p. 34

cognoscimus in hac uita bonos sine malis esse nō posse. Destruq; uocib,
excellentia uīa turbari nullatenus debet maxime q̄a omnipotēn
te dō tunc fidutia ē quando p̄ bono opere aduersitatis aliqd in hoc
mundo recipit. uīplena mercis in cēna retributione seruetur.
Vnde in scō euangelio ueritas dic. Beati eritis cū aduersū uos
omē malū dixerint homines mentientes ppt̄ nom̄ meū. qui in cō so
latione nra sua in exēplū adducere oppia dignatus ē dicens. Si pa
trē familias bel̄ hebub uocauer̄ quanto magis domesticos eius.
Sunt aū plurimi qui uita bonorū fartas se ap̄ius quā debeāt
laudant & nequa elatio de laude subripiat. p̄mittit omipotēs
malos in obtrectatione & obiurgatione p̄rūpere ut siqua culpa
abore laudantiū in corde nascit abore uituperantiū suffocet. hinc
ē qđ doctor gentiū se in p̄dicatione currere testat̄ p̄ in famā &
bonā famā. qui cēia dic. ut seductores & ueraces. Singulis fuer̄ quam
lā famā paulo inponerent qui hunc seductorē uocarent. quis
ergo xp̄ianus debet indignū ducere p̄xpo iniurias audire. quan
do aut̄ uultus p̄ corporis nri redemtoris sui nouum qui p̄ sacrum
eloquiū nō solum plus quā pphēa s. & cēia angelus uocatur. & tamen
sicut mostis ei historia testat. post mortē ap̄secutoribus ei corp̄ incensū
est. si quid ista desēs hominib, dicam. de ipso scō scō. idē dedō q̄ nō
homo factus ē loquam. qui ante mortē iniuria quia demoniū habere &
audiuit. Post mortē uasius p̄secutoribus seductor appellat̄ ē cū dicerent.
scimus quia seductor ille dixit p̄ tres dies resurgā. quanta ergo
peccatores & lingua & manib, iniquos hominū portare necesse ē. qui
in aduentu etiā iudicis iudicandi sum. si & ipse tantū & cēia post mortem
p̄tulit qui iudex uenit. Haec dulcissima & excellentissima filia breuit
dicit. Nequoquā stultus homines derogari cognoscis quā libet parua la
mentis tristicia tangaris. si quia sedere hoc ipsū stultorū hominum.

Einsiedeln StiftsB. 179 (482) p. 64

uolum' solid' sex· quattuor rationib· imputant· Dehonorare ū ancillę dī
causæ hoc mihi uidet sub flamma quę est at qa ante ut omnē episco
pat' tēpis iohannus epī laurinensis fuit· Veniens tecū deferas· Eadem
ū ancilla dī cū filio suo uenias ut nos cū ea loq' eq dō placuit fue
rit facere debeam'· Codicē aū epactici de sub flamma ante nimi dari
uolum' immo asterio p'uicano reliquos tecū deferri·

g secundino
uo dī inclauso·

GG secundino ſēruo dī inclauſo

Dilectissimo filio secundino seruu dī inclauso greg' seruus seruo
rū dī· dilectionis tuæ litteras suscepi q' in meo sensu amoris mel
le ēdita sapuer'· Oquanta adspiratione unte plena s' q' p' gram
sp'ſ p' ferunt' in eis cultus æloquentiæ ñuerbq; tr'phs apparebant
si solā ueritatis atq; caritatis radicē tenentia p' omē qd loc una s'
celestis patriæ amorē flabant· In eis ū tua ame dilecto p'cere stu
duit ut ad hanc libellū ex ortatoriū scribere debere·S; scire te neces
se ē fili carissime qa tam p' o dagri dolorib· tantisq; curarx tumu
tib· p' mor' utquāmus nū qua me aliqd fuisse reminiscar· Valde
tam me uidea n ce qd fueri qd hęc seua cartas & ultra & ante quinq; genariā
ad huc iuuenalib· desideriis adsert subiacere· In hoc q' q' diu mo naculi im
ples p'ceptū qd scriptū ē· Iustus in'ncipio accusator sui· Nec diu tam malo
reste hostis callidi insidias p'pari q' molitā ōtra eū bella p'parasti audita quo
dā uerba decenter cogitationi resonare· & si qua dudū turpi acta s' cog' spe
ciē cordis oculis opponere· tanto quippe ille deceptionis molimi
na arderi exquire· quanto te de celesti patriæ feruere inhiare
cognoscer· nos quidē qui ultra cū pluribus ducim' & si formidolosi
& timidi· tam qua contra antiquū hostē bellū p'posuimus·
quasi in acie stamus· Vos aute qui solitariā ultra ducitis
quid aliud quā monachos dixeri· q' feruore uirtutis & iā
ante aciē exire festinatis· Cur ergo eū singulari hostis

Einsiedeln Stiftsb. 179 (482) p. 83

nk dfrftkgbn.
Cū ludieri·m·ratio·s·mutabilitatis·descendere·
s·arota·l·niuſ··iniuſtitiā puteſ·i·ne uraſcaris·
Neſciebaſ·c·r·l·quē formdabat crrus·Crro·
rege ptarū·ſ prius romā rexerat·
Nūqe·p·p·n recordaris consulis romanoꝝ·qui
mkſſfbxrtknpn·
Calamitatib·· l impendisse·luere·ſ ſtuo·cōposito·
Quid tragoed·calamitatū carmina·Clamor·expo
Niſi indiscr·i·inaequali·i·nſcām meritū·sine dis
crcione·qē n discernit quē deiciat·quē eligat·
duo dolia unū·
Nonne·a·tuipſe·Δroc·ττιθοιc·τον men·ka
lum· aū altex bonū·
κον·τον·Δε epe pon·κλαωn·id duo doliaſig
nificant pſpitatē & aduerſitatē a fortuna ee illata·
ideo dx unū ee malū·& altexm bonū·l n ioues limne
i·in hoc mundo·
Δues dix in limne iouis ee duę·una pſperitatis·alte
ra aduerſitatis·ſ q acerbioris expt es·Sub·qd habes myran
Quid si·u·d·b·p·s·plus felicitatis tibi rigit·q aduer dū·
ſitatis·q si de bono uaſculo plus dulcioris poculi·
Luſta·t·c·ē·ut ttexx ſperas·ſ·& aduerſa pati·
Iam·optamus·÷·Ctabeſc·deficias·Et·i·ne·Intra·c·
ſ·qd ē·Regi·i·pſens ſcīm·Ubi omīb·cōmune ē pſpa:
Ꝑpo·i puato·vt nullus ali·t ut nihil aduerſi pati
ris·qd nemo umquā euaſit·
Si quantas·ſ·tantas·Elatib··uentis·Incitꝰ·Et·ta
platc·oſta·Nec·r·i·m·illa copia incessanti tribuey·
Pleno·c·c·ſ·omnū rexm·Quānus·v·ura desideria·libes
voluntari·Mutu·ſ·qē·Nilū·ſ·tā ee·Paſta·videnti·ſ·illuſ·
ra·
k k r h·
qn scia plus cupiant·Sed·q·habita·vor·i·devor·Rapa
citas·i·auaritiahoīm·Alios·p·h·uoragines·i·plus habe
Inhiat·Chaos enī appellat esiodus cfusā quandā ab inceo
ungatē·hiantē patentēq; pfundū·& ex eo chaſcongr·
7nos hiare dcim·& hio·unde Inchoatū hinc dcim·Vnde
Marx aſclepiadeū·ex ſponct & duob·
choriamb·& lambo·t prrrich·
Scds versus ex ferecrateo·
ex ſpondeo·& dactilo·
& ſponct·& ana
peſto·

ianus detracta aſpiratione nomnat·id qd fuerit omnm
primū·cui ꝑmo ſupplicabat velut parenti·Neuī genꝰ·
7a q rex omnū facti putabant uetu·ſ tanto plus habeo cu
Quae iā p·Inhiantē·Stus·a·h·cupido·q̄nto plus habeā piscat·
agit·uuit·q trepid·i one ꝑdat qd hab·qe n hab
ampliora·Gemens·n uuit uere duess·ſ uuit uere paup·
Sese·c·mordet·Non semp uere uuit Indiuitus·q plus
habe stit·& semp trepidꝰ÷ no hoc ipſū qd habeā·
ꝑdat·ſ ualde paup udicandus ē talis·numquā sol
licitudine carens·
His igitur si·ſ ipſa·tliscereſ·i·os aperiresſ·t omīs scientię·
kkknfikes·
Aut si qs·i·aliqs·quo·s·in·Pferas·s·ut·Ista soma·s·uerba·
Oblita q·i·illita·circūdata·ob ꝓpositu÷ aliaſ po
ponit ꝓ circū·ut urbē possideri·obsignare t ob
uallari·aliaſ in vicē ꝓpositionis q÷ ꝓpt·ut meri
ta obstuperes·aliaſ ꝑ ad·ut enni·Ob romā noctulo
gines ducere coepit·R&hor·a·m·psā & uers
supdctos designat·Melle·s·cū·Tum·i·interi·Malos·
dolos·neut absit·plus cogitant de dolore·quē pa
tiunt·quāq·ad lectionē Intendant·& obliq·se ducit·
ipsū
Atuor·ꝓfundior·ſ curationꝫ·Fomita·lenitates·ſ·ut morbi·
molliorias·
Haec·e·ꝓcedens rethorica·& musicę dulcedo·Remedia·ſ·
Contumacis·rigentis·hic dolor cumax ē q resistit
Nā quę·s·remedia·Inꝑfundū·s·mas tuę·Cū tem
pestiuū·i·opostunū·Admouebo·Incipiā medicinę
aliqd tibi submnistrare·Existimari·s·ab aliis·
Miserx·v·bona ꝑ ora replicabo·Et clypsis;An·n·mul
titudinē·Moduq·q litatē·ſ honestatis·& uitates·q obꝑ
xingitatē·
Taceo·q·d·ſ·te·Parentē·ſ·a tuo·i·patre mostuo·dlexe
rant·
Suscepit·ſ·nutriendū·delectq;·Electus·Cuita
tis·i·romę·Ꝑ pinq tatis·ſkppp·Prius car·ob mores

Einsiedeln StiftsB. 179 (482) p. 116

BOXE

i illarx naturę ÷ ñ tuę · Nã tua natura sublimiorẽ · Vnde nec earũ debes admirari splendorẽ · q̃ illę infra tuã excellentiã collocatę s. quas. q. s. gẽmas fulgentes. vehemẽ. admiratã illa philosophia qd inanymantia pulchra. atq; mirabilia uidentẽ ee hominib;

Quid est. e. c. a. m. qd se moueri ñ potẽ ut gẽme. atq; cõpage. i. uncura corporis. Rationabiliq; n. Pulchrũ ee iure. i. legaliter. videat. In cõparatione illi ultimę. uidentẽ res insensatę creaturę. rationabili scõparatę. quae s. diuinę. Conditoris. i. di. Opa. s. sunt. Suq; i. hominis. Distinctione. i. exuariatate. qe aliud homo. aliud gẽma. t qe uarii coloris s. ꝯ prior sensus melior ẽ. Postremę. i. ultissimę. Ad comparationẽ hominis. Infra. s. sub. hẽ umbr. Excellentiã. i. dignitatẽ. Collocatę. s. ure naturae. Admirationẽ. i. laudẽ. Quidni. i. cesto. Opis. i. creaturę. Totius creaturę di. sic & gẽmę creaturę di. q & gẽmas & agros tã pulchros creaturam infra naturę ure excellentiã collocatę. Sic q̃dã. i. aliq̃ndo. Intidum. Sic celũ. illoc pulchritudinẽ. Soleq; m. pulchritudinẽ ei. t artificem.

Nũ te h. a. a. nonne ad tuã gtiam aliqd prinat. ut a te hoc habeant. & tibi aliqd eoc imponas. quasi tu hunc splendorẽ oferres. Nũ audes a. t. s. rex. i. opus asscribens tibi factoris. Splendore. q. ñ potẽ tibi aliqd cõparari. Adeo inqt nonsuni creaturę. homo & caetę creaturę. ut uel ipse aliquẽ ipsis splendorẽ oferre possis. tabillis tu quelibet accipere ornatũ valeas.

An uernis. f. i. d. i. uari aberis. ornaberis. id gigni tu flores sic hum. Nñ es tu illis similis in natura ut illoc in te sit ornat. p pũ diuersos flores. & in rumore herbarx germines. ut fructus p feras. & illarũ pulchritudine nutrias. In tu mese. abundat. Vbras. festiuitas. ñ crescit homo aestuo tẽpore. sic fructus trę. In hoc ostendit qc tra ñ transit in nram naturã. s. quasi tua sint.

Quid manib. g. r. qd te gẽmarx & agroc pulchritudo delectat. p tuis. s. bonis. i. p ratione. Aliena. s. ee. t fructi. i. herbę. Alimus. ñ in tuis diuitiis. ut inde glorieris. cui natura longe excellentior ÷ quasi dicat. Cur in his reb. q ullib. animantib. creata s. ornatũ q tu homo cui natura ta sublimis ẽ. ut hunc cẽtior omb. reb. exponere. sic infra exponit.

Sed si. q. n. s. e. i. quib. tamẽ natura indiget. Replere. i. u. in q̃b. libi reb. Vt as. desideres. Paucis s. reb. ; enim. quia. Natura. s. tua. Cui. s. nature. Sa tiatatẽ. quasi dicat quomodo aliena tex ira & ingenũ in tuis diuitiis reputat. Si supfluis. s. cũ reb. Vrguere. cõpellere. t infindere. aggrauare. quicqd supfluũ ÷ in necessarius aggrauat homine. Aut in ocundi. s. in cibis. t ia. s. ubi. Aut noxiũ. s. corpori. t sensui. ut in diuitiis. pulchrx. s. ee. Fulgere. s. te. t quelibet. in mutuu. Aut materię. n. s. uestis illi. unde fit. Aut ingeniũ. astẽ. Mirabor laudabo. Astat. ubi p uerbum. Felicẽ. i. uere diuitẽ. t ingeniosa. malitiosa. temeraria nocua. Dom. s. illius. Sarcina. i. multitudo. Aesti dicat. qualis tibi felicitas in huiusmodi famulis ee posset.

Einsiedeln StiftsB. 179 (482) p. 122

Nā aliam. si. diuisis. ꝑ prudentiā. ꝑ noscunt. s. ab hominib, Nihilo mr. sꝫ simulat. Vel ꝑ visa. i. ꝑ prudentia nullā eis ingerit necessitatem. euenire. haec sententia ē. ut arbitrium ꝑ se nō sit. sed a prudentia venal. qđ ad pim dā. a. l. ad delendā. destruendā. lā ů q̄ ꝑ post ÷ transūs ordo ÷ i. ꝛrū. puersū. causa. origo. ne cessitas. eventura. fortuita. quā ꝑ. id ea ꝛx rex. que olim. a. prius quā fierent. q̄si cause erant. causā. originē. Ad haec. s. inferendū ÷ i. ad superiora adōe. ut sup monstratū ÷ de sedente Sicut. s. tang. cōparā ÷ ldipsū. s. e. n. e. vt diē futurā novim. ita prudentia futura pscit. vt euent pscit. i. a prudentia. Et ita sꝫ. abnuo. extremo. s. q. a. a. id alit quā tangit. atq; pqm. existimat. quicqd hab amplius nunc dī homine Sꝫ ē opin. f. euent rei. scientiā sequit necessitas. si sit euent. i. euent re q̄ pscit. Qui. p. id q̄ modo. Impmxtā. ē. f. sine falsitate. Capit. Intelligit. atq; concipit. i. q̄m intelligi. Ea nāq; c. ē. id ex ea causa posse scire. cur scientia careat mdacio. qđ se. i. r. q. subtinā. tabe. tangere. Quid igit. s. dicendū ē. quonām d. h. i. id si sint. et quorum fiant. incertum ÷ Nā si inevitabilit. i. sententiabilit. Indubitabilit. Censet. discernit. Iudicat. Non euen. p. e. id que n possunt fieri. Fallit. decipit. s. dī. qđ n sentire. intellegere. cogitare. quelā cogitatu. qđā voce sceleratorā si cut si ita vtiꝫ. i. p sententiā. decernit. diiudicat. Vt aeq. i. utrūq;. vel fieri ea. sinentiꝫ noscat. nisi tantū ex psentib, Cognoscat. ex psentib, ut magis ex pscientia sua ea cognoscat.

ꝑ scientia. i. prudentia. i. quā impotens. certū. i. uex. Stabile. locale. fixū. Aut qđ hoc r. illud distat. Vaticino. i. r. t. id ꝑ phetali subsannatione sybille. Aut certe. a. n. dubitando. Quid ita d. p. hō. p. aestumatione. pcellere. Si vt. sic. Homines si. iudicant. Incerta. i. ipsa prudentia. Quorꝫ. si homū. t incertoꝫ. humanis. c. cogitationib, Libras. s. arbitrii. qe n prudentia stringitur. que futura pspicit. Quāsit quae. s. actiones. cōsilia. diuina. m. scientia. Ad unū. s. necessariū. 7 cstring. e. vt fiant. Quo. s. eventu. t argumto. Semel. r. intellecto. credito. quant. o. defect. p dito. Que si pmia. Videbit. s. homib, Iudicat. ap dim. bos. bonos. pbi dnō. q̄si phibi. q̄se a delinquendo phibent. Quos. s. impbos. 7 bonos. Mittit. dirigit. Certa. n. a prudentia venient. Sꝫ. s. id. omnū. m. bonoꝝ et malorꝫ. confusio. pmixtio. quoq;. i. qua pscit. Scelerati. potius. cū expudent. s. di. Rerū. i. futuroꝝ. Cōsiliū. l. h. id si alunde talit duca t ordo. Referam. a. vt ipse auctor sit uciorꝫ. 7 grē. n. s. sub pma. Nec dep. pueris. Quid et si sub mentis. vel e. d. orando. q̄ndo. o. q̄sumt. desideranda. Indeflexa. s. que ÷ i. si absq; labore pueniunt. t indeflexibilis ad rectū ordinē. prudentia. Concutit. lugal. Omq. dī dō. qđ nihil ei desit. dī qe omā cōmoda homib, dat. sive a. e. e. o. c. gr dictus ÷ i. mez̄ū significat. qđ homib, mez̄us sit. Sꝫ puto melī ex greco dictū

De Iudicio hominum

Einsiedeln Stiftsb. 179 (482) p. 176

Abb. 41a

QUINQ: LIBROS PHILOSOPHICAE
consolationis insignis auctor
boeci· xxvii· uarijs carminū respsit· utop
his gratior fieret· q musicę suauitatis dulcedinem
ēt rigisset· De qb· quō & iā int doctos queri sol&
ñ mediocri cōperta m diligentia studiosis qb· q· pau
PRIMŪ ITAQ· GĒN CARMINIS ELEGIACUM· cis ape
qd constat primo ūsu heroico· scdo p̄ma pentame
mere heroica· Scā dactilica· pentimemerisaut
ē p̄ duos pedes sȳllaba deūbo remanens· Ussusē
aut hoc duob· tamū locis· quorū initia haec sunt·

Carmina q quondā studio florente peregi·
Flebilis heu mestos Cogor inire modos
Rupis a chemeniae scopulisubi ūsa sequentiū
Lectorib· figit Spicula pugna fugax·

SECUNDŪ DACTILICŪ TETRAMETR qd ēstat
spondeo· dactilo catalecto· Idem dactila spon
deo· ususq· ē hac mēri compositione bis
hta·

Heu quā precipiti mersa profundo·
Siquis arcturi sidera nescit·

TERTIŪ QUOD ĒSTAT P̄MO HEROICO· SCDO ALC
manno dactilico tetrametro acatalecto· idē
quatuor pedib· dactilicis nulla remanente
sȳllaba· dcatalect enī uersus ē· qui legitimo
fine claudit· Mēra aut dactilica principalit da
ctili ēstant· Recipiunt tm spondeū· & nonnum
quā in fine trocheū· Usus ē aut, tali uarietate
semel hta·

Tunc mē discussę liquer nocte tenebre·
Lumnib· q prior redigit uigor·

QUARTŪ PONIT FALLENTIŪ· SPON
deo· dactilo· trib· trocheis· quoduob· usus
est locis· quorū initia haec sunt·
Quisquis cōposito serenus aeuo·
Huc omnes patuer uenite capti·

QUINTŪ ANAPESTICŪ PINDARICŪ·
ēstans de mētro acatalecto· Mēra
uero anapestica principalit constant
anapesto· recipiunt tam frequent spon
deū· raro proceleumaticū· apud comicos
aut & iā dactilū· Sepiusq· ultima cū sup
est sȳllaba in duas soluitur breues·
Ponitur aut hoc bis hta·
O stelliferi conditor orbis·
Quanta rerū flectat habenas·
quamūis frequentissime in eis dactilus inuenit·

SEXTŪ GLICONIŪ QD ĒSTAT SPONDEO·
choriambo· pirrich· q nq esq· id ponit hs ūsib·,
Cū phoebi radius graue·
Qd mundus stabili fide·
Felix qui potuit boni·
Uela ni retinus ducis·
Quondam portacus attulit·

SEPTIMŪ DACTILICŪ· DIMETRŪ·
catalecticū· cui ē nom adonio·
Catalecticus aut uersus dicit· cui
una sȳllaba de est· ponit aut
id semel tantum hoc modo·
Nubib· aeris·

Einsiedeln Stiftsb. 179 (482) p. 188

АБ. 41 б

T q XXVII

colligis. Abreviatae dierc. Lucē. i. diē solis. Breuiorem.
& plongas noctē diuidis. pastoris. & plongas diē ſſlac
T u vis. potestas. variū. uarie tēperatū. Boreę spiritū
hephirus. occidentalis uent. Arctur. sidus. Semina. v.
cū oritē in autumnali tēpore. Syri. stella canculę. Vrae
maturescat. Vt qā semnatē in autūno. Ingstae iā mōtē
Quando. solē respic. nā qā libra signū. qndo sol. lucinū.
quasi solē intuēs. Solutū. i. de plurima cōfusione resolu
tū. omissimul creatura cōprehendēs. Stationē cōfusionis
tordinis. Op. officiū. Finē ordine; sub. s. qui essēt inuers.
H omnū. s. eo modo q̄ merentē Respuisa. actiones hominū
Sensus ē. Tu ó rector respuis cohibere. i. cōpescere solos
actus hominū. iusta ratione q̄ē egressis pceptā tua.
Cohbere. m. cohbē re ad gubnandas hominū actiones.
qā re iustū. facere valde. Lubrica. instabilis. q̄ fa

S ummos. i. iustos. gloriosos. Subdere humiliare.
Reges q̄ cunctē. q̄ regē suos actus. Terras. i. hoies.
Quisquis. s. es. qui rex fect. i. leges. Ut foedera pacis
Inuicē habent. sic angeli. sidera. elementa. adtē
pora summā. cordā habent. Nectis. cōiungis. q̄
caelū & terram creasti. T nabiliores. s. alios creaturis.
O peris. t. p. nullis. s. magna. hoc ē homines q̄ rauo
H omnes. s. nos. Quarum afflig. fortunę. s. in ad
uersitate mundi. Hoc ē varios euent fortunę. in
hoc mundo tangentes. s. angelos. sidera.
Rapidos. truces. furentes. fluctus. sedtiones. celū instā
Stabiles. i. solidas. Foedt pace. Terras. p̄ quā tu facis
eas stabiles. sic eas rege sic celestia.
HAEC UBI CTINUATO. pseueranti. n̄ intēsso. dela
trau. dolu. Irrationabilē. praui. Illa. s. philosophi.

EINSIEDELN Stiftsbibliothek. MS. 179. p. 109. S. XI/XI

Tab. X

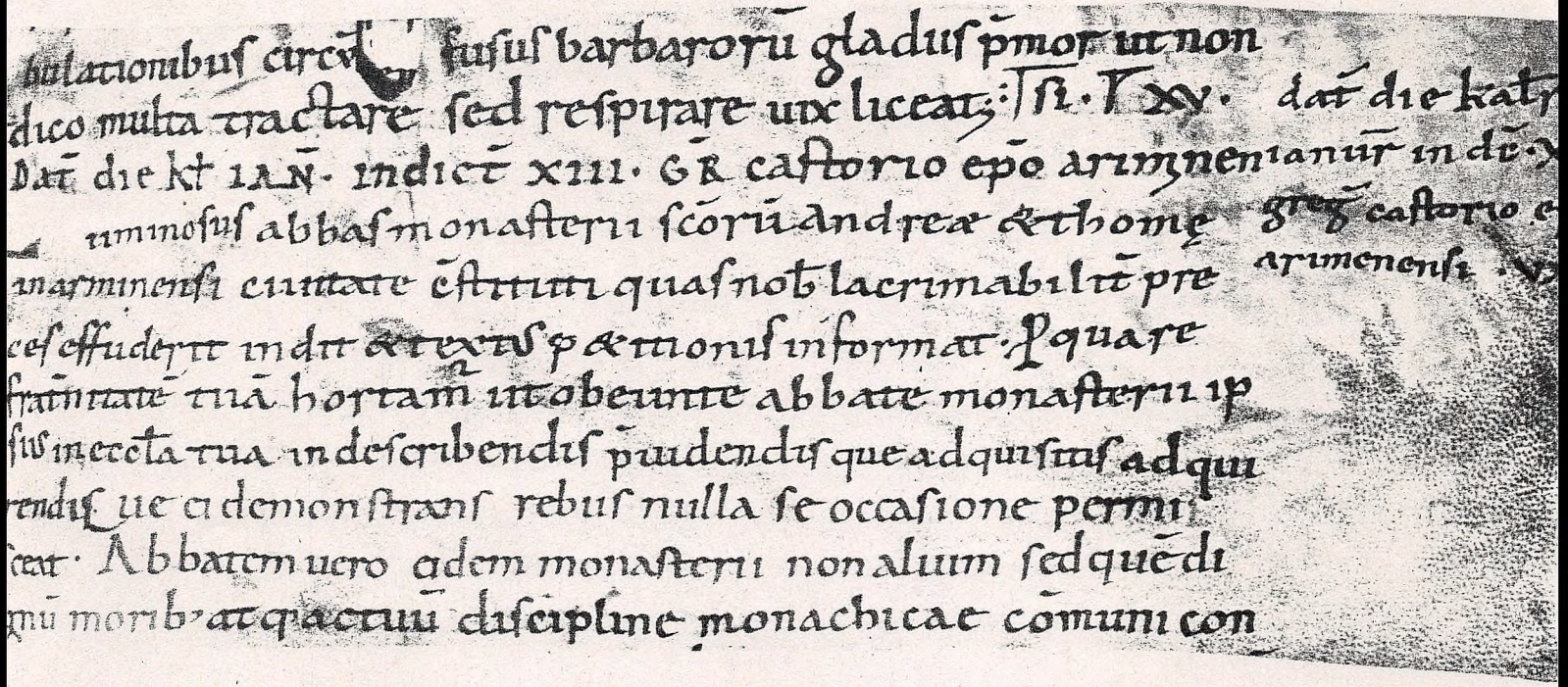

EINSIEDELN Stiftsbibliothek, MS. 179, p. 28. S. X/XI

Einsiedeln Stiftsb. 7. pc 180 (65) p. 99

in undatus periit. Et que. p celos & p terrā dicit quos prius nomi
nauerat. Et hec enī pdita mundus qui in his constiterat periit.
Nam superiores mundi partes diluuiū minime tangebat. Periit
ergo terra que sub uersa & coopta aquis. nī sola tanto tēpo
re in statū sibi fructificandi statū pdidit. Sed etiā sic supra do
cuimus. dissimilem plerisq in locis ab ea quā prima acceperat
faciē recepit; Perierunt & celi scdm quantitatē et spatia
aeris huius. Ex creuit enī aqua ut sōs augustinus ait. Et to
tā istā capacitatē ubi uolitant aues occupauit. & sic utiq
celi perierunt ppinqui ērris. scdm qd dicit unus aues caeli.
Sunt aūt in quit & celi celorum superiores in firmamēto sed utrīq
& ipsi perituri sint igni an hi soli qui etiā diluuio perierunt
disceptatio ē. aliquanto scrupulosior inter doctos. Celi autem
qui nunc s & terra eodem uerbo reposti sunt igni seruati
in die iudicii. & in die pditionis impiorum hominū. Iuxta
ergo. sententia beati petri qua illā terrā & illos celos q
diluuio perierunt. & post diluuiū reposti s. igni ultimo p
dendos asseuerat. Unū uero nī lateat hoc uos kmi qua un dies
apud dnm sic mille anni. & mille anni sic dies unus. Quidam

Einsiedeln Stiftsb. 180 (65) 1170 p. 117

ñerant exnobis. Plangendū erat utdamnū cū audirem⁹. exno
bis exierunt. sed mox cōsolatio nob offertur cūsubditur. sed ñerant
exnob. Constat enī ñposse exire foras nisi antexpōm. eosautē qui
ñ sc̄ontrarii xpō foras nullomodo exire posse. Quienī xpō nē
ctarius. incorpore ipsius here. Sed sī qui intus sic sunt incorpore
dñi. quando curatur corpus ipsius & sanitas p̄fecta erit. ñ nisi in
resurrectione mortuorū. sic sincorpore xp̄i quomodo humores
mali. quando eiomuntur tunc releuatur corpus. sic & mali quan
do exeunt. tc releuatur ecclesia. Exnobis exierunt inquit. sed ñerant
exnobis. sed nolite tristes esse. quia ñerant exnobis. Unde probas.
Nā si fuissent exnobis. mansissent utiq; nobiscū. Hinc ergo uidendum.
quia multi q̄ñ sunt exnobis. accipiant nobiscū sacramēta xp̄i. Sed tē
ptatio p̄bat quia ñ sc̄ exnob. Quando illis tēptatio uenerit. uelut oc
casione uenti uolant foras. quia grana ñerant. Omis autē tunc uolabit.
cū area dominica coperit uentilari in die iudicii. Siqui sane exuer
peccando. sed poenitendo redeunt. hi ñ antxp̄i sed in xpō esse p̄bantur.
si illorum finis uite p̄sentis in recta manentes inuenerit. Sed demanife
stas quo ñ sc̄ omis exnobis. Ideo p̄mittente dño quida deante ultimā
discussionē exeunt de ecclesia. ostendentes se ñ esse ecclesie membra nec

Einsiedeln StiftsB. 180 (65)
p. 133

arbitriū· Hutaq; Taceat pelagius· dicat ipse iohannes· Qm̄ maior
ē qui inuobis est· quā qui in mundo· Docet itaq; seruare eos humili
tatē· ne uictoriā suis uiris tribūant· & arrogantia superbię uincant·
Docet inter aduersa fiducia spē q; semp habere uincendi· memoria
retinentes· qđ maior ē dns ad pugnandū· quā diabolus ad pugnan
dū· Ipsi de mundo s· ideo de mundo locunt· & mundus eos audit·
· Anti xpi· idest heretici· & si nom̄ xpi inuocant· si signo xpi se notant·
ipsi tam̄ de mundo s· idē de illorū numero qui mundana sapiunt·
qui infima querunt· qui cęlestia ignorant· Ideo ipsi de mundo locunt·
Videlicet mundanę sapientię ratione fidei xpiane aduersantes· di
cendo nō posse fieri· ut filius patri sit coetnus· ut uirgo intacta pa
riat· ut caro de puluere surgat immortalis· ut homo dextra edītus
mansionē capiat incęlis· ut recens natus paruulus· reatu primi
hominis teneatur astrictus· nisi aqua baptismi renatus· incpō sal
uetur· Et mundus eos audit· quia spiritaliū corda ad mundanos car
nales q; sensus· reuocare a fidei simplicitate nō ualent· Sed & catholici
qui cūq; audientes illā dni sententiā· Diligite inimicos uros· benefacite
his qui oderunt uos· & orate p̄ persequentib; & calumniantib; uos· Ut sitis
rū· Si dimiseritis hominib; peccata eor· dimittet et uobis pat ur
cęlestis delicta urā· si aut nō dimiseritis hominib· nec pat ur dimit
tet uobis· dicunt se nullatenus suas iniurias posse dimittere in

Einsiedeln Stiftsb. 181 (188) p. 122

et idolatria. ac p hoc ꝯmiſſ legiſ tranſgreſſio ꝑ ꝓpt inlicitā ꝯcupiſcen
tiā. quę animā hominiſ ſeparat adō. Sed neforte aliq̄d temere
dicamuſ. aut aliq̄d aliud intellegam. quā intellegendū ſit. Conſu
lam apl̄m. et uideam q̄d ipſe dicat. aut enī. His q̄ matrimonio iunctiſ p̄
cipio n̄ ego ſed dn̄ſ. mulierē a uiro n̄ diſcedere. q̄d ſi diſceſſerit manere
innuptā. aut reconciliari uiro ſuo. Et q̄a apl̄ſ n̄ ex ſua p̄ſona. ſed ex dn̄i iuſ
ſit mulierē a uiro n̄ diſcedere. ſub audiendū ē excepta cauſa fornicatio
niſ diſceſſerit. oportet eā manere innuptā. aut reconciliari uiro ſuo. Sieni mulie
ri licet dimittere uirū cauſa fornicationiſ. numq̄d n̄ licet uiro dimit
tere uxorē ſimiliter cauſa fornicationiſ. Certe licet. q̄a mox ſubiungit
apl̄ſ. Similiter au̇ et uir n̄ dimittat uxorē ſuā. Cū uero dicit ſimiliter.
ſimilē formā et condītionē uult intellegi. id̄ ut uir n̄ dimittat uxorē
ſuā niſi cauſa fornicationiſ. Quod ſi dimiſerit. aut debet manere ſine
uxore. aut reconciliari uxori ſuę. Et hoc ſciendū. quia multum
ſimiliſ forma et cōditio ē in coniugio. et magna ſocietaſ int uirū et mu
lierē. Vnde et apl̄ſ dicit. Mulier poteſtatē ſui n̄ habet. ſed uir. Si
militer autē et uir poteſtatē ſui corporiſ n̄ habet. ſed mulier. Si
ergo tanta ē ſocietaſ in coniugatiſ ut nullomodo poſſit diſſolui c̄
iugium niſi cauſa fornicationiſ. ſubtiliuſ inueſtigandū ē. quomodo
fornicationē in hoc loco intellegere debeamuſ. Et ſicut coepimuſ
conſulamuſ ipſū apl̄m. et uideamuſ q̄d ipſe dicat. Sequit̄ et dicit. Ce
teriſ au̇ ego dico n̄ dn̄ſ. Primo ammū querendū ē. quibuſ ceteriſ dicat.
Superiuſ enī ex ſola dn̄i p̄ſona dicebat. hiſ qui matrimonio coniuncti ſunt.
nunc uero ex ſua p̄ſona

s.
Et ſi causa fornicationiſ

corporiſ

Einsiedeln StiftsB. 181 (188) p.124

centia quę hominē separare ādō; Ihē nec p̄cep̄ dissolui coniugiū causa for
nicationis sed ēcessit; Ergo qcūq prudens lector ē. agnoscēte quanta
hinc inde instant pericula; Illud etiā sciendū quia cū dñs dicē. excepta
causa fornicationis. nonaddidit cuī ipsorū. idē uiri an femine. Licē enī
uiro nonsolū fornicantē uxorē dimittere. sed etiā illā quę se uult
fornicari; Verbi grā. habē aliquis uxorē infidelē quę cogit eū sacri
ficare idolis; Q cūq talē dimittit. causa utiq fornicationis dimittit.—
-Non tamē illius quia illa fornicatē. sed etiā suę ne ipse fornicetur.
Nihil aū iniquius ēē potest quā uxorē dimittere fornicantē. si & ipse
coniungit fornicari; Condēnatē enī illa apostolica sententia qua dicit;
Inquo alterū iudicas. te ipsū condēnas; Cadē enī agis quę iudicas;
Qui cūq ergo uxorē causa fornicationis dimittit. debē ēē purgatus
a fornicatione; Similē & mulier quę uirū fornicantē dimittit. ne
cesse ē ut immunē se reddat a fornicatione; Sequit; & qui dimis
sā duxerit adulterat; Ecce dñs manifeste dicē. quia qui dimissā
ducit uxorē. adulē est; sed uidendū ē. si & ipsa dimissa adultera sit
quę ducit. Preceptū nāq ei ē. ut maneat innupta. aut reconcilie
tur uiro suo; Nā sciendū quia multū distat inter illā uxorē quę
dimittit uirū. & inter illā quę dimittit uiro; Illa enim quę dimi
sertē uirū. & alteri nupserit. aptē demonstratē. quia cupidita
te mutandi coniugii. reliqt uirū pprium. & ideo ipsa adultera ē. & qā
ducē; Sed uidē quasi incertū. si & ipsa tali crimine teneat; Ait tamē
cū pari consensu simul miscentē. & cōmuni consilio cōcubant. quomodo
unus mechus ē. & altera n. Cū scriptū sit. qadher & meretrici unū
corpus efficitē. Ergo & ille mechus ē qui eā ducē. & illa quę sibi ē

Einsiedeln Stiftsb. 181 (188) p. 154

Non enī ideo oramꝰ ut fiat uoluntas dī. qꝫ si ipse nō faciat sēp qđ uult.
Sed rogamꝰ ut in nobis fiat. qꝫtenꝰ uoluntatē ei⁹ intellegentes ea quæ
ipse p̄cepit implere ualeamꝰ. Voluntas enī dī ē implere mandata
ipsiꝰ. Vnde dic̄ apl̄s. Hec ē uoluntas dī sc̄ificatio ūra. ut abstineatis
uos a formicatione. Deh̄ac uoluntate ipse dn̄s dic̄. Mes cib⁹ ē ut faciā
uoluntatē ei⁹ q̄ misit me. Et ipse dic̄. Non uenī facere uoluntatē meā.
sed eiꝰ q̄ misit me patris. Quid ergo p̄ celū & t̄ra in hoc loco intellegen
dū ē; sic̄ quibꝰdā placet. p̄ celū designant angeli q̄ celestes sūt creatu
re & in cēlis habitant. p̄ t̄ra uō homines q̄ t̄restres sūt creature. & in t̄ra
cōmorant. Et ē sensꝰ. P̄resta dn̄e ut sic̄ angeli inculpate tibi deseruiunt
in cēlis. ita & homines, deseruiant in t̄ris. Alii; p̄ celū designant sci
uri & celestes homines. p̄ t̄ra uō peccatores. q̄ uelut t̄ra diuīsi uitiis
sordescunt. Et ē sensꝰ. Fac dn̄e ut sic̄ sci uri studeant implere uolunta
tē tuā. sic & peccatores. P̄otest & sic intellegi. O dn̄e cēde ut sic̄ tuo
munere factū ē. qꝫtenꝰ illi qui prius erant t̄ra. celi efficerent. sic
nob̄ petentib⁹ tuo munere fiat. ut illi qui adhuc t̄ra sūt. id ē qui nec
dū crediderunt. celi effici mereant. Siue cū dicimus. fiat uoluntas
tua sic̄ in celo & in t̄ra. Hoc oramꝰ ut sua unicuiq; tribuant. id ē
bona bonis. & mala malis. Qđ q̄dē fiet in die iudicii. quando bonis
tribuet p̄miū. & malis poena & dā p̄atio. Tunc enī statuet oues a dextris.
hedos aut a sinistris. Possum⁹ etiā ēgruentissime p̄ celū intellegere animā
et spm̄ q̄ celestis ē substantia. p̄ t̄ra uō corpus q̄ t̄restris ē substantia.
Hæc enī due substantie sic̄ diuīse sūt in se. sic & diuīsas habent uoluntates
et iuges ē flictus. Vnde dic̄ apl̄s. Caro enī ēcupiscit aduīsus spm̄. sps
aut̄ aduīsus carnē. Hæc enī sibi inuicē aduīsant. Et ītē. Mente seruio
legi dī. carne aut̄ legi peccati. Et alibi. Condelector enī legi dī secm̄

Einsiedeln Stiftsb. 181 (188) p. 182

uob cũsci uiri frequẽt patiant penuriã temporaliũ rerũ. Nulli enĩ dubiũ
est qa beatus paulus aplus regnũ dĩ & iustitiã ei⁹ quęrebat. Sed tamẽ often-
dit se penuriã tẽporaliũ rerũ sustinuisse. cũ dic se fuisse infame et
situ infrigore & nuditate; Et sciendũ qa qñdo accidit ut sci uiri pa
tiant penuriã tẽporaliũ rerũ. & ut necessaria illis desint. ñ debet eorũ
ppositũ frangi. nec eoꝝ intentio reuocari a casto amore dĩ qa ipsis
dñi pmissio ñ frustrat nec cassatur. Dns nãq; ideo necessaria istis usq;
ptẽtus subtrhit ascisit ut eos erudiat et exercitatos reddat; Vnde dic aplus; Scien
tes quia tribulatio patientiã operat. patientia autẽ pbationẽ; pbatio uero spẽ.
& cet. Semel enĩ nos cõmisimus dõ. et ipse scit quomodo nos regat. & qd nob
expediat; Dns itaq; non ideo subtrahit ista necessaria ascissus. ut eoꝝ curã ñ
habeat. sed ut congruo tẽpore tribuat; Verbi gra. Nos cũ subtrahim⁹ pabulum
iumto. ñ ideo subtrhim⁹ ut curã illius ñ habeam⁹. sed subtrhendo magis curã ipsius
habem⁹. qa cgruo tẽpore largiri uolum⁹; Similit et mat cũ filio subtrahit
panẽ. ñ ideo subtrhit ut curã ei⁹ ñ habeat. sed ut cgruo tẽpore largiat. Sic et dns.
Sed tamẽ sciendũ. qa possunt homines ista necessaria putare sibi & his qui sibi
cõmissi sunt bono et malo animo. simplici & duplici intentione. Nos ergo cũ iude
mus aliquẽ putantẽ sibi et suis quorũ curã gerit ista necessaria. et reseruantem
quando causã ñ. qre expendi debeat. Ne forte dicam⁹ eũ contra hoc dni pcep
tũ agere. & temere iudicem⁹ sollicitũ ee de crastino. Idcirco congruentissime
subiunxit dns dicens; Nolite iudicare ut ñ iudicemini. Nolite condẽp
nare & ñ condẽpnabimini. His uerbis ñ phibet nos dns iudicare. sed ammonet
ut ñ facile iudicem⁹. siue doceat qualit iudicare debeam⁹; Si enĩ dns his uerbis
phiberet suos seqces iudicare. petrus et coaplis es paulus trãsgressores ẽent
hui⁹ pcepti. Quorũ unus iudicauit uirũ fornicantẽ. Alt uero ananiã et saphirã
Iudiciũ dns in hoc loco ammonet. ut ea que incerta sunt quo animo fiant. semp

Einsiedeln Stiftsb. 181 (188) p. 218

unde incruce occubuit. inde maiorē g̃ tam sue maiestatis in mundo dilatauit & plures sanauit.
Hoc & ia significabat illud qd in libro exodi legitur. Quia mortuo iosephp creuer filii israt &
dilatati sunt nimis. quia capiente dño somnū mortis in ara crucis. creuer filii israt id uri ui
dentes dm & dilati sunt nimis p uniuersum orbē terrarū. VIDENS AUTEM IHC TURBAS
MULTAS CIRCU SE. IUSSIT IRE TRANS FRETUM.

Tria legitur dns habuisse refugia. id nauis montis & deserti. Et quocies turbis comprime
batur. ad aliqd ista confugiebat. Cumq uidit dns turbas multas circa se. quasi homo uolens
earū importunitatē declinare. iussit discipulos suos ire transfretum. Sic enī aīt scs ēuan
gelista. Videns aūt ihc turbas multas circū se. iussit ire transfretū. Sed quid inter iussionē
di & transfretacionē gestū sit. scs ēuangelista studuit manifestare cū aīt. Et accedens
quida scriba aīt illi. Magister sequar te quocumq ieris. Aīt illi ihc. Vulpes foueas habent.
& uolucres cęli nidos. filius aūt hominis n hab& ubi caput reclin& Alteri ū narrat dicti.
sequere me. Qui aīt illi. Dne p̃mitte me primū ire & sepelire patrē meū. Ihc aūt aīt
illi. Sequere me. & dimitte mortuos sepelire mortuos suos. Lucas ū uero ducit ter
cii qui dixit ei. Sequar te dne. sed primū p̃mitte mihi renuntiare his qui in domo sunt.
Aīt ad illū ihc. Nemo mittens manū suā in aratrū. & aspiciens r& ro aptus ē regno di.
Quod non debuit ideri contrarium. quia scs lucas istū testiū addidit. quo consuetudo ē scę
ēuangelistarū. ut qd unus pter mittit. alter narret. Ecce sic dic beatus matheus iste
unus qui dnm sequi uoluit repulsus ē. Alter uero nec & ia admonitū dimissus ē. sed ultro
coactus ē. ut sequer& ur se. Miranda atq ualde m& uenda ē occulta iusti iudicii di
spensacio. Quis enī inuestigare ual& quare ille qui eum sequi uolut repbatus ē. & alt
nec admonitū dimissus ē. aut cur ille qui eū nec discipulus ei erat. nec eū sequebat.
in nomine ipsius signa & miracula faciebat. Aut quis penetrare sufficiat. quare uolens
suscipi a samaritanis non est susceptus. & phibuit discipulos suos uindicare. illos. Inhis
& huiuscemodi uar& atib occulta sunt di iudicia. & humano sensu comprehendi nonpos

Einsiedeln Stiftsb. 181 (188) p. 332

nequores assumi dicunt. qua a plurimis dęmonibus possidet nunc iu
daicus populus quā cū adhuc in ęgypto erat; pulchre ęia dicit. Fiunt nouis
sima hominis illius peiora prioribus qua deteriores & detestabiliores si
nunc iudęi blaphemantes xpm in sinagogis suis quā cū in ęgypto erant
ante legis noticiā. qm aliud ē uenturū nō credere. & aliud illū qui
uenerat nō suscipere; Potē & locus iste intelligi debet hereticos cismatico
& malo catholico nec nō ęia de abrenuntiatore mundi; Egredit aūt
immundus spūs ab aliquo istorū aut p aquā baptismatis aut p pēnitentiā
aut p abrenuntiationē mundi. & ābulat p loca arida; Loca arida
appellat corda doctorū quę aridas ab omi noxio humore. id ab humo
re carnaliū delectationū & fluxę cogitationis. a bullo uidelicet hu
more aridas de quo dns loquit ad iob. sub umbra dormit in secreto ca
lami. in locis humentibus. Peragrat aūt diabolus loca arida. id corda
fidelium. quęrens requiē & nō inuenit. qua puras & castas mentes deserens.
solūmodo in cordib; infideliū & reprobę gratā habet mansionē; Et nō inuen
tā requie. tunc dic. Reuertar in domū meā unde exiui. id reuertar
& possidebo eos quos deseruj; Nā sic spūs frequenter uisitat eos quos p
peccatū deseruit ut possit inuenire aditū intro eundi uita & inmun
dus spūs frequenter uisitat eos quos derelict ut locū intrandi inuenire
possit. dicit enī more hostis. qui obsidens ciuitatē circuit muros illius.
ut locū intrandi inuenire possit; Vnde petrus apūs admonet dices;
Sollicati estote & uigilate & reliq; Dic enī beatus cyprianus. qa obicit
diabolus diuersas ē cupiscentias & personas humanis oculis. & auribus
sonos canores & omnibus sensibus delectabilia atq; suauia. & ad qd cuiq;
eorū animū inclinari uiderit. ibi temptando laborat ut decipere queat.

Einsiedeln St:StB. 181 (188) p. 528

iudaico & gentili popul· potest intellegi de uno quoq; uiro superbo & humili: sed
qđ ē qđ dns dicit· omnis qui se exaltat humiliabit· & cet· Cū sint plurimi q̄
cūse coram hominib, humilient· nōnulli exaltent· Et cōtrario sunt nōnulli qui se in
cōspectu hominū exaltant· & nōnulli humiliēt·, Sunt enī quidā qui sēpit
inaptce dignitat uel inaliqua adquirenda gtia exaltant· & usq; infinē utte
exaltari necessant; Alii Sunt humiles & uerecundi qui in ipsa humili
tate & mediocritate qua ēternis· usq; ad hominū uitę pseuerant, Potest g̃
hec dnī sententia hoc modo cōgruenter intellegi, Omnis enī qui se in carne
desuis meritis extollit· apud dm̄ humiliabit· Et qui se pinde de bene factis
humiliat· apud dm̄ humiliabitur·, Vae autē uob scribe & pharisei hy
pocrite· quia claditis regnū celorū· ante homines· Et cet·, Sic enī lon
ge superius dns discipulos suos beatitudinis remunerationē· Sic & in hoc
loco incredulos scribas scilicet· & phariseos· uę cōdemnauit·, quanta ante
legē fuer· sanctam adparadisi gaudia nis pdicit, Qui enī in aduentu dnī
sunt absq; ulla tarditate adregnū puener·, Iuxtā g̃ denariū acceper·
illi· quadundecimā laborauer· quē toto desiderio expectauer· qui laborauer·
adprimā· quia equalē ęterne uite retributionē sortiti sunt· cum his qui a
mundi exordio uocati sunt huiqu immunditi nec· ad dnm̄ peruenerunt;
hinc beatus augustinus dicit; Quid sibi uult iste denarius· qui cōmuni
ter omnibus datur· Tale aliqd significari debet· qđ communitē oīs accipiant·
sic est regnū beatū· & uita ppetua· Unū ē enī regnū beatū· qcōmunitē omnib,
datur· quia ēterna felicitas· que quasi unus denarius omnibus tribuitur· Nā
in illo regno nō alius alio pclarius uidebit· uerūtam alius alio clarius lucebit· Nam
sic dns ait, In domo patris mei mansiones multe s·· Sic enī unū ē cęlū· sed diuersa
s· luminaria stellarū· ita etiā unū ē regnū· sed diuersa s· luminaria mortuorū·

† hē defect q̄r
ī fine xxx·i·
q̄ternī

Einsiedeln Stiftsb. 181 (188) p. 541

qm tẽpus erat patiendi. ut daret occasionẽ iudeis inuidendi ꝑ sequendi se. forte dic aliqus;
que culpa fuit iudeorũ q dñm occiderẽ. sipse. dedit eis occasionẽ inuidendi ꝑ sequendi se.
Sed sub hac occasione nullomodo excusari possunt. qm ipsi longe ante
decreuerant hoc facere si possent. Credo dñs dedit eis occasionẽ inuidendi ꝑ sequendi se. ut q̃ decreuerant facerent. Itẽ forte quert aliqus quomodo dns intra
breui spatio sup utrũq; animal sedere potuit. Sedit sup asinã sedit. pullus absq;
sessore abiit. Cur sup pullũ sedit. q magis usui cõperit. asina libera dicta ẽ. Sed
endũ ẽ q a fieri potuit. ut sup utrũq; animal sederet. Sed forte dic aliqs. q a nõ sedit.
Cui respondendũ ẽ. q a nõ sedit corporaliter sed spiritaliter. Cur nõ sedit in typo. sedit inueni
tur. Non enĩ indigebat dns officio animaliũ. sed illo mysterio indigebat. qd ꝑ ani
malia designat. Seq. Plurima aũ turba straueꝝ uestimenta sua in uia. & cetera.
Plurima turba que uestimenta sua straueꝝ. innumerabiliũ martyrũ designat
exercitũ. q corpora que tegumenta animarũ. ꝑ confessione nominis xpi ad martyrium
tradideꝝ. Sepulchre die in uia. ut alis darent exemplũ quatinus nõ timerent
ibi ponere pedẽ actionis tempore pacis. ubi nouerant multos martyres tran
sisse tẽpore belli. Alii; ꝑ uestimenta turbarũ designant legis mandata. que; con
calcata sũ a fidelib,. Cur uide q a sci apti uestimenta sua sup asinã straueꝝ. turbe
uero pedib, asini. Significat aũ. quia fideles doctrina scorũ aplorũ instruunt.
& uestimenta iudeorũ. id ẽ legis mandata pedib, calcant. Quotiens cumq; enĩ
circũcisionẽ spernimus. & iudaica sacrificia contempnimus. & legales con
suetudines reprobamus. totiens iudeoꝝ uestimenta nos qui degentib, credidi
mus calcamus. Moraliter illi qui uestimenta sua in uia straueꝝ. illos signi
ficant qui corpora sua ꝑ abstinentiã edomant & macerant. ut dño uenien
ti uiam ꝑ hebeant. & alis exemplũ bene uiuendi tribuant. Sequit.
Alii autem cedebant ramos de arboribus. & sternebant in uia.
Rami arborum. sunt dicta precedentium patrum et exemplo.

Einsiedeln Stiftsb. 181 (188) p. 616

ꝑuenit cū oīb⁹ placet. Unde pulchre ꝑsortē grā dī designat. quæ inu
nitate fidei ad oēs ꝑuenit. Et sedentes seruabant eū. Diligentia militū &
sacerdotū multū nob ꝑfecit. Nā quo maiori diligentia corpus dnī seruā
uer. adhibentes custodiā sepulchro. eō maior & apior uirtus resurgentis ap
paruit. Sed quærendū ē quare marcus dicat. dnm circa horā tertiā cruci
fixū. cū iohs dicat. quia hora erat quasi sexta quando pilatus sedit ꝑ tri
bunali. et dix iudæis. Ecce rex ur. & illi clamauer dicentes. tolle tolle. cru
cifige eū. Si enī hora erat quasi sexta. id finita iā quinta. et in choata
sexta. sed nēdū finita quando pilatus tradidit eis ut crucifigeret. quō
modo hora tertia crucifixus ē. Soluit sic. Voluit namq⁹ beatus marcus
ostendere. quō magis crucifixer eū iudæi qui clamauer. tolle tolle. crucifige
eū. quā milites qui obœdientes ꝑsidi suū officiū impleuer. ideo dix eū circa
horā tertiā cruc fixū. Intellegendū ē ergo quia hora tertia erat. quando iu
dei clamauer dicentes. tolle tolle. crucifige eū. Tertia igit hora crucifixus
ē linguis iudæorū. sexta uero manib⁹ militū. Quida enī dixer. qd dns nona
hora noctis morti fuerit adiudicatus. dicentib⁹ iudeis. reus ē mortis. Cōputatus
ergo trib⁹ horis noctis. et trib⁹ diei. dixer eū sexta hora crucifixū. Abea hora
qua morti fuerat adiudicatus. Beatus uero marcus ut ostenderet qd hora diei
fuerit crucifixus. dix circa horā tertiā. Seq. Et posuer sup caput eius cau
sā ipsius scriptā & c. Diuinitus ꝓcuratū fuit. ut causa mortis ipsius sup caput
eius pendens in cruce poneret. Positus enī titulus sup caput eius. in quo erat scri
ptū. hic ē rex iudeorū. ut ꝓhoc iudæi agnoscerent. quō nec etiā occidendo fa
cere potuer. ut eū regē nō haberent. Qd manifestissima et eminentissima po
testate redderet eis secdm opera sua. Positus in quā ē titulus sup caput eius.

Einsiedeln 183 (189) p. 11

dicti patris mei &cet̄. Ista autē. Ite in ignē ętern̄ū qui paratus ē diabolo. Nam
& hoc qđ ęgyptū & filii israhel adse nonpoterant accedere. hoc significat quod
habraham diuini respondit. Inter nos & uos chaos magnū firmatū ē. & cętera.
Aliquando &iam nubes corpus xpi significat. ut illud. Ecce dns ascendet sup nubem
leuē. & ingredietur ęgyptū & cęt̄. Sup nubē leuē quippe ascendit. & in ęgyptū
uenit. quando carnē humanitatis nrae assumens. sine grauidine peccati in mundo
apparuit. Nubes autem pluraliter scōs significant p̄dicatores. qui pluunt uerbis.
& coruscant miraculis. De quibus p̄ propheta dr̄. Et nubib, mandabo ne pluant su
p eam. hoc ē sup uineā imbrem. Cum his nubibus hoc ē cū multitudine scōrū.
uenturus ē dns adiudicū. quia meorū cordib, habitabit. Vnde ē. Dns ueni &
adiudicū cum senioribus populi sui. Et uidebit eū omnis oculus. Omnē ocu ss
lū. usitato more locutionū, pomni homine hic positū accipiamus. Omnis itaq,
oculus. id omnis homo qui tunc surrexerit. uidebit eū corporaliter. siue adui
tā siue admortē. Non aut̄ animaliū quorū uis in sanguine ē & cū moriunt
ee desinunt oculus eū uidebit. sed potius oculus hominū. Alia translatio dic̄.
Videbit eū omnis oculus talē. qualē scilicet despexerunt. & qualē credere noluer̄.
Et tunc implebitur. Videbit eū omnis caro salutare dī nri. Et qui eū pupugerūt ss
subaudis. uidebunt eū. Iudei scilicet qui crucifixerunt eū lingua. sicut marcus
dicit. Erat aū tertia. & crucifixerunt illū damantes. reus ē mortis. Et mili
tes pilati uidebunt eū. quē illudentes crucifixerunt. Videbunt aū nunc
ac
contemnant sic prius. irrideant. insultent. lętent. sed ut paueant. gemant.
lugeant. & tristent. Vnde & subdit. Et tunc plangent se sup eū omnes tri ss

Einsiedeln StiftB 183 (189) p. 59

sequamini uestigia eius; Quod aũt sequitur quia digni sunt. subaudi
tur quia mundi. uel quia mea dignitate condigni; Sednumquidtil
li desperandi sunt. qui post baptismum maculis criminum uitã conqui
nant. non utiq; quia & illi si poenitentiã egerint. lacrimarum fletib; pri
oris uitae maculas detergunt. quodẽ secundum baptismi genus; Sicut enĩ
duo sunt martyrii genera. sic ſ & duo baptismata; Haec itaq; uestimenta
inaliusuestimenta inalius inmaculata seruantur. inalius post maculas can
didantur. quia & alii ut dictum est post lauacri undã nullum crimen ad
mittunt. & alii admissũ poenitentiae fletibus abstergunt; Unde ad
monendi sunt illi. ne post baptismum maculas criminis eidem super-
super inducant. exhortandi sunt isti quibus hoc contigit. ut sine tar
ditate easdem maculas lacrimarũ undis diluant; Unde inhac eadẽ apo
calypsi dr. Beatus qui custodit uestimenta sua ne nudus ambulet;
Qui uicerit sic uestietur uestibus albis. ac si alius uerbis diceretur; Quip
reciendis uestibus cũ inimico fortiter dimicauerit dimicans uicerit.
ita rursus eisdẽ inditus splendebit. utilli qui eas aut inmaculatas
seruauerunt aut post maculas abluerunt; Potest & iam haec ex
hortationis sententia & illis aptari. qui adhuc dominationis diabo
licae iugo detenti fide necdum fuerunt uestiti; Hortatur aũt ut eum
cant idẽ ut credant inxpm. quia haecẽ uictoria quae uincit mun
dũ fides nra. quatenus in abrenuntiatione antiqui hostis p lauacrũ
regenerationis caelestis uitae mundiciã abipso inquiẽ crediderunt
percipiant. Et non delebo nomẽ eius de libro uitae. Hocẽ scribam nomen

Einsiedeln 183 (189) p. 53

Et qui uicerit desideria carnis. et dęmoniū temptamenta. et qui
custodierit usq; infinē opera mea. id infide mea pseuerauerit
usq; ad terminū uitae. dabo illi potestatē sup gentes. et reget
illas in uirga ferrea. et tamquā uas figuli confringent; Sicut
et ego accepi a patre meo. Filius dī potestatē hanc n̄ p diuini
tatē qua ęqualis ē patri. sup gentes accepisse credendus ē. sed p
humanitatis formā. qua minoratus ē etiā ab angelis. scd̄m qd̄ in
euangelio dicit. Data ē mihi omnis potestas in cælo et in terra.
Secundū quā etiā patrna ad eū uoce dicit; Postula a me et dabo tibi
gentes. & cętera; Cęterū de potestate quā cū patre habet ante tempo
ra. danihel testat dicens. Potestas ei potestas ętna. quę n̄ auferetur;
Illā igit potestatē quā in tēpore xp̄c homo factus a patre accepit ęle
ctis suis se dare promittit. Sed inse aquo totū regit corpus. et cui to
tū ęcclesię adhęret corpus. Cū enī ipse sit caput electorū. electi ue
ro membra ipsius. qd̄ ipsū caput habet. hoc membra illius heredi
tario iure possidere uident; Dicat itaq; Unicuiq dabo potestatē
sup gentes. & regā eas in uirga ferrea. Hanc potestatē ipsi apti primum.
deinde sequaces illorū acceperunt. quibus data ē potestas ligandi atq;
soluendi; Sciendum aut quia cū predicatores potestatē su
per alios accipiunt. sibimet ipsis prius dominantur. quia
sic se a illicitis cōpescunt. sicut subditos compescere sata
giunt. Nam et illorum regimi per uirgā ferreā exprimitur.
quae rectitudinē hab et. molliciem non habet. Quia delicet

Einsiedeln StiftsB 183 (189) p. 202

Ac si diceret. Attendite diligenter. quia homo erit uerus ñdñs sicut ipse iactando dicet. Ct̃ numerus ee. dc. lx. vi. Omnes libri noui testa mti. greco sermone st scripti. p̃ter euangeliu̇ mathei & ep̃lam pau lad hebr. os. Quia ergo hic liber. utceteri grece scripte. idcirco sen sus huiuscemodi loci more grecor̃ requirendus. apud quos om̃s litter̃ numeros inse continent. Dicamus itaq; ΑΝΤΕΧΡΟC. qđ int̃pretat̃ honori ē trari. Qđ nom̃ illi bene conuenit. qui antixps. i. xp̃o ctrari dr. Hoc & enī nom. pcedentē inse contin& numer̃ hoc modo. a. alpha. i. n. tau. l. t. ccc. e. v. m. xl. o. l. xx. c. cc. Dicam adhuc & alit̃. ap ny ry me. qđ int̃pr nego. Ct hoc nom̃ bene illi aptat̃. qr xp̃m negab dñm ee. seq; ctrebit̃ dñm ee iuste. Et hoc qq; nomine numer̃ ipse ctinet̃. Na. a. i. ostend. p. c. n. l. o. lxx. y. ccc. m. xl. e. v. Qui simul ducti. faciunt. dc. lxvi. Dicam & alit̃ titan. qđ latine sol dr. Sol aũ xp̃c ē p̃signem. q inluminet omnē homine uen. ihc mundũ. Teitan qq; appellat̃ gygas. vnde & inuirgilio legm̃. titana q; adra. Xp̃s enī gigas. de q̃ psalmista ait. Exultauit ut gigas. Ipse itaq; antixps. hoc nom̃ sibi fallacit̃ usurpab. & dicit se ee solē illũ. de quo scriptũ [redacted] ē. Vobis timentib; nom̃ meũ. orietur sol iustitie. Litter̃ aũ huius nominis. totũ in illo ctinent pcedentē numerũ. dc. lxvi. Tau quippe. ccc. expr̃mit. e. v. j. x. Ister. x. tau. ccc. a. i. n. l. Qui simul iuncti faciunt sexcentos. lxvi. Qđ nom̃ sibi antixpc sic dixim̃ usurpab. audens se hominib; lucē p̃ fitteri. cũ sit ineo apostata angls. transfigurans se in lucifr angln lucis. Quā ob causā si & ia hoc aliquis ītellegere uult. latinis litteris ponam̃ nom̃. iq; idem numerus inueniat̃ hoc modo. Dic lvx. Ipse enī ut dictũ ē fatebit̃ se ee lucē. Na. d. i. i. c. c. l. l. v. v. x. x. expr̃mit litt̃. q in unũ collecte. faciunt similit̃. dc. lxvi. Possum adhuc eundem numerũ. si p̃ grecas litteras scribat̃ gothico nomine reperiet̃ hoc modo. se nchrist. xoc. t. q̃ppe. iiii. e. v. n. l. c. cc. h. viii. p. c. i. x. k. xx. o. lx. c. cc.

Abb. 57

Einsiedeln 183 (189) p. 249

quę portat eā. i. ego tibi ostendā quid significet illa mulier. & quid bestia. & manifestabo etiā illoꝝ dāpnationē. Quę habet capita. VII. & cornua. XI. omnes reges regni os. & omnia regna illi subiecta. Bestia autē quā uidisti. fuit. & nō est. Bestia diabolus ē. sicut sępe dictū ē. qui fuit ab exordio sęti in hoc mundo. ibi tenuit principatū usq; ad dni aduentū. & in cordib; hominū male potiebatur potestatis imperio. Sed post q; xpc uenit. & in sua morte destruxit mortis imperiū. abstulit ei potestatē. & eiecit eū foras. Ideoq; iā non ē. q; cōparatione prioris potentiae. pśens illius potestas nulla est. fuit ergo in pceden tib; membris. nō est in sequentib;. & ascensura ē de abysso. hoc ē. de pfunditate pfidię iudęoꝝ nascetur. iuxta illud. fiat dan coluber. Notandū autē q̄d dic. ascendet. quia uidelicet ab ipsa sua infantia in supbiā eleuabitur, extollens sē sup omne q̄d dr̄ dś. aut q̄d colitur. Et in interitū ibit. i. in dāpnationē pętuam. iuxta illud. Quē dns interficiet spū oris sui. Quod & generaliter de oī corpore maloꝝ intellegere debemus. quā uis quidā hoc referant ad neronē. asserentes eum ab mortuis resuscitandū. & regnū futurū accepturū. Et mirabuntur inhabitantes terram. Inhabitantes terrā. reprobi intelleguntur. qui

Einsiedeln 183 (189) p. 251

dissona. foetida. aspera. & turpia. Accedente uero aetate matura. hi. v.
reges superius dicti desinunt. & succedit alius rex. aut intellectus aut error.
Hi sunt & iam quinq; uiri. de quibus dns mulieri samaritanę dicit. Quinq;
uiros habuisti. & nunc quem habes. non est tuus uir. Quia error domina
tur tui. Quod diximus de unoquoq; hoc generaliter in genere huma
no intelligi potest. quia & unumquemq; nrum. & iam totū genus
humanum intenera aetate hi quinq; sensus regunt. Adueniente aut
matura ętate. succedit aut intellectus legitimus uir. aut adulterin'
quē error. Iste ē rex de quo hic loquitur sermo diuinus. Unus inqd ē.
Adhuc dicat. Et ad pfectā aetatē intellegendi uenerunt. & tam errorem
suum sup sē regnare uoluer. Et iste ē rex totius corporis diaboli.
quisquis talis ē. Unde de quibusdā dm cognoscentib;. & tam errorē suū
sequentib; dicit apls. Cum cognouissent dm. non sicut dm. glorifica
uerunt. aut gratias egerunt. sed euanuer. in uanitatib; suis & cętera.
Quod aut sequitur. Adhuc nondum uenit. ad residuū corpus antixpi pti
net. Et ad ipsum antixpm. qui hic & modo regna in membris. tam ampli
us & manifestius regnaturus est pse ipsum. De quo sequitur. Et cū uene
rit oportet illum breui tempore regnare. idē tribus annis & dimidio.
Unde & dns in euangelio dicit. Nisi adbreuiati fuissent dies illi. non fuisset
salua omnis caro. sed ppter electos breuiabuntur. Et bestia quę erat. &
non ē. & ipsa octaua ē. & ex vii. ē. Bestia quae erat in prioribus membris di
aboli. & non ē in posterioribus. quia diuidit corpus diaboli in pcedentib; &
subsequentibus. cum ipsa quę non ē adhuc. sed uentura sicut diximus.

Einsiedeln 183 (189) p. 285

incorpus tuū qd est ęcta · Et carnē aū in hoc loco tot intellegit homo · Aliquando enī
in scriptura panimā tot homo accipit · ut illud · Descendit iacob in ęgptū cū animab
septuaginta · Aliquando enī p carnē ut ē illud · Et uidebt omnis caro salutare di ·
Neq enī aut animę sine corporib in ęgptū ingressę sunt · aut caro sine anib filiū
di uidere poterit · si carnis t animę nomine tot homo intellegit · id apaste totū ·
Ita ergo & hic fit cū dr · Ut manducaris carnes regū & tribunor · Quo in loco diū
sę hominū qualitates ad xpm conūtentiū conp hendunt ; Sunt quippe in ecta re
ges · tribuni · id comites · & ęteri principes nobiliores · t fortes uiri bellicosissimi
ad xpm conūsi · Per equos aū hi designant uoluptuosi · & luxuria coinquinati ,
qui prius erant
Deq ub phas dicē · Et qui emissarii facti sunt · insanientes in feminas ; & in psalmis ip
se dns admonet dicens · Nolite fieri sic equus & mulus · quib nē intellectus · Posses
ores aū hereticharū intellegere possum · qui dū eloquior scientia carnalib e
minent · quasi sup bruta animalia ēsident · eisq iure potestatis ad qd lib & facin
abutunt · Sed aliquando tales sci sua doctrina ad fidē xpi conūtunt · & ad bo
nitatē ęcte trahunt · sicq quasi mactantes eos comedunt · Et carnes omīm libe
ros · ac seruos · & pusillos · ac magnos ; Liberi sunt gines carne ; Serui aū ·
cūgio obligati · Quib apt dicē · Cū serui ętis peccato · liberi fuis isustitię · id
alieni fustis austitia · Per pusillos · uulgus ignobile intellegit & multitudo pleb ;
Per magnos ū phylosophi & diuites huius sęculi ; Ex his omnib magnū illud c
uiuū ęne · ab exostu qudē sęc ęcte p parat · si in fine tēpor abundantius ppa
rabit · quando insolū gentiles · sed & iudei occurrunt & ad xpm cūtent ; Unde & ista
specialit ad illud temp referre possum · Angt sitaq insole · elyas & enoch intel
legunt in apesta luce xpm p dicantes ; Licet enī psecutione fidelica · abanti

Einsiedeln 183 (189) p. 293

insulam inhabitant. Sed sibas tantummodo duas gentes diabolus
seducturus erat. nequaquam dicere ad hoc exire. Vt seducat mul
tas gentes que sunt super quatuor partes trę. cum haec gentes non iiii.
Sed una tantummodo partem mundi inhabitent. Dicunt enim
alii has gentes abalexandro magno inpartib, macedonię conclusas.
ubi et intantum multiplicate. vt xx iiii. regna dese redidissent.
Sednecq, iste &iam fuerum erat omis mundi partes tenere possent.
Sed neq, haec sententia humana est non diuina. Nam in his duab,
gentibus omnis multitudo intellegit reprobor. qui sup iiii. partes
trae s.i. super orientem. aquilonem & meridiem. Quo in loco ostendit
et fides sanctorum in omnib, mundi partibus inuenienda ante finem
seti. Iuxta qd dns dicit. Oportet euglm pdicari in toto mundo.
et tunc ueniet finis, et numerositas impiorum similit omnes mun
di partes scripturarum. quia enim ubiq, erunt fideles. Id circo eos ubiq,
insequentur infideles, Gog quippe intpr tectum. magog detecto. qd
tale est quasi dicatur. domus pcedens de domo. ptectum itaq, intel
leguntur corda reprobor. in quibus modo latet diabolus. Iuxta qd
superius legimus eum in abisso et conclusum. Diabolus autem e
detecto. tamquam scilicet de reprobor cordib, pgrediens. Ipse ergo
e modo intecto. et tunc pgredit detecto. Tectus e enim modo diabolus
in illis. sed tempor, amarpi. Cepit detecto. quasi disco opertas. quia
qd nunc facit occulte. tunc faciet manifeste. uel certe ipse gentes
sunt tectum. qui ipsis modo tegit et cludit diabolus. et ipse

adu

a

& occide

Abb. 726

Einsiedeln 183 (189) p. 297

quę iudicio aperient̄. qñdo singuli electoꝝ manifeste uidebunt. qđ exeis
cōpleuerint. uel qđ p̄ter miserint. Aliis aũ liber quiē uitę dñm ihm xp̄m
sign̄f. qui uitā suis fidelibus tribuit. In illo enim libri hoc ē duo testamenta
aperient̄. q̄ uia in illo oīs accionis iusti considerabunt. uel libri apti. opera iustoꝝ
significant. quę iudicio omnibus manifestabunt̄. Nunc enim abscondita sunt
iustorū opera. q̄ humana uitare cupientes fauorē. omne opus suū in abscondito
faciunt. tunc aũ manifesta luce reuelabunt̄. Vnde apti. Veniet dñs & inluminabit
abscondita tenebrarū. & manifestabit consilia cordiū. & tunc laus erit
unicuiq; adeo; uel etiam libri intelleguntur conscientię. quę singulis inuicem
manifestabunt̄. q̄ uia quicquid unus cogitabit. alterо facile intellegitur.
Et iudicati sunt mortui exhis quę scripta erant in libris. secundum opera ipsorum. ss
i. exutroq; testamento iudicati s̄. secundū qđ exhis fecerunt. aut non fecerunt.
uel etiam ex comparatione operū sc̄oꝝ iudicabunt̄ rep̄bi. qui quasi in expansione
librorū legunt bonū qđ agere noluer̄. considerantes uitā iustorū. quorum
comparatione dampnantur. quappter expedit illis ut in p̄senti uita actus eorū
considerent. & deteriores usus conuersatione immutent. qui enim plenissime intellegere appetit qualis est. debet nimirum tales conspicere qualis non est. ut in bonorū forma metiat̄. quanto ipse deserto bono deformis est. Et dedit mare mortuos suos. qui in eo erant. hoc prius fit. quā libri aperiant̄. ut exhis mortui iudicentur secundū opera ipsorū. quantū ad litterā p̄tinet mare flumina. & omnia stagna. suos qui in eis tenentur mortuos dabunt.
Cui aũ dabit. nisi uitae. Tunc enī oīs resurrecturis quacumq; morte pempti

Flo. de agni tone sui.

72a.

Einsiedeln 183 (189) p. 300

dilectione · dñs meo manet & ipse mdō · Et ipsor dñs ē · dñs mpſ · cū quibus habitare dignat̄ ·
Unde psalmista · Dñs pars hereditatis meę · Et ipse in lege loquit̄ dicens · Filius aut̄ leuīda
bitus possessionē · ego eni hereditas sum illor̄ · qñdo eni homo peccando recedit adō non ē dī
populus · nec dñm possidet · Ou aut̄ pęnitendo reuertit̄ addm̄ · ppłs dī est · qa possidet dm̄ · &
possidet adō · Et absterget dñs omnē lacrimā aboculis eor̄ · Haec uerba nō ad psentē uitā · luctu
& lacrimis plenā pertinent · sed ad futurā · qñdo omnis luctus auferet̄ a fidelib; & ppetuū gau
dium possidebit̄ · iuxta illud · Beati qui lugent · qm̄ ipsi cōsolabunt̄ · Intuendū quid sit qđ
omnē lacrimā aboculis eor̄ dic̄ auferendam · cū sufficere potuisset · si diceret abstergę dñs la
crimā aboculis eor̄ · Sed scīendū quia diuīsae sūt qualitates lacrimarū · quib; in hac uita af
fligunt̄ electi · Aliquando scilicet ppt̄ timorē tormentor̄ · ne uidelicet merito iniquitatis suę
poenis tradant̄ ultricibus · Aliquando ū ppt̄ amorē · & cōsortiū supnor̄ ciuium · Postquam
enim uenia peccator̄ cōsecut̄ · iterū incipiunt flere · nō iam qa timent dampnari · sed quia diffe
runt̄ aregno · Aliquando qq; deplorant aliena peccata · sic̄ samuel flebat saul · eo qđ pę
nituisset & dñm qđ cōstituerat cum regē sup̄ israhel · & sic̄ paulus deflebat corinthios · qui
post fornicationē & idolatriā nōeger̄ pęnitentiā · Omnē ergo lacrimā aboculis elector̄
dñs absterget · quia neq; timore arcebunt̄ paenarū · neq; iam differūt̄ aregno · qđ p̄sentialit̄
possidebunt · Neq; eā alior̄ pec & deflebunt · quia iusto dī iudicio · dampnatis reprobis ·
nullus deinceps peccare poterit · Et mors ultra nō erit · Postquā eni omnis amorcuis resur
rexerim̄ · in electis iam ultra mors nō erit · neq; corporis · neq; animae · Primus nāq; homo · ea
lege cōditus ē in paradyso · ut nisi peccasset immortalis manisisset · & cōpleto elector̄ numero ·
ab illo pādyso terreno · absq; morte intuentu · transiret ad patriā cęlestem · Sic aut̄ ē condit̄ ·
ut si peccasset mori posset · Quę mors · quia ea perpeccatū incurrit · destructa ē p̄ dñi mortem ·
Ideoq; locum in electis nō habebit · postquā omnis aduitam resurgem̄ · tales effecti · ut deinceps neq

at xpc adiudiciu·; Unde et cottidie indominica oratione postulat supplicit. adueniat regnū tuum· et illud· Ostende nob faciē tuā et salui erimus·; Gra dni nri ihu xpi· cū omnibus uob amen·; Inhoc loco iohannes· trpū gerit pdicatorē· qui scientes hominē nō posse iustificari per legem sed per gram. Optat ut eadē grā semper cū aecclesia pmaneat· Nota autem quod hic liber agratia sumpsit initiu· & ingrā posuit terminū· quia uidelicet et praeuenientē dei grā saluamur· et subsequente iustificamur· Unde et cottidie indominica oratione postulat supplicter· aduenīat regnū tuum· et illud· Ostende nob faciē tuā et salui ermus·; Grā dni nri ihu xpi cum omnibus uob amē·; Inhoc loco iohannes trpū gerit pdicatorē· qui scientes hominē sn posse iustificari per legē s per gram· Optat ut eadē gratia semper cū aecclesia permaneat· Nota autem quod hic liber agratia sumpsit initiu· & ingratia posuit terminū· quia ...dulice & et pueniente dei gratia saluamur· et subsequente iustificamur Unde et paulus more huius locutionis epistolas suas aecclesiis ordinauit· ut agrā inchoaret· et ingrā terminū poneret·;

EXPLICIT EXPOSITIO HEIMONIS IN APOCAT IOHANNIS APTI·;

Unde & paulus more s[uus]

Hac sita s[unt] fossa tua chōno pbr· ossa.
Ores q[ui]q[ue] ad es quo sit huic reqes.
Maias ad sidus quē septima subleuat ids·.
Tractē q[ui]q legat iste q[uo]d ē· q[uo]d erat·

Einsiedeln 183 (189) p. 314

at xpc adiudiciū·; Unde et quotidie indominica oratione postulat supplicū
aduenīat regnū tuum· et illud· Ostende nob faciē tuā et salui erimus·; Gr
dni nri ihu xpi· cū omnibus uob amen·; Inhoc loco iohannes· trpū gent
pdicatoꝛ· qui scientes hoīnē nō posse iustificari per legem sed per gram
Optat ut eadē grā semper cū aecclesia pmaneat· Nota autem quod h
liber agratia sumpsit initiū· & ingrā posuit terminū· quia indelice
et praeuenīente dei grā saluamur· et subsequente iustificamur· Unde e
quotidie indominica oratione postulat supplicīter· aduenīat regnū tuum
et illud· Ostende nob faciē tuā et salui ermus·; Grā dni nri ihu xpi cu
ornnibus uob am·; Inhoc loco iohannes trpū gent pdicatoꝛ· qui scientes
hoīnēs non posse iustificari per legē s per gram· Optat ut eadē gratia se
per cū aecclesia permaneat· Nota autem quod hic liber agratia sumpsit in
ū· & ingratia posuit terminū· quia indelice et pueniente dei gratia saluam
et subsequente iustificamur Unde et paulus more huius locutionis epistol
suas aecclesias ordinauit· ut agrā inchoaret· et ingrā terminū poneret

EXPLICIT EXPOSITIO HEIMONIS IN APOCAT IOHANN
APTI·;

Unde & paulus more s

Hac sta s fossa tua chōno pbr ossa.
Ores q̄s ad es quo sit huc reḡes.
Maias ad sidus quē septima subleuat idus.
Tractē q̄ legat iste q̄d ē q̄d erat.

m

SMAH 5, Taf. III

Folio Numero 119. B. V. Eidsidlensis.

IN PRINCIPIO CRE AUIT DS CAELUM ET TERRAM

PLATO TRIA PRINCIPIA OMNIUM dñm. et exemplar. et materiã opinatur. Et ea increata. et sine initio. Dñmq. non tamquã creatorẽ. sed quasi artificẽ. Aristotelis duo principia putauit. materiã et speciẽ. et tertiũ qd̃ opatiũ dr̃. mundũq. semper fore et fuisse. His erroribus obuians mosses diuino spũ. in uno principio temporis. mundũ a creatore dõ narrat factũ. tanta uelocitate. ut nec dũ primũ mundi nascentis momentũ esset transitum. ut uoluntatis effectus. sensũ temporis pueniret. et ut dñm cognoscerẽt ante in tẽpũ mundi. uel ipsũ eẽ initiũ uniuersorũ. Simul ergo fecit dr̃ caelũ et terrã. quãuis ab homine simul utrũq. dici nõ possit. Nã hic increatione celũ pponitur. in psalmo uero dicit̃. Tu in principio dñe terrã fundasti. q̃ potest etiã dici nõ impbabiliter. pater dr̃ in filio. qui se principiũ uocat. caelũ et terrã fecisse. quia in ipso ut ait apl̃s. condita sunt oña. quia ipse eẽ dei uerbũ. et uirtus. et sapientia.

TERRA AUTẽ ERAT INANIS ET UACUA. Ideo haec de terra intulit. quia de caelo nihil tale intelligi uoluit. qd̃ ab omni huius mundi uolubili statu secretũ diuinę gloriã psentię manet semp quietũ. Nã de illo caelo id̃ inferiori qd̃ firmamentũ dicit̃. in quo posita s̃ luminaria quomodo t̃ quando factũ sit in sequentib, refert̃. Terra ergo ipsis quibus nunc ẽ circũscripta finib, talis erat tota qualis ad hiẽs sub imo manis pfundo ex parte remanet. Tam inanis et uacua dr̃ quia in prima creatione sua in mensa aquarũ pfunditate tecta. nul uirentiũ germinũ nihil unquã ei pduxit animantiũ. Caelũ aũ illud superius in quo tenebris tabrsso nullus locus relictus ẽ. qd̃ dns dr̃ inluminat. et cuius lucerna ẽ agnus mox creatũ beatissimis angelorũ agminib, impletũ ẽ quos in libro iob astra matutina legimus. equib, lucifer

Einsiedeln StiftsB MS 184 p. 1 (n. 1)

Einsiedeln Stift B. 184 (190) p. 27

cundē p ducerent statū. donec certo numero impleto. fuisse omēs obedientes q
uuerent. Tunc fierē illa cōmutatio sēi ficato sēto. nō p morte carnis. sed p dī iustitie in
euangelicā uitā; cū omī posteritate scōx. Porro ipsa benedictio dī nec p̄ peccatū homi
nis poenāq; defecit. Formatis igit̄ dn̄s ds̄ de humo cunctis animantib; terrę. & uolatilib;
cęli. adduxit ea ad Adam, Iungit animantia & uolatilia tāquā utraq; genera ds̄ de
terra formauerat. qđ duob; modis intellegendū ē. Aut tacuisse nē. ut uolatilia cęli
formauerat. qđ & tacitū posse occurrere. Vel nē de terra accipiat utrūq; dīm formasse.
Aut terrā uniuersalit̄ sic appellatā cū aquis. Sic in psalmo ubi cęlestiū laudib; termi
natis dic. Laudate dn̄m de terra dracones & nē subdit. Laudate dn̄m de aquis omēs abȳs
si. & uolucres pennate. & reptilia quę ibi sunt. quę omā de terra laudent dn̄m. sēdm uni
uersalē ēt appellationē. sēdm quā etiā de toto mundo dr̄. Ds̄ qui fecit cęlū & terram
siue de arida siue de aquis. Adduxit ea inquit ad Adā ut uideret & quid uo
caret ea id non carnalit̄ sic pastor gregē munat de loco in locū. sed potius sic
diuina potentia quando uoluit hęc fecit. ita eadē cū uoluit occulto nutu quando
uoluit ad hominē conspicienda p duxit. quom & in archa noe utq; asse dicuntur legūtur;
O mē enim qđ uocauit Ada ānimę uiuentis. ipsū ē nom̄ ei & ret. Vocauit aut lingua hebrea
quę p̄ ma generi humano fuisse uidet. ex eo quid nomina cuncta quę usq; ad di
uisionē linguarū in genesi legim̄. illius constat loquela. Constat hoc in deinceps
one turris cū ds̄ suā cuiq; genti ppriā ad q; diuersā linguā tribuer & Tunc
ei s etiā animantiū uocabula. quom & reru ceterarū iuxta suā cuiq; distinc ēt
se loquelā. quā uis etiā n̄ latę homines postea plurimis quę sibi noua forte

Einsiedeln Stiftsb. 184 (190) p. 36

id̄ int̄ p̄uaricatores angelos et genus humanū int̄ p̄uersa suggestio
nē et infruct̄ bom operis quo p̄uerse suggestioni resistit̄. quę inimica
generi humano Inscīr maxime p̄udet̄. cui signū apparet eiā inna
tura Irrationalis serpentis. quicunctis animantib. et bestiis tr.e
pinsita sibi peste ueneni. generalis sēp exist.t Inimicus. qd̄ iudicet
ei atempore maledictionis hui et ñ ante Instā cē credendū ÷;

I psa conteret caput tuū. id̄ ecclesia. Insidias diaboli et suasiones
uenenosas Inipso mox initio dēp hensas abigit. et q̄si cūculcans adnihi
lū deduc̄, & superbiā qua eua decepta ē quę ē Inimicū omis peccati. se
humiliando sub potenti manu dī cūculcat; Et serpes Insidiat calcaneo
ei. g. diabolus tā quā leo rugiens circuit ingressus ponę accionis
eūtat. et ut quā maxime Infinciunte decipat satagit. Et sec.m litterā
hoc c̄ dictio serpentis insinuat. cū cottidie gressib. hominū Insidiat̄
et abbis q̄ possunt ipse conterunt; Quidā aū hoc qd̄ dictū ē. inimi
cicias ponā int̄ te et mulierē. de uirgine dictū intellegunt.
eo qd̄ illo tempore ex ea dn̄s nasciturus ad inimicū deuincendū.
et ad mortē cuius ille auctor erat destruendā; p̄mittebat̄. Sic̄ inda
uid scriptū ē. de fructu uentris tui ponā sup̄ sedē tuā. Nā et illud
qd̄ sub unctū ē. ipsa c̄teret caput tuū. &. t. i. e. ei. De fructu uen
tris marię qui ē xp̄c intellegunt. id̄ tu eū sub plantabis ut mo
riat̄. Ille aū te uicto resurget. et caput tuū id̄ morte. Sic̄ et da

Einsiedeln StiftsB. 184 (190) p. 59

legimus iuxta septuaginta · inregione chaldeoꝝ · inhebreo habet in·ur· cherdim ·
idest inigne chaldeoꝝ · Tradunt hebrei huiusmodi fabulam · exhac occasione · 11
quod abrāhaṃ inignē missus sit · quia ignem adorare noluerit · quē chal
dei colunt · Et dī auxilio liberatus · deidolatriae igneꝑfugerit · quodinsequentibus
exprimitur · Egressū cē tharam cū sobole sua deregione chaldeoꝝ · ꝑquo inhe
breo habetur · deincendio chaldeoꝝ · ethoc ēquod nē dicit · mortuus ē aran·an
te cōspectum thare patris sui · intra natiuitatis suę inigne chaldeoꝝ · quia uiddi cet
ignem nolens adorare · igne cōptus sit · Loquit autē postea dns ad abrāhaṃ ·
Ego sum qui te eduxi deigne chaldeoꝝ · Duxerunt autē abrāhaṃ · et nahor 5
uxores · erat · Pater autē melche · ipse ē pater iesche · aran filius thare · frat abram ·
et nahoris · duas filias genuit · melcham et sarai · cognōmto iescham · ꝟ IOW NIMOW ·
equibus melcham · accepit uxorē nahor · et sarai abram · Necdum quippe · intra
truos · et fratrū filias nuptiae fuerant ꝑhibitę · quę inprimis hominibus · etiam infratres ·
et sorores initę sunt · Tulit itaq; thare abram filiū suum · usq; facti sunt dies thare · 5
cc · v · anni et mortuus ē in aran · Merito quęritur quomodo accipiendum sit · quia Ag
cū cet thara pater abrahę annoꝝ · Lxx · genuit abram · et postea cū suis omnibus
mansit in aram · Et uixit annos · cc · v · in aran · et mortuus ē · et dixit dns ad abram ·
ut educeret de aran · exiit inde cum cet idem abram · Lxx · v · annoꝝ · sicut insequenti
bus ostendit · nisi precapitulationē ostendat · unus thara locutus cē · dnm · et abram ·
unus patre suo secm̄ ꝓceptum dni exisse de aran · cū cet septuaginta quinq; an
noꝝ · Centesimo et

Einsiedeln St/hB. 184 (190) p. 64

re quę ad certū casū tendens uerbis dolosis ~~dolosis~~ sensū socium suū comm. Aroch q[uo]d
interpretatur ebrius tebrietas typice designat gentiū stultitiā qui iniquitate de
briati cęco corde creaturā p creatore uenerant & scti inlecebris poma inuoluunt.
Codor laomor ū qui interpretatur quasi decorū manipulū. Crex dā hoc ē sęcli
torbis ypocrisin ñ inconuenienter exprimit quę licet uana sit & p nimiosa tam
decora sup ficie inperito uulgo in p̄senti cē uidetur sed in futuro p aduen
tū ueri luminis qualis fuerit apparebit. Porro thadal quę scienś iugū siue ex
plorator dicit & rex ē gentiū apte ad significationē duarū q[uo]d transferri
potē quę sagax atq uersuta multos suo subiugat imperio. Tales ergo reges uin
cunt primū bara qui malitiā sonat siue creaturā & rex ē sodomorū hoc ē ciui
tatis siue pecudis silentis cuncta qui in malitiæ uetustate p seuerant quatenus
more pecudū caecitatē libidinis sequant̄ p̄suadę; Vincunt & bersa hoc ē inan
gustia cōstitutū regē scilicet gomorræ id est populi tumentis ac seditiosi cū eos
qui p̄sentiū rerū curis angustant̄ ac nefas rapinæ agere ñ formidant obruunt ac
p̄sternunt; Vincunt & sennaar regē adamæ id terrenæ; Cū eos qui carnalia
tantū sapiunt & de caelestib⁹ cogitant ut in luxu uoluptatū p maneant ex
hostant quatenus iuxta illud pphet̄icū actib⁹ suis dicant Comedamus & bibam⁹
cras enim moriem̄; Vincunt & sember qui interp̄tat ibi p dritio & rex ē seboim
id ē cinguli meroris cū piracundia & inuidia incautos quosq decipiunt; Vnde
scriptū ē; Stultos interfecit iracundia ac paruulos occidit inuidia. Quintū
ergo regē hoc ē regē balæ similē uincunt spūales nequitiæ cum pusilla

Einsiedeln StiftsB. 184 (190) p. 91

tamundē enim uel miscta et uerbas hinc iam apparere coeperē; Respondē
laban et bathuel, a dño egressus ē sermo usq; sicut locut ē dñs; Quęrit quan
do locut est dñs. q̄si q̄ut ppheta ēe abraham nouerant et ppheticę a dño
dictū q̄d. p̄ullū dictū fuerat agnoscebant. Aut signū illud quod sibi datum
seruus eius narrauit. locutione dñi appellauer̄; Hoc enim magis de rebecca
expressū est. Nam quod ab abraha dixerat n̄ de rebecca dixerat. sed de aliqua
femina de cognatione sua. et hoc aduersum q; immunis eet a iu
ramento seruus. si n̄ inpetrasset quod quisq; n̄dr̄. cū aliq̄d ppheta. certa enī de
cet ēe ppheta; Dimisēr̄ g̃ eam. usq; possideat sem tuū postas inimicorū
suorū. Q̄d rebeccę dixer̄ fr̄s eq̄ficis centū soror nr̄a es. esto in milia milium.
& hereditatē obtineat sem tuum ciuitates aduersariorū tuorū. n̄ ppheticę fuer̄
aut uanitate tam magna optauer̄. sed eos quę p̄miserat dē habrahę latere
n̄ potuit. Code tēpore isaac deambulabat puta quę duc ad puteū erat.
usq; inclinata ia die; Terra austri gerara significat. unde a patre adim
molandū quondā fuerat abduct; Q̄d aut ait et egressus est ut exerce
tur in campo. q̄d grece dr̄. λλολεcxιcαι. in hebreo legit. et egressus ē
isaac ut loqueret in agro inclinata iam uespera; Significat aut scdm illud
quod dñs solus oraū in monte. etia isaac q̄ mistyco dñi fuit. Adoratione q̄siuit
uultū domo egressū. et ut nona hora ut ante solus occasū spūales dō uictimas
obtulisse; Cumq; leuasset oculos. et cet. usq; tollens cito pallū et operuit
se. Siue iuxta alia editione. tulit theristrū et operuit se; Theristrum
palu dr̄ gen. etiā carabici uestimti. q̄ mulieres puritię illius uelant.

Einsiedeln Stiftsb. 184 (190) p. 107

id in eloquiis dñi ipsius enũ credita sũt eloq̃a dñi & legis testamẽta. Vnues gladio
id q̃ sanguine pp̃ris ille dedit. necẽ in xpõ typ̃ heas exercuit. Et fri tuo
seruies minori scilicet ppto xp̃iano; Tẽpus q̃ ueniet cũ excuties ꝯsoluas iu
gũ decerui cab tuus. dũ p agnitionẽ fidei ad grãm xp̃i conũsus deposueris
onus legis. q̃ndo iã nõ seruies ppto mꝫnori ꝯ; p fidẽ frat uocaberis; Ltẽ aliom. GG
Quid ẽ enĩ qd isaac de maioris filii sui uenatione uesci ẽcupiscit. ꝫ si q̃ omp̃s
dñs iudaicã ppli bona operatione pasci desidauit. ꝯ illo tardiꝰ nre rebeccam ꝫno
rẽ subposuit. q̃ dũ iudaic̃ ppls bonꝫ opera foras q̃rit. gentilẽ ppm mãi grã
introduxit. Vt om̃ pri patri cibũ boni operis offerrã. & benedictionẽ mai
oris fris acceperit. q eo sdo cibos ex domesticis aꝫmalib. p̃buit. q̃a gentil ppls
placere dõ exterioribꝫ sacrificiis q̃rens p uocẽ pphẽe dic̃. In me fr dñs uota
q̃ reddã laudationis tibi; Quid ẽ q̃ isdẽ iacob manꝰ ac brachia ꝯ collũ hẽdinis
pellib. texit. nisi q̃ hedos p̃ peccato offerre ẽsueuit. & gentil ppls se peccatorẽ
ẽfiteri nõ erubescit. Carnis in se peccata mactauit. Quid ẽ q̃ uestimẽtis fris mai
oris induit. ꝫ si q̃ sacrã scripturã p̃ceptis quã maiori ppto data fuerant in
bona operatione uestit ẽ. & ers mnor in domo uitꝫ. quã maior foras exiens intus
reliq̃t. quã ille iudaic̃ ppls habere nõ potuit. dũ solã meis luerã attendit. Et q̃d ẽ
q̃ isaac eundẽ filiũ nesciat quẽ benedic. ꝫ si hoc q̃ de gentili ppto dñs p̃ psal
mista dic̃; Deputatus sũ cognouit seruum m̃; Quid ẽ q̃ p̃sentẽ nũdit. ꝯ ea quã
eum futꝰ euentus uidit. ꝫ si q̃ omp̃s dñs cũ p̃ pphetas suos gentilitatẽ p̃ducere &
grãm p̃ orandã. cã et in p̃senti p̃ gratiã nũdit. q̃ tõ in errore dereliq̃t. ꝯ tam

Einsiedeln Stiftsb. 184 (190) p. 196

mensis ē nisan. quē ęgi pcii parmuthi appellant macedones xanticos. lati
ni aprilē. inquo pascha immolant. Notandū autē quia hebrei sēm lunę cursū. n sēm
solis cōputant. Ibi autē initiū anni sui ponunt ppt̄ creaturę exordiū. quia ascis pa
tribus inuestigatū ē. qđ xvk ap̄ prim̄ scī fuerit dies xiiii k̄ secundus xiii k̄. tcius
xii. kal̄ eiusdē mensis. quartus. quo condita sunt duo magna lumina
ria cū ceteris. hocē ambo luce p̄fecta spēra ęqualit̄ diuidentia. Ideo quicūq;
post xii. kal̄ apr̄. tibidē plenilunū fuerit primū. q̄a ibi ē aequinoctiū
eius luna primi mensis dicenda ē. & festiuitati pascę coaptanda. Decima
diē mensis huius &rēt. Ante tollendū p̄cipit̄. ne tunc aliqđ decē uideat. 5
Allegorice signif quia p̄ p̄fectionē legis uoluit xp̄s suę passionis sacra
menta cōpleri. tqđ decima die p̄mi mensis ad ierosolimā uenit pas
surus. Tollę unusquisq; agnū. quia nullus excipit̄. q uin debeat my
stica pascę solemnitatē sūma cū deuotione celebrare. Si uit̄ minor
ē numerus &rēt. hocē quis ē in conscientia intellexerit ad tanti sacra 5
menti p̄funditatē minus idoneū. Assumat uicinū suū doctorē inq̄
rat fidelē. a quo sane instructus decent̄ ut uis sū ē eiusdē agni nouerit
sacramenta p̄cipere. Erit aut̄ agnus absq; macula. sēm historiā. n
debilis. nec aliquius ut̄ii particeps. quia in eius significatione pone 5
batur uidelic& xp̄i. qui sine peccato natus ē in mundo. Nos em̄ & in
peccato concipimur & in delicto nascimur. Ille uero quā uis morta

E inscidela Stiftsb. 184 (190) p. 322

Bene aut dic̄ in cunctis habitationib⁹ uris. quia in futura una ē mansio. in psenti
peregrinatio. Mense primo xiiii. die mensis &ret. id est in tempore passionis xpi. In cui⁹
eni omis conuersationis nr̄e. ei⁹ est redemptio. Qd xiiii. die phase dic̄ agendū. In xv⁹ sol
lemnitatē dn̄i. ostendit sub euangelio umbra sub sequente. uera sollemnitatē nr̄e libe
rationis incipere. De quodie .vii. ad hinos die⁹ dinumerare. quia nos redemptos x̄po
in tota una nr̄a ab amaritudine iudaice puersitatis ee debere immunes. & aliorū
errorū. Dies prim⁹ erit tuob celeberrim⁹. usq; dies aut septimus erit celebrior & scior;
Dies primus. ingressus ē nouę uitę. Dies septimus consummatio laborū. in quo⁹ utroq;
maxime curandū ē. ne seruile opus. id peccato obnoxiū facientes inueniamur; Siquis
aut circa inicium desidiose torpuerit. in fine in bonis inueniri labore. Cū ingressi fue
rit⁹ terrā &ret. O fideles cū uecta congregati moremur; & messuerit⁹ segete. id po
pulos ad credulitatē p̄duxerit⁹. De quib⁹ dn̄s dix. Videte regiones. quia albę sūt ad mes
sē. Afferetis manipulos spicarū. coctū scilic̄ & sc̄o. In prima tua ęta. qd & factū ē. dd
positis in una die trib⁹ milib⁹ animarū. & altera die .v. milib⁹; Qui leuabit fasciculū
coram dn̄o &ret. qua eo ad uiuam te. id x̄po sacerdote magno. fideliū oblatio accepta
ē do ipsi⁹. Altera die sabbati &sificabit illū &ret. id est in resurrectione sua sc̄o⁹ uni
tatē copulauit. Si uero manipulū xpi carnē uis intellegere. Unde nobis panis uitae
ministrat. Alt̄ dies passionis dies intelligi potest; Uno eni die mi⁹stica cęna celebrauit.
Alter corpus in cruce consummauit supplicio oblatus p nob⁹; In eo dē die quo manipul⁹
consecrat. Cedet agnus immaculatus. id quando xpc in ara crucis immolatus ē sci⁹fica
ta ē in sanguine xpi unitas fideliū. Libamenta offerunt cū eo. i. eo passo. p fluxerunt

bh hic iub& dr. Vacate & uidete & rel. Vt faciant sibi fimbrias p angulos pallioru;
Neq; eni illæ fimbriæ multu illis pcepta di cõmendabãt. sed dehis poterant inme
Sicut apls dr. Siquis aũ sup aedificauerit ligna &c. Iste duris sententiis edenat.
sic apls subiungit. Ipse aũ detrimtũ patiet &c; qui amalis operib; nõ acauit hõ
moriã reuocare. Cur illas suis pallis iubeant inserere. Nã sic circũcisione
aegyptis gentib; distabant. Ita etiã ut uestiũ qualitate distarent. hec dns
fieri iussit. Nos aũ qui xpm induim in conuersatione nra celeste desi
deriũ et conuersationẽ habeam. ut sic mandata dni custoam; Iacinctus
eni aeris coloris ẽ. et supnã cõuersationẽ designat. Ut apls ait. Nra
aũ cũ sactio in celis; Q d aũ hic cleturibulis chorritarũ q scificata
sunt inmoritib; peccatorũ. N q dño oblatio eorũ placuerit. sed quod
iustũ iudiciũ di sẽm sit; Chore aũ et dathan & abyron hereticos
signis. quos & innominũ int ptatione pfigurant. Nã chore calu
tiũ. dathan donũ abyron excelsus intptant. via q heretici gram do
nor spiritus sci perdentes. donũ pprium sibi usurpant. dum ex
tra ectam sua sacramta cstituunt. Vnde & ira uocantur. Here
sis enim dctio dr. q unus quisq; eorũ q d elegit seçs; Sunt et ex
celsi. via q laude tẽporali & supbia uitę pascuntur. qui sibi uendicant
in ecta principatũ. Quiq; uocati admoysen uenire cõtempnunt. qui
ad xpm cuesti nolunt. Vnde apls dicit. Hereticũ hominẽ post unã & se
cundã correptionẽ deuita. sciens quod eusmodi puersus ẽ. Perseuerant
enim intabnaculis suis. i. sectis et cuentaculis. usq; ad pditionẽ p
petuã; Absorbeãt ira q terrenã gloriã et laudẽ quesier; Descen
dẽ uiuentes in infernũ. via q mors que occulte in eis regnabat. tẽ

Einsiedeln
St.-Mus B.
184 (1901
p. 354

Einsiedeln Stiftsb. 184 (190) p. 360

testimoniū phibet; Omnis multitudo fleuit aaron.xxx. dieb;· S
via
q carneus isr̄t. uetus sacerdociū ante legē. sub lege. sub grā.
plus dilexe q̄m grām. Ideo spīalis gaudii expers ē. Q̄d cananeus 1pmo
superauit isr̄t. sed postea abeo deletus ē. Cū isr̄t uoto se obligaret
deletux se eū cū urbib; el. Hoc sigf. q̄ via cū uiderim̄ uitia adūsūnos
p̄ualere. sidnm recta intentione dep̄cem̄. sponsionē fatentes. q̄d eape
nit̄ derelinquam̄. dab nobis possibilitatē uincendi; S Anathema. id̄
deuotatio t abho minatio t detestatio; C spīt tedere pp̄tm tuneris S
& laboris. & sup cibo celesti nausiaū; Ideo misit in eos serpē ignitos;
& fecit moyses serpentē ēneū. quē aspicerent p̄cussi & sanarent̄. Quicumq; aut̄ grām
xp̄i fastidiunt. & ineius seruitio labore pigrescunt. tradunt̄ malignis spībus.
qui eos ignitis telis crucient. id̄ libidine. auaritia. & caeteris talibus. sed quide
hac pnitae euadere cupit. deb & admorte xp̄i confugere. quā uidēt in corpore
eius fecerant. Serpens autem morte significat. qui ppter eū mors mundo
innotuit. Unde dr̄ in libro belloru dn̄i xp̄i. Hieronimus spīscat̄ hunc libru quide
p̄cipuus dn̄i mirabilib; scriptus erat apud hebr̄os habitū. chaldeox uastatione
ignib; deperisse; Augustinus ū dicit. fieri potuisse utilis talis apud aliquas
gentes. utputa chaldeos. vel persas habituissit. In quo tam p̄cipue p̄lia conscripta
sint. quae nisi uirtute omnipotentis dī pficinonpotuerint. nec tam cunctis ideo
ineo dictis credi debere. q̄d aliqua deeo & dealiis similib; uera testimonia su
munt̄. quo huiusmodi apocriphi iudicant̄. Sed ubi ueru dixerint eox
dicta sumda. sicut apls. paulus dicit ad titū. Sicut quida ppheta eox ueris

tiae dictis. et multis sup castitate pre
conuis sacro uelamine tecta es. vbi om
nis populus dote tua suscribens. n a
tramento. sed spu parti clamauit.
amen. Uncor lacrimis cu hec recordor.
copungor stimulis cu ad haec humana
exempla considero. Nam inter dece
testes. confectis sponsalib. nuptiis. con
sumatisq. vix femina uiro cuncta mo
rtali. n sine periculo precat adulteriu.
Quid. vbi innumerabiles testes ecclie.
cora angelicis exercitib. caeli facta co
pula spiritalis. paduteriu soluitur.
Nescio an possit ei condigna mors ac poe
na cogitari. Dicit aliquis. Meliusest
eni nubere qua uri. Hoc dictu ad non
du pollucta prine. ad necdu velata.
Ceteru que se xpo spopondit. nupsit ia

Vrina cu sudore nigra. mala ff.

Vrina spissa dolore uine nupcie asserit

Vrina crocea de spissa dolore uine nupcie asserit

Vrina tenuis nigrumq. dolor capitis. et uigilie mulieris nupcie.

Vrina tenuis nigra. hec fecerunt mulieri nupcie. sudore. et uenerem ff.

Einsiedeln 186 (1129) p. 35

Vrina nigra. tenuis. pecatas. colores. sepe mutans. d. infirmitate. but
mor. re ff. Vrina nigra tenuis cu capitis grauedine. flux. usan
de naribus ff. Vrina alba. et bolentes. mala ff. Vrina spissa in bole
colaris. si nullus accesse fuerit dolor. mala ff. Vrina nigra. et tenu

Abb. 63a

tibi similis arguā te & statuā contra faciē
tuam · subaudito sermones tuos · & cuncta
que dealius est · Locutus · ut tua sententia
iudiceris · In his ipse deprehensus · quae
in alius arguebas · neq; uero illa iusta ē
excusatio · referentib; alius iniuriam fa
cere nonpossum · Nemo inuito audito
ri libenter resedit · sagitta in lapide nū
quā fixa · Interdū resiliens petit
dirigentem · Discat detractor · dum te
uidē non libenter audire · non fa
cile derabere · Cum detractoribus
ut ait salomon · ne commiscearis ·
quoniam repente ueniet perditio eorū ·
& ruinā utriusq; quis nouit · tam inde
licē illius qui detrahit · quam illius qui
aurem adcommodat detrahenti · Offi
cium tui est uisitare langentes · non esse

Einsiedeln Stiftsb. 186 (1129) p. 163

Aff. 50a

mercium · Istius modi homines impuerbus
salamonis dicens · Alligauit quisinsi
nu ignem · & uestimenta eius nonconburent
Aut ambulauit sup carbones ignis · & pedes illius
nonardebunt · Explosis igit & exterminatis
his quę nolunt eę urgines seduidere · Nunc adte
mihi dingę omnis oratio · Quę quantum prima
romanae urbis urgo nobilis esse caepisti · tan
tum tibi amplius laborandū est · ne & praesen
tibus bonis caesar & futuris · Equidē molestias
nuptiarum · & incesta coniungi dedomestico
exemplo didicisti · Cum soror tua blesillae
ętate maior sed posito minor · post acceptū
mantum · septimo mense uiduata ē · O in
felix humana condicio · & futuri nescia
quę & urginitatis coronam & nuptiarum
pdidit uoluptatē · Et quāquā secundū pu
Sic qui uitiat admulierem alienam · non est impunis

cruciatum·sigentilium literarum libros
aliquando legissem; Ego qui tanto con
strictus articulo uellem me & iã maiora
promittere·deierare coepi & nomen eius
obtestans dicere·dñe si umquã habuero
codices seculares·si legero te negaui·
In hec sacramenti uerba dimissus reuertor
ad superos·& mirantibus cunctis·oculos
aperui·tanto lacrimarum imbre·p fusus
ut etiã incredulis fidẽ facerem exclo
lore·· Nec uero sopor ille fuerat·aut
uana somnia quib; sepe deludimur·
testis est tribunal illud ante qd iacui
iudicium teste est qd timui·ita mihi
nũquã contingat talem incidere
questionem·Liuoribus habuisse me
plenas scapulas·plagas sensisse· post
somnium·& tanto dehinc studio di
uina legisse quanto mortalia ante·
non legeram·Luariciẽ tibi quoq;
urtandũ est malum·ñ qd aliena non

Einsiedeln Stiftsb. 186 (1129) p. 292

al inperiis

saturaretur opbrius. quia non in sempiternū
abicit dns; horū labore & conuersatione
incarne n carnis alio tepr sinoluerit explicabo.
Nunc adpositu redeā; Quia de auaricia diserois
ad monachos uenerā. quoq; exempla tibi ppo
nens. n dicā auru. neq; argentū & cetera sope.
sipsa terra cetūq; despiciens. & expo copula
ta cantabis. pars mea dns. Post hec quāquā apls
seporare nos iubeat. et scis & iā ipse somnus ora
tio ste. tam diuisas orandi horas debem habe
re. ut si forte aliquo fuerimus opere detenti.
ipsū nos ad officiū repusa admoneat.
Hora ergo tertia. sexta. nona. diluculo quoq; & ues
pera [illegible] qui nescit. nec cibi ante sumant
nisi oratione pmissa. nec recedat a mensa nisi
referat gratiarū actiōi. Noctib. bis terq; surgen
dū. reuolutis de scripturis quae memorie
tenemus. egredientes hospicū arripiet oratio.
regredientib; de platea oratio occurrat ante
qua sessio. nec prius corpusculū requiescat.
qua pacem. Ad omne actū. ad omne incessū.

Einsiedeln StiftsB. 186 (1129) p. 304

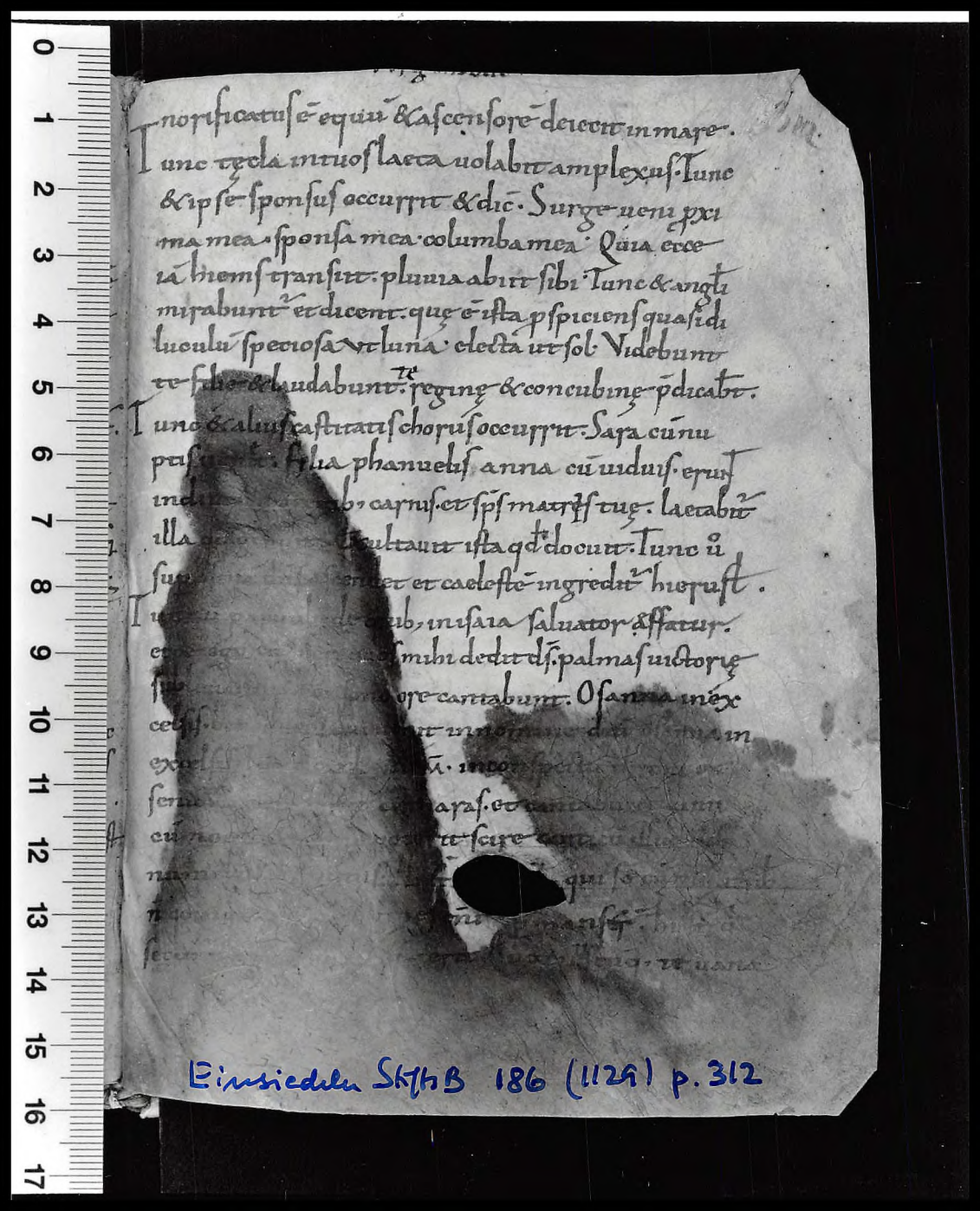

Einsiedeln StiftsB 186 (1129) p. 312

191/13

HIS ITAQ; VESTIMENTIS XPI XL
miles inclitus nouerit prius obid cingulu
constrictione munitum ut adcunctos usus &ope
ra monasterii nonsolum mente ꝓmptus sed
etiam ipso habitu semp expeditus incedat.
Tantum namq; feruentior circa spiritalē ꝓfectū
ac diuinarū rerum scientiā cordis puritate plabit.
quanto fuerit erga obedientiæ studium operis
q; deuotior Secundo cognoscat etiā in ipso habitu
cingulu ineē nonparuū quod ase expétitur sacra
mentū; Accinctio enim lumboꝝ et ambitus pellis
emortuæ significat cum mortificationē circum
ferre membroꝝ; inquibus libidinis atq; luxuriæ
seminaria continentur euangelicū illud manda
tum quo dicit. Sint lumbi uri precincti. apos
tolica sibi interpatione ingeri semp ingerēs mor
tificate scilicet membra uriā quæ sunt sup terram
fornicationē immunditiā libidinem concupiscen
tiā malam; Ideoq; illos tantummodo legimus

Einsiedeln StiftsB. 187 (529) fol. 13r

uelud ꝑ ꝓpriaꝫ uendicam ꝯ. ſi quiſ t dign̄o
quicquã ex his ẽtractare ꝑſũpſerit. tan
ta ẽtra eũ iracundia ſup team̄ ut cõmotio
nẽ cordiſ nr̄i. neabaliꝰ quidẽ actota cor-
poriſ indignatione uacare poſſim̄. ſi ꝑ-
miſſis nr̄iſ uiciſ & his quę nec ẽmemora
re ꝙ̄ dedigñ u eſt ſilentio traditiſſe dam
illud eloquar̄. ſi non loquax oſmeũ ope
ra hominũ inſtitueſ potiuſ quę apud il
loſ ſit. & hęc quę noſ quoq; ōni ſtudio debem̄
apetere. ſ. coepto narrationiſ ōr̄dine ſequa
m̄. ipſaſq; iã regulaſ aꝑ. ſi poſcur ſi br̄euit̄ ap
ponamuſ. ut quemadmodũ ꝑ hęc ad q̄ſd̄ã act̄
& operaſ eniorũ. quę ſtudioſe memorię
mandare diſpoſuim̄. hęc quę nr̄a expo
ſitione digeſtaſ. uelut teſtimoniiſ ualí
diſſimiſ roborem̄. uniuerſa quę dixim̄
exemplis eorũ potiuſ acuctoritatẽ
firmantes.

Einsiedeln Stiftsb. 187 (529) f. 49r

rapiens filiū. vlnis ꝓpriis usq; ad oram fluminis
iactaturus aduexit. Qd ꝓfecto feruore fi
dei & obœdientiæ ei⁹ fuisse & opere cū summæ cū.
nisi ꝓcuratū fuissent de industria frēs. qui sol
licite ripā fluminis obsiderent. ꝓiectūq; iā
& quodāmodo de fluminis alueo paruulū ra
puissent. & cōsūmationē ꝑcepti obsequio pa
tris ac devotione cōpleā. ab effectu operis.
atq; ab ipso fine revocassent. Cui fides atq;
devotio in tantū dō fuit accepta. vt diui
no stati testimonio cōprobata sit. XXVIII.
reuelatū nāq; est cōtinuo seniori. hac eū obe
dientia abrahæ patriarchæ opus impleuisse.
Cūq; breui tēpore transacto idem abbas coe
nobii. debiti mundi cōmoratione migrasset &
ad xpm. hunc ꝑponens cunctis frib. successo
rē sui atq; abbatē monasterii dereliq̄t.
Non tacebimus & ea nob cognitū frēm. XXVIIII.
scdm secuti hui ordinē sumæ familiæ sā

Einsiedeln Stiftsb. 187 (529) f. 58r

Abb. 63 b

Quod n̄ possit ab omnibus uniformis ieunio
rū regula custodiri · V ·
Quod n̄ solum uino mens mebriatur · VI ·
ua ratione infirmitas carnis puritatē cor
dis nequeat impedire · VII ·
Quod perfectae continentiae · fine · esca sumenda sit ·
VIIII · D e mensura castigationū adsumendarū re
medioq; ieunii ·
X · A d̄ seruandā mentis & corporis puritatem
abstinentia ciborum n̄ posse sufficere · XI ·
Concupiscentias corporis n̄ extingui · nisi
cū omni exturpatione uitiorum ·
XII · D e agone carnali etiā spiritalis agonis mu
tationē ee sumendam · XIII ·
Quod nisi gulae fuerimus uitio liberati · ne
quaquā possimus adpugnas interioris
hominis peruenire · XIIII ·
Quomodo possit gulae concupiscentia
superari ·

Einsiedeln StiftsB. 187 (529) fol. 67v

Abb. 876

amus adspirtale ieumium · XXIII ·

Qualis esse monachi cibus debeat : XXIIII ·

Quod in aegipto indifferenter uideri
mus subaduentu nro solui cotidiana
ieumia · XXV

De continentia senis qui ita sexies cibū
sumpsit · ut seruaret esurien : XXVI ·

De eo sene qui in cella sua escam numquā
solus accepit · XXVII ·

Quid defructu studii sui pfessi sunt
abbas Paesius · & Iohannes · XXVIII ·

Quā exempli sui pfessionē abbas Io
hannes discipulis reliquerit discef
surus · XXVIIII ·

De abbate machete intercollationes
spirtales numquā dormitante &
semper in fabulas terrenas ob
dormiente · XXX ·

Eiusdem senis de nemine iudicando :

Einsiedeln Stiftsb. 187 (529) fol. 68v = p. 123

Einsiedeln
SMH B
187 (529)
f. 68v?

De pueris qui deferentes ad egritudinē
ficus n̄ degustatis eisdem fame inhe
remo defecerunt. XL

Sententia abbatis machari de obseruan
tia monachi uel tāq. diutissime uiuat.
Vel tamquā cotidie moriatur. EXPLICIT.

INCIPIT LIBER QVINTVS.

QVINTVS NOBIS IVVANTE
dō liber iste p̄cūdit̄ur. Nam post
quatuor libellos qui super institutis
monasteriorū digesti sunt. nunc arri
pere collucta[ti]onē aduersus octo prin
cipalia uitia uīis orationibus dnō con
1. fortante disponemus. Idest primum
gastrimargiae qd̄ interp̄tatur gulae
11. concupiscentia. Secundū fornicatio
111. nis. Tertium filargiriae quod intel
legitur auaricia uel ut̄ppriusexpri
1111. mitur amor pecuniarum. Quartum

Einsiedeln Stiftsb. 187 (529) f. 69v

negligentia tēporis p̄cedentis. & manifestatio mor
bi latentis intrinsecus. quē n̄ primitus noctis hora
parturit. s; intimis animae recondītū fibris. ad cu
tis superficiē somni refectione p̄ducē. Arguens oc
cultas aestuū febres quas p totū diei spatiū no
xius cogitatibus pasti contraxim⁹. ut solent ma
lae quoq; ualitudines corporū n̄ ea colligi tem
pestate. in qua uidentur emergere. s; negligentia
st p̄teriti tēporis acquisitae. quo pastus quis
imprudenter esci s̄ctaris noxios humores sibimet
loetales q. ctraxit. XL. Sui naturā p̄ṣomb enen
deoq; humani generis creator & cditor dns. opifici
dationēq. cognoscens. illic curā adhibuit medici
nae. unde causas morbi principaliter nouerat e
mendare. Quicūq; inquiens uiderit mulierē ad
concupiscendū eā. iam moechatus ē eā in corde
suo. Petulantes oculos notans. n̄ tam eos arguit.
quā illū interiorē sensum. qui officio eox male
utitur aduidendū. Cor nāq. ē aegrū & sauciatū li
bidinis telo quod ad concupiscendū uidet. bene
ficiū recte sibimet a creatore concessū. suo uitio
ad operū prauox ministeria contorquens. & in

Einsiedeln StiftsB. 187 (529) f. 114r

laudē texere castitatis. sed dequalitate ipsius. tquē admodū adq̄rī. t custodiri debeat. quue sit finis eī. patrū traditionib; explicare. Una tantūmodo po nā beati apli sententiā qua pateat qualtē illa thesa lonicensib; scribens uirtutib; p̄tulerat unuersis. tali eā uerbi nobilitate cōmendans. xiiii.

Haec est inquiens uoluntas dī sēificatio ura. t ne foste dubiū nob relinquere. uel obscurū quidna sēificationē uoluerit appellare. utrū iustitiā. an castitatē. an humi litatē. an patientiā. Inomb enī istis uistutib; creditur adquiri sēificatio. infert & manifeste designat. quid ppriē sēificationē uoluerit appellare. Haec ē uolun tas dī sēificatio ura. ut abstineatis uos in quit a formican one. ut sciat unusquisq. ūrum uas suū possidere in bo nore & sēificatione. Non in passione desideri. sic & gentes quę ignorant dm. Vide quib; eā laudib; pse quatur. honorē uasis ideſt corporis nri. & sēificationē eā appellans. Igitur econtrario. qui in passione desi deri est. & in ignominia & in immundtia consistit. alie nus a sēificatione uersatur. Tertio quoq; post pauca in fert. rursū eam sēificationē p̄nuntians. Non enī uoca uit nos ds in ignominiā sed in sēificationē. Itaq; qui

Einsiedeln StiftsB. 187 (529) f. 115v

no puenire ñ posset truculento uultu eide
respondisse ñ hesitauit. Si tu habes plurimos
unde sustentes me similit habere cur phibes.
Haec aũ nemini uideantur: t supfluat molesta.
Nisi enĩ prius expositafuerint genera uulnerũ
& prurigines. causeq morborũ fuerint inda
gate. nec infirmis potent adhiberi cũ gruame
dicinae curatio. nec ualidis cferri pfecte custo
dia sanitatis. Nã & hec multo & his plura adin
stitutionẽ iuniorũ solent aseniorib. qui innu
meros diuersorũ casus ac ruinas expesta sunt.
incollatione pferri. Quorũ multa sepe agnos
centes in nobis tta seniorib. exponentib. ac reue
lantib. uelut qui sidẽ ipsi quoq passionib. pul
sarentur. absq cfusionis nre uerecundia cura
bamur. cũ & remedia partĩ & causas infestantiũ
nostriorũ tacitu discerem. Que nos ñ fatemur tatis
uerti corpus. t obteximus. t pterimus. Sed ne
forte delapsus liber in manus eorũ qui in hoc
ppositto minus instituti uidentẽ pate faciat.
in expertis ea que desiderantib. solis & festinan
tib. culmẽ pfectionis adtingere debent cẽ copesta.

Einriedeln StiftsB. 187 (529) f. 124r

Quã cõparationẽ habeat anima que tristicię III
morsib; deuoratur.

Unde; & quib; modis tristicia gignat. & nob IIII
& nõ aliorũ ſ; nro uicio como nones excitam in V
& nullus repentino lapſu corruat ac pau VI
latim plongã incuriã recedens pereat.

& nõ ſint ſruũ deſerenda conſortia. ut p VII
fecto cõquirat. ſ; patienmẽ a nugis excolenda
q& ſimores nros emẽdatos habuerim. poſſit
nobiſcũ hominib; conuenire.

De alio genere tristicię. q& diſperationẽ ſalutis VIII
importat. inquamũ modo nob ſit tristicia
utilis. que ſit utilis ac ſecũm dñm tristicia.

Quẽ admodũ diſcernat & que diabolica VIIII
atque mortifera. & generatur.

& abſq; illa ſalutaris tristicie que trib; modis X
omnis tristicia tãquã noxia repellenda ſit.

Remedia quib; tristicia decordib; nris exterми XII
nare poſſimus.

QUINTO NOBIS CERTAMINE EDACIS
tristicię ſtimuli retundendi ſ. queſi
paſſim ſinguloſ curſus incertoſ aduarioſ

Einsiedeln StiftsB. 187 (529) f. 143r

necessr̃iorū nr̃orum aduentu · solita affa
iiii bilitate possi m̃ · & quicquid abeis compe
tenti fuerit confabulatr̃ine · platu · in por
tunū nobis ac supfluū iudicet · nullaq; eis
reddatur · a nobis grā responsio · unūsos cor
dis nr̃i recessus · felle amarr̃itudinis occupante ·
iiii Unde manifestissime comp̃batur · non semp nob
bis ex uicio cōmotionū stimulos exc̃tari · sed po
tius nr̃o · qui reconditas in nobis m̃ ipsis ha
bem̃ offensionū causas · ac semīnaria uirtutū ·
Que cū mentē nr̃am temptatiū imber alluerit · in germina confesti fructusq; prūpunt ·
v Nūquā enī quis alterius uicio lacessitus peccare
compellitur · si reposita materiā delictoy
in corde suo non habeat ; Nec tunc subtr̃o quis
pia deceptus ēe credendus est · cū conspecta
mulieris forma in baratrū concupiscentiē
turpis incideri̊t · sed potius occultos ac
latentes medullitus morbos occasione
usus · in supficiē tunc pductos fuisse ·
vi Ideoq; creator omnium dis opifex sui
curationē p̃ omnibus noscens · & q̃si

xviii ·

Einsiedeln Stiftsb. 187 (529) f. 144v

nali increpatore sententia dicit. Illa nepe potesta
te qua cu intimatione scribens ad corinthios
ad no sibi asseruit data. cu eos in delicto positos p
moneret. ut ante aduentu suu semet ipsos corrigere
festinarent. ita p̄cipiens. Rogam uos. ne p̄sens co pel
lar audere in quosda potestate illaq̃ data mi
hi in uob. Et itez. Si eni uoluero aliq̃d gloriari depo
testate qua dedit mihi dns in ędificatione & nin
destructione usa ne erubesca. illa in qua potestate
p̄nuntiat. Siq̃s n uult operari n manducet: Nl gla
dio carnali eos addicens. sed auctoritate sci sp̄s huius
indicens utq̃ eis substantia. ut si forte pena futuraq̃ mor
tis minime cogitantes. ad huc uellent amore otii existe
re tumaces. saltu necessitate naturali c̄stricti & metu
p̄sentis interitus. salutaria p̄cepta suscipere cogantur.
Post tantu itaq̃ rigore euangelicę districtionis. nunc
causa exponit. cu haec uniuersa p̄misisset. Audi
uimus eni in tuos quosda ambulare inquiete. nihil
operantes. sed curiose agentes. t imperare. nusqua eos
qui dedita ee operi uolunt. uno tantu morbo
corruptos. p̄nuntiare ctentus e. In priori na q̃
epta inordinatos eos appellat. nec sedm traditio

Einsiedeln StiftsB. 187 (529) f. 154r

4. Numero 73. B V. Einsidlensis.

Cresconii monimenta patent ꝯscripta labore.
Quę passim docili sensu congesserat ipse.
Acta patrū glomerans: nitidis distincta libellis.
Vtquicumq; manu uiridi decespitat floret
Excerpit uarios: pulchris aptatq; coronis.
Sic diuersa meteins: cumulū confecit opimū.
Par paribꝫ carptī iungens: & ꝯgrua dictis.
Dicta parans: simili simile ꝯiungere sensū.
Ac titulis numerisq; suis: p cuncta notauit.
Ordine quo facili pcurrat lector eundo.
Rem quācūq; uolę rapida cognoscere mente.
Hoc uocitatur opus ꝯcordia conciliorum.

[redacted]

Hic habetur concordia canonū ccliorū infrascriptorū. & pſulū romanorū. Idē canonū apl̄orū. Nicenorū. Ancyrenorū. Neocęsariensiū. Gangrensiū. Antiocensiū. Laodicensiū. Calcedonensiū. Sardicensiū. Cartaginensiū. Itē pſulum syricii. Innocentii. Zosimi. Caelestini. Leonis. & Gelasii. Expl̄.

ADNOTATIO CANONŪ SCORUM PATRUM.

Concilium sacrum uenerandi culmina iuris.
Condidit & nobis congrua frena dedit.
Vrbene fundatus iusto moderamine possit.
Intemerata gerens clericus ordo regi.

Einsiedeln Stiftsb 197 (530) fol. I v

parte digesta. Que vel quatenus preru tporu que necessitate concessa sunt. Quo modo du. ubi nullius necessitates int ee ꝓbabit. Nonnisi uetus instructio debeat custodire. Quos uere constiterit. indignos meritis. sacra mercatos ee ꝓpter dignitate. conuic tos oportet arceri. non sine periculo sacanus tale parentes. quia dante pariter. accipientes, danati o simonis quia sacra lectio testatur inuolut.

Ut ecta seculari potestate minime ꝓuadat. In canonib, aplorum. Titulo xxxi.

Siquis epi secularibus potestatib, usus ecclam ꝓpsos obtineat. deponat. & segregent oms illi comunicans. xxxi.

De prbis qui tempus epi sui. seorsu cuentus egregare teptauerint. In can aplor. Tit. xxxii.

Siquis prbr. contenens epm suu. seorsu conuentu colligerit. & altare aliud erexerit. nihil habens. quod reprehendat epm in causa pietatis & iustitie deponat. quasi principatus amator existens. Ste enim tyrannus. & ceteri clerici quicuq; tali consen tiunt. Laici uero segregent. hec aute post una & secunda & tria epi obsetratione fieri cueniat. xxxii.

Concilio antiocheno. Titulo quinto.

Siquis prbr aut diac epm proprium tempnens se

Einsiedeln StiftsB. 197 (530) p. 47

Epi prbr aut diaconus · qui cū hereticis ora xlıiii.
uerint · tantūmodo communione priuent.
Siuero tamquam clericus eos ostiarius fuerit agere t
orare debeant Qđ nō liceat catholicis adhereti
corū speluncas causa orāt accedere · cct laodic.
Quod nō p mittant ecclesiastici ad hereticos crimi Tit viiii. xlv.
teria t adea quę abeis appellantur mastria
orationis causa t sanctaris accedere · sed huius
modi si fideles fuerint · ceteo communione tēpo
re priuari · pēnitentes aut confitentes se deli
quisse conuenit suscipi · Qđ nō liceat clerico · uxo
rē alterius sectę accipere · cct · calcid · Tit xiiii.
Quo unquibꝫda puncus concessiū e lectori nō & xlvi.
cantori bus uxores ducere · statuit sca synodus
nō licere cuiquā exhis accipere sectę alterius uxo
rē · Quuero exhuiusmodi conubio iā filios
susceperē · si quidē puerti sunt vt exse genitos
apud hereticos babtizarent · offerre eos ecclę
catholicę communioni conuenit · Non babtiza
tos aut nō posse ap hereticos ulterius babtizari · sed neq;
copulari debet nuptura hereticō · iudeo · t pa
gano · Nisi forte p mittat adorthodoxā fidē
se pp̄sonā orthodoxę copulæ transferre ·

Einsiedeln StiftsB. 197 (530) p. 65

Item de eisdem epis. ut si p ambitionē sedem
mutauerint. nec in extitu communionē saltem
laicā ēsequant. Conē sard. Titulo ii. ℈ c x l vii.
Osius epūs dixit. Quam sitalis extiterit. temera
rius. ut fortassis excusationē afferens asseuerā.
qđ populi litteras acceperit. cū manifestū sit po
tuisse paucos. pmio & mercede corrumpi eos
qui sincerā fidē nhabent ut clamarent. & ipsum
petere uiderent. epm. omnino has fraudes dā
nandas ee arbitror. Ita ut nec laicā infine
cōmunionē talis accipiat. Si uobis omnibus
placđ. statuite. Synodus respondit. placđ.

Einsiedeln StiftsB. 197 (530) Zettel zu p. 124+125

tum iam sint uocabulo nuncupandi· qui delegatū sibi
religionis officium· sic ꝑ sternere moliuntur· ut inꝑuersa
quęq; ꝑfanaq; decliues· sine ullo respectu regulę xpia
nę· ꝑcipicia funes ta sectantur· cum scriptū sit· Mini
ma qui spernit· paulatim decidit· Quid ē detalibus
aes timandū· qui im̄ misis ac multaplicibus prauitatum
molibus occupati· ingentē ruinā mutamodis impul
sionibus edider̄· quę n̄ solum ipsos uideatur obruere· ꝭ
acc̄tus unius mortiferam· sin sanentur inferre ꝓnicie·
Nec ambigant qui hęc exercere sunt ausi· sed etia qui ha
tenus cognita siluerus· subhonoris ꝓpriis se iacere dis
pendio· sin quanta possunt celeritate festinent· utlę
talia uulnera cōpetenti medicamine curent· Quo
enim more teneant iura pontificū· qui pontificalibus
excubis· tatenus iniuncta dissimulant· ut ctraria do
mui di cui ꝑsidet potius operent· Quantuq; apud
dm̄ possent· si hoc cū conuenientia ꝑcurarent· tantū
quid mereant aspiciant· cū execrabili studio mercant
aduersa· & quasi magis hęc regula sit· qua ecc̄a debeat
gubernari· sic quicqd ē accclesiasticus inimicū regulis ꝓ
petrat· cū & si cognitos habuit canones unusquisq; pon
tificū· intemerata debuit tenere custodia· & si forsitan
nesciebat· c̄sulere· fidem̄ oportuerit ignorantē· quo ma

Einsiedeln StiftsB. 197 (530) p. 143

A66. 96a

dūsine initio ęterni patris filius. factus hominis
filius. ideo & unus ē dns nr ihc xpc. habens insem &
ipso pfectionē diuinę naturę. & pfectionē huma
nę naturę. Et est unigenitus quidem & uerbū. ut
puta exdō patre natus. & primo genitus inmul
tis fratribus. Filius enī dī. filius hominis factus ē.
Vnde & duas natiuitates eiusdē ipsius unigeniti dī
uerbi confitemur. Ante ęcula quidē expatre in
cōparabiliē natū. in ultimis aū diebus. eiusdē ipsi
us incarnati. desca dī genitrice & semp uirgine
maria. Qui depatre splendurt supra intellectū.
de matre ortus ē supra rationē. Et cū ds uere ē &
factus ē uere homo. Ideo pprie & uere. dī geni
tricē. scam & gloriosā. & semp uirginē mariam
cfitem. Non quia aūbū dī. initiū exipsa acceptt.
sed qđ in ultimis diebz unigenitus ds ūbū. qui
ante ęcula erat. incarnatus exipsa immutabili
ter homo factus ē. & cū inuisibilis insuis ess &
uisibilis factus ē in nris. & cū inpassibilis ds ess &
non dedignatus ē passibilis homo ee. & immorta
lis mortis legibz subiacere. Ipsum aū dm & dnm.
qui in bethleem scdm carnē natus ē. & similis fa
ctus ē hominibus absq; peccato. & crucifixus

Einsiedeln StiftsB. 197 (530) p. 260

EX QUIBUS IN OFFICIIS ECCLESTICIS

celebrant. partim scarum scripturarum auctori
tate. partim aplica traditione. consuetudine uni
uersalis ecclę statuta reperiunt. Quorum quidem
primordia repetentes. quib, exorta fuer. auctoribus referamus. ut prędiximus.

DE XPIANORUM

DE ECCLESIA UEL UOCABULO

Primum apetro ecclā in antiochia ē fundata. ubiq, 1
primum nom xpianorum. per eius ē pdicationē exortum.
sic actus aptq, testantur. Uocant aut xpianum deri
uatiuo uocabulo. ex nomine xpi. Nā sic iudei ex
iudę nomine. uocabulum traxer. à quo in ulla gen
te regię sturpis dignitas clarum. ita a xpo. xpia
nę genti nom inhęsit. Cuius ē ingentib, & inu
dęis progatiua dignitas potestatis. Ecclā aut
uocatur pprie. ppt qđ omis adse uocā. & in unū
ęgreget. Catholica aut ideo dicit. quia p unūsū
mundū ē cstituta. Uel quo catholica hoc ē gene
ralis in ea ē doctrina. ad instructionē hominū.
de uisibilib, reb, atq, inuisibilib, . ęlestiu actre
strū † tā princip ū quā qui principant. oratę.

† uel propter omne humanum genus. ad pietatis subiectionem

Einsiedeln Stiftsb. 197 (530) p. 265